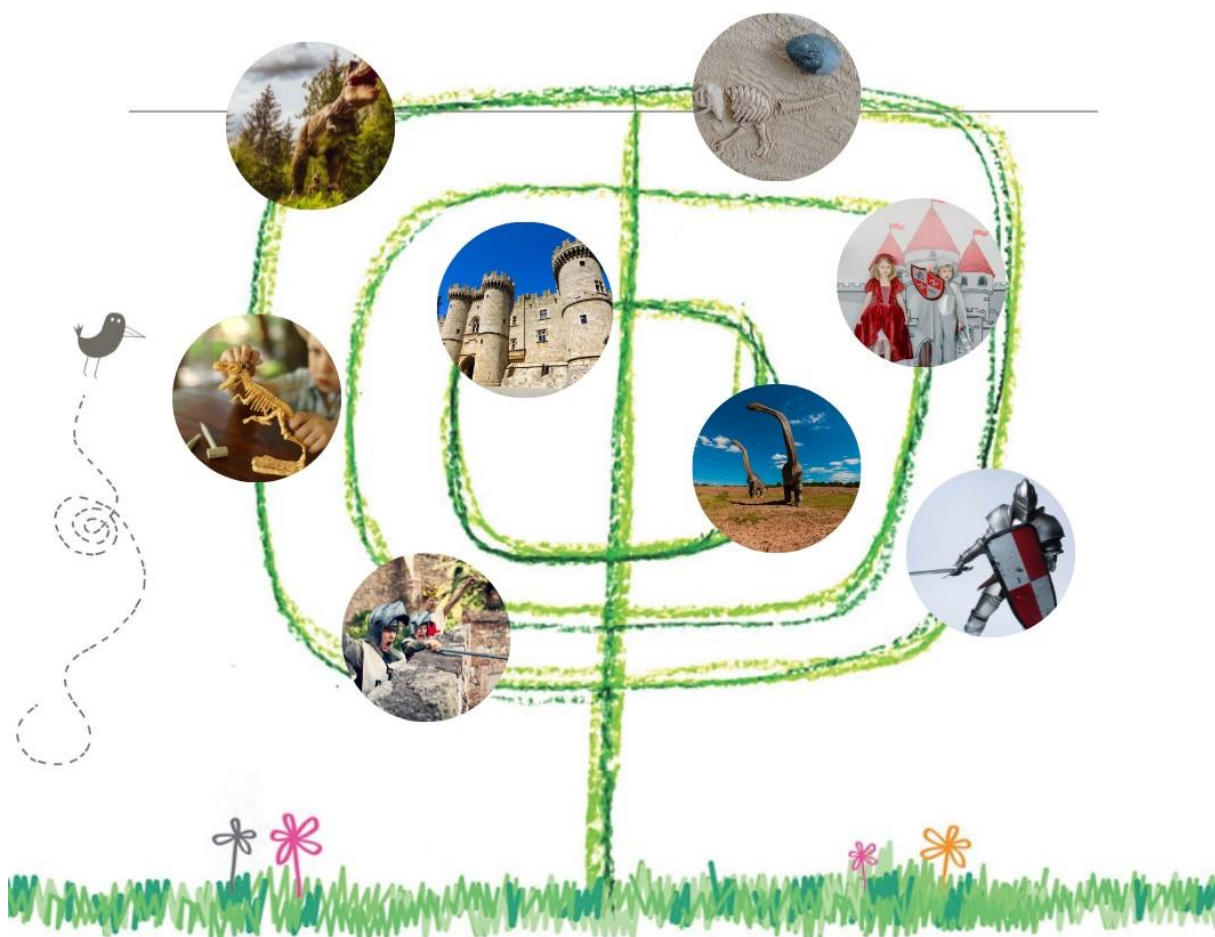

De Noordwijkse Methode

*Inspiratie thema Tijdreizigers
Onderbouw*

Inhoud

Startweek	3
Kerdoelen en onderwerpen behorend bij dit thema	5
Muziekatelier	8
Sociale vaardighedenatelier	10
Deelthema 1: De tijd van de dinosaurussen	12
Atelier van de week: Thema-/ontdekatelier - Opgravingen	12
Atelier van de week: Puzzelatelier - Skelet	19
Atelier van de week: ICT-atelier - Soorten dinosauriërs en eten	27
Atelier van de week: Kunstatelier - Op het land, onderwater en in de lucht	34
Bouwatelier	41
Constructie-atelier	42
Schrijf- teken- stempelatelier	44
Buiten-/beweegatelier	45
Leesatelier	48
Weektaak	51
Deelthema 2: De tijd van ridders en kastelen	54
Verhalend ontwerp	54
Atelier van de week: Bouwatelier - Het kasteel, de slotgracht en de ophaalbrug	55
Atelier van de week: Kunstatelier - Kleding van een ridder en jonkvrouw	65
Atelier van de week: Theater-/thema atelier - Dagelijkse activiteiten	75
Atelier van de week: Schrijf-, teken-, stempelatelier - Schilden	85
Constructie-atelier	92
Ontdekatelier	94
Puzzelatelier	95
ICT-atelier	96
Timmeratelier	97
Buiten-/beweegatelier	98
Leesatelier	101
Weektaak	104
Afsluitende week: doel en activiteiten	107
Overzicht ontwikkellijnen onderbouw thema Tijdreizigers	108
Themaplanning	109
Brainstormformulier ateliers	111
Checklist voor het thema:	112
Bijlagen	113

Bijlage 1: Woordkaarten deelthema 1	114
Bijlage 2: Cijferkaarten fossielen	122
Bijlage 3: Letterkaarten fossielen	124
Bijlage 4: Stappenplan ontdekatelier	127
Bijlage 5: Verslag opgraving.....	129
Bijlage 6: Skelet van de mens en van een dino.....	130
Bijlage 7: Botten van groot naar klein.....	136
Bijlage 8: Botten met de figuren en kleuren.....	138
Bijlage 9: botten mens en dinosaurus	140
Bijlage 10: Sudoku	146
Bijlage 11: Schedel van een dinosaurus.....	147
Bijlage 12: Pootafdruk van een dinosaurus	148
Bijlage 13: Dinosauruskaarten met eetvoorkeur	149
Bijlage 14: Staafgrafiek	163
Bijlage 15: Beebot kaart wat eten de dinosaurussen.....	164
Bijlage 16: Dinosaurus paspoort	166
Bijlage 17: Welke naam zou jij de dinosaurussen geven?	167
Bijlage 18: Woordkaarten deelthema 2	168
Bijlage 19: Voorbeeldkaarten om een kasteel na te bouwen met vierkante blokken en driehoeken.....	174
Bijlage 20: Zoek iemand die: kleuren	176
Bijlage 21: Klep voor ridderhelm	177
Bijlage 22: Sommenkleurplaat	179
Bijlage 23: Kijkplaat met voorleesverhaal over hoe je jonkvrouw en ridder kon worden. .	180
Bijlage 24: Wie doet wat?.....	184
Bijlage 25: Hoe word ik een ridder?	185
Bijlage 26: Hoe word ik een jonkvrouw?.....	190
Bijlage 27: Red de prinses bordspel met rekenvragen	194
Bijlage 28: Schilden met vorm-kleur-rijmwoord	200
Bijlage 29: Schildpatronen	206

Startweek

Redactionele noot: In dit boekje is gekozen voor de termen dinosaurus-dinosaurussen. In plaats van dinosaurussen kun je ook dinosauriërs gebruiken. Voor het gemak wordt in de spreektaal ook de term dino's gebruikt.

Introductie in het thema: leergesprek en verhalend ontwerp

Leergesprek over termen van tijdsoriëntatie: vandaag, gisteren, vroeger, heel lang geleden, ontzettend lang geleden, later, koppel hier de tijdlijn aan.

Verhalend ontwerp:

Er staat een magische poort in de klas. Wat zal dit voor poort zijn?

Dit is niet zomaar een poort! Hiermee wandel je naar een andere tijd.

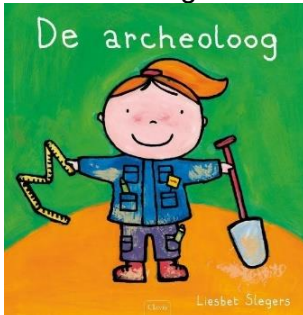
Gaan jullie mee? Wandel samen met de kinderen naar de tijd van de dinosaurussen.

Wat gaaf! Wat weten jullie al over dinosaurussen?

Laat de kinderen alles benoemen wat ze zien in de tijd van de dinosaurussen (Wat weten ze al).

De volgende dag ligt er een bijzondere kist in de kring: de archeologenkist. In de kist zit een boek. Lees het samen met de kinderen:

De Archeoloog van Liesbet Slegers

(Digitaal voorgelezen:

<https://www.youtube.com/watch?v=CB3L1BaxImA&t=13s>)

Wie onderzoekt dus hoe mensen vroeger leefden? (Archeoloog)

Nu gaan we het hebben over dinosaurussen, maar dat zijn geen mensen. Wie onderzoekt hoe de dinosaurussen leefden? Dit is een speciale archeoloog, die noem je een paleontoloog.

Uit het boek valt een briefje van de archeoloog die gespecialiseerd is in dinosaurussen. Ze vertelt de kinderen dat ze allemaal nieuwe dingen heeft ontdekt over dinosaurussen. Ze zal het in de kist stoppen als ze iets nieuws heeft gevonden.

Wat denken de kinderen dat ze allemaal in de kist zullen gaan vinden de komende weken?

Lesideeën:

1. Theateropdracht: Loop door de poort. Speel alsof je in de tijd van de dinosaurussen bent.
2. Nodig een archeoloog uit. Bedenk samen met de kinderen vragen, zoals:
  - Hoe word je een ...?
  - Wilde u altijd al ... worden?
  - Wat is er leuk aan?
  - Wat is er niet zo leuk aan?
  - Waar moet je goed in zijn?
  - Wat doe je allemaal als ...?
3. Bezoek het Dinopark in Gouda, Dinoland in Zwolle of Naturalis in Leiden.
4. Bezoek een kasteel.

Huiswerkopdracht:

1. Neem een voorwerp mee (of maak een foto) van iets dat jij thuis hebt liggen dat oud is (Liefst zo oud mogelijk. Denk aan een beeldje/schilderij/munten/speelgoed van vroeger/foto van oma toen ze klein was etc.).
2. Hang in de klas de foto's op volgorde van oudheid. Koppel dit ook weer aan de tijdlijn.

De vragenmuur

Stimuleer de kinderen om veel vragen te stellen over de thema onderwerpen. Tip: doe dit bij de onderbouw wekelijks. Dus na het introduceren van het onderwerp van de week, vraag je wat de kinderen over dit onderwerp zouden willen weten. Schrijf deze vragen op en probeer alle vragen deze week te behandelen.

Richt samen met de kinderen de onderbouw ateliers in

Gebruik de startweek om je klaslokaal thematisch in te richten samen met de kinderen. Bied de kinderen ook de mogelijkheid om mee te denken over materialen en spelmogelijkheden. Hiermee stimuleer je het eigenaarschap en de eigen verantwoordelijkheid van de kinderen.

Rondje langs de ateliers

Als de onderbouwateliers zijn ingericht, loop ze dan met je groep langs. Bespreek de spelmogelijkheden en de regels. Hierdoor zien ze wat er op de verschillende speel- en werkplekken gedaan kan worden en kunnen ze zelfsturend en zelfstandig aan de slag.

Startactiviteit:

1. Kom verkleed als ridder, jonkvrouw of dinosaurus naar school. De leerkrachten zijn ook verkleed en in iedere klas wordt een prentenboek voorgelezen passend bij het personage.
2. Een poppenkastvoorstelling/toneelstuk over dinosaurussen of ridders en kastelen.
  - Organiseer een speurtocht in of rondom de school. Enkele variaties:
  - Speel bingo. Hang allerlei afbeeldingen (woordkaarten) van de deelthema's dinosaurussen en ridders en kastelen op in het park/bos/rondom de school. De kinderen gaan op ontdekking en mogen een afbeelding afstrepen als ze hem hebben gevonden. In plaats van de bingokaart kunnen de kinderen ook een puzzelstukje vinden.
  - Een aantal leerkrachten/volwassenen verkleden zich als dinosaurus of archeoloog en lopen in en om de school heen. De kinderen zoeken deze personages op. Deze geeft ze vervolgens een letter, een deel van een plaatje of een dinosaurus-ei. Nadat alle personages gevonden zijn, wordt de naam of het plaatje in elkaar gepuzzeld of geteld wie de meeste dinosaurus-eieren heeft.
  - De kinderen volgen de voetsporen van een dinosaurus (pootafdrukken van papier). Onderweg moeten zij allerlei opdrachten uitvoeren. Aan het eind wacht een dinosaurus, ridder of jonkvrouw (een volwassene die verkleed is en klaar zit) met een mooi prentenboek om voor te lezen.

Kerdoelen en onderwerpen behorend bij dit thema

- Wereldoriëntatie aardrijkskunde: Kaartlezen
  - Vertaling werkelijkheid naar een grafische weergave
- Wereldoriëntatie geschiedenis: Tijdbalk
  - Tijdsaanduidingen (seconden, weken, seizoenen, maanden, jaren, eeuwen, vroeger, nu)
- Wereldoriëntatie geschiedenis: Tijd van monniken en ridders
  - Ridders en Kastelen
- Wereldoriëntatie geschiedenis: Het ontstaan van de wereld
  - Dinosauriërs
- Biologie: mens en natuur: De evolutietheorie*:
  - Dinosauriërs*
- Techniek: Constructie
  - Bruggen
  - Bewegings- en overbrengingsprincipes
- Techniek: Vormgeving
  - Relatie vorm en functie
- Burgerschap: Positief omgaan met elkaar
  - Rekening houden met verschillende culturele en sociale waarden en normen
  - Inlevingsvermogen, perspectief nemen
  - Samen spelen
- Burgerschap: Omgaan met sociale regels
  - Beleefdheid
  - Inzicht in de redenen voor sociale regels en positieve omgangsvormen
- Burgerschap: Leervaardigheden: inzicht vaardigheden:
  - Kritische informatieverwerking
  - Onderzoeksvaardigheden
  - Verbanden leggen en oorzaak gevolg relaties
  - Perspectief nemen
  - Probleemoplossen en ontwerpen
  - Persoonlijke relevantie
  - Waardebepaling
- Burgerschap: Leervaardigheden: executieve vaardigheden:
  - Nieuwsgierigheid en vragen stellen
  - Onthouden en begrijpen
  - Eigenaarschap (doelen stellen en gericht zijn op groei mindset)
  - Concentreren en ontspannen
  - Taakinitiatie (zelfstandig met werk beginnen)
  - Doorzetten (focus en volgehouden aandacht)
  - Plannen en organiseren
  - Zelfreflectie
  - Samenwerken
- Burgerschap: Reflectie op eigen werk en werk van anderen: Toepassen Denkbubbels

- Expressievakken: Kunst: Handvaardigheidstechnieken
  - Potlood
  - Verf
  - Boetseren
  - Plakken en knippen
  - Tekenen en schilderen
  - Werken met textiel

- Expressievakken: Muziek – kennis van muziek
  - Kennis van muziek uit verschillende tijden, stijlen en culturen (welke?)
  - Kennis van instrumenten
  - Betekenis geven aan muziek
  - Emoties herkennen gekoppeld aan muziek
  - Begrijpen welke betekenis muziek heeft in het dagelijks leven van mensen van vroeger en nu, zoals feesten, verdriet, massamedia en beïnvloeding van gedrag
  - Herkennen van tonen, ritmes, klanken tijdens het luisteren naar muziek
- Expressievakken: Muziek – muziek maken
  - Ritmes herkennen en spelen/klappen
  - Kennis van een toonladder
  - Kennismaken met de basisprincipes van de traditionele notatie (vijflijnige notenbalk, vorm van de noten, plaats van de noten, vioolsleutel, meerstemmigheid)
- Expressievakken: Muziek – zingen
  - Canon zingen
  - Liedjes zingen in verschillende talen van diverse culturen
  - Zelf lied bedenken en uitvoeren
- Expressievakken: muziek:
  - Begrijpen welke betekenis muziek heeft in het dagelijks leven van mensen van vroeger en nu, zoals feesten, verdriet, massamedia en beïnvloeding van gedrag

- Expressievakken: Theater
  - Improvisatietechnieken toepassen
  - Intonatie, dictie, articulatie toepassen
  - Herkennen welke spreektechniek past bij welke situatie
  - Een voorstelling opbouwen met aandacht voor rollen/rolopbouw, samenspel, regie en vormgeving
  - Hanteren van de spelelementen: wie, wat, waar, wanneer, waarom
  - Samenspel: inspelen en reageren op elkaar in spel

Themawoorden

Deelthema 1: de archeoloog, de paleontoloog, het fossiel, het mes, de kwast, de emmer, de lijm, de troffel, het houweel, de weegschaal, het meetlint, het vergrootglas.

het skelet, het bot, de schedel, de poot, de nek, de rug, de bek, het vlees, de plant, de vis, de hoorns, de kraag, de snavel, de staart, de tanden, de klauwen, de veren, het dinosaurus-ei, de babydinosaurus, het nest, de zwemvinnen, het rugzeil, de vleugels, het pantser, de beenplaten, het magma, de lava, de vulkaan, op het land, onderwater, in de lucht.

Deelthema 2: het kasteel, de slotgracht, de ophaalbrug, de toren, de poort, de kantelen, de ridder, de jonkvrouw, het harnas, het wapenschild, het zwaard, het paard, de puntmuts, de ketting, de armband, de jurk, de helm, het vizier, de schouderplaten, de borstplaat, het wapenkleed, de wapenrok, de kaphandschoen, de beenbeschermers, het schaakspel, de page, de schildknaap, de ridderslag, het feestmaal, de lans, de troubadour, het huishouden, borduren, weven, lezen, schrijven, de pijl en boog, het zwaardgevecht.

Muziekatelier

Onderwerpen en kerndoelen:

- Expressievakken: Muziek – kennis van muziek
  - Kennis van muziek uit verschillende tijden, stijlen en culturen (welke?)
  - Kennis van instrumenten
  - Betekenis geven aan muziek
  - Emoties herkennen gekoppeld aan muziek
  - Begrijpen welke betekenis muziek heeft in het dagelijks leven van mensen van vroeger en nu, zoals feesten, verdriet, massamedia en beïnvloeding van gedrag
  - Herkennen van tonen, ritmes, klanken tijdens het luisteren naar muziek
- Expressievakken: Muziek – muziek maken
  - Ritmes herkennen en spelen/klappen
  - Kennis van een toonladder
  - Kennismaken met de basisprincipes van de traditionele notatie (vijflijnige notenbalk, vorm van de noten, plaats van de noten, vioolsleutel, meerstemmigheid)
- Expressievakken: Muziek – zingen
  - Canon zingen
  - Liedjes zingen in verschillende talen van diverse culturen
  - Zelf lied bedenken en uitvoeren
- Expressievakken: muziek:
  - Begrijpen welke betekenis muziek heeft in het dagelijks leven van mensen van vroeger en nu, zoals feesten, verdriet, massamedia en beïnvloeding van gedrag

Liedjes:

- Mijn Tijdmasjen - Koekeloere: <https://schooltv.nl/video-item/mijn-tijdmasjen-liedje-uit-koekeloere>
- Dig it up- Pinkfong Kids' Songs & Stories: <https://www.youtube.com/watch?v=jzBAgOJ0dik>
- Dinosaur Fossils Song - Cheetahboo - Nursery Rhymes: <https://www.youtube.com/watch?v=qXLjMxNIU2A>
- Het botjeslied (zie atelier van de week: puzzelatelier: het skelet)
- Dinolied kleuters – Jozua Douglas <https://www.youtube.com/watch?v=SbY30sCOXX0>
- Diplodocus, leef je nog?
Melodie: Papegaaitje leef je nog? (zie atelier van de week: ICT-atelier)
- Ik ben een Dino – Troef: https://www.youtube.com/watch?v=DyLEVodg_VQ
- De Dino – Mizzemos kinderliedjes <https://www.youtube.com/watch?v=78Q9gTV2AJA>
- Een groot kasteel - Tijl Damen https://www.youtube.com/watch?v=J_rLeSSaFEc
- Ridder Jan Fideel <https://www.youtube.com/watch?v=3q2pcFBEo7o>
- Lied: Ik ben een ridder op een paard <https://www.youtube.com/watch?v=wrYxF8s2Gzc>
- Vijf stoere ridders gingen op reis: <https://www.youtube.com/watch?v=wPyPffJbqsl>
- Ridder Martijn en ridder Koen <https://www.youtube.com/watch?v=cwuQAjO9rd0>
- Ronnie de Ridder - Introliedje Dans mee! <https://www.youtube.com/watch?v=0l8Zxp4LRuU>
- Ridder Rik zang https://www.youtube.com/watch?v=UUuqNHMZevU&list=PL9U3bslq0uwsv6WqNB_moxQwnUbTNpTC_&index=2

Lesideeën:

- Stamp als een dinosaurus op het ritme van de muziek.
- Maak muziek met waterglazen.
- Bedenk bewegingen bij een liedje.
- Begeleid het liedje met muziekinstrumenten.
- Maak woordkaarten om het liedje te onthouden.
- Zing het liedje eerst heel hard en daarna heel zacht.
- Zing het liedje in canon.
- Maak samen een eigen versie van het refrein van een bestaand liedje.

Sociale vaardighedenatelier

Onderwerpen en kerndoelen:

- Burgerschap: Positief omgaan met elkaar
  - Rekening houden met verschillende culturele en sociale waarden en normen
  - Inlevingsvermogen, perspectief nemen
  - Samen spelen
- Burgerschap: Omgaan met sociale regels
  - Beleefdheid
  - Inzicht in de redenen voor sociale regels en positieve omgangsvormen

De focus bij dit thema ligt op het onderwerp doorzetten en durven.

Liedjes:

- Ik durf alles. Liedje uit Koekeloere <https://schooltv.nl/video-item/ik-durf-alles-liedje-uit-koekeloere>
- Ik durf alles (dansvideo) - Kinderen voor Kinderen <https://www.youtube.com/watch?v=xgH7nyQoZ28>
- Ik durf (bijna) alles | Lied bij de Nationale Voorleesdagen | Beweeg mee! <https://www.youtube.com/watch?v=7PMXG8Fm6Oo>
- Ik durf niet naar de kapper Liedje Sesamstraat <https://www.youtube.com/watch?v=5ZolxYNAXTI>
- Ik Durf Alles Samba Salad <https://www.youtube.com/watch?v=q8kW0stV74M>
- Ik durf niet (over hoe je moet spelen met iemand) <https://www.youtube.com/watch?v=kONExaja-co>
- One Thousand Steps Song <https://www.youtube.com/watch?v=YYb4h8U7Liw>
- Liedje 'Als je doorzet' <https://www.youtube.com/watch?v=k7kv-xCskHQ&t=4s>

Boeken:

- 'Rumme rups' van Mirjam Hildebrand
- 'Laat maar los Koala' van Rachel Bright
- 'Coco kan het' van Loes Riphagen.
- 'Het meisje dat nooit fouten maakte' van Mark Pett en Gary Rubinstein
- 'De stip' van Peter H. Reynolds
- 'Bang mannetje' van Mathilde Stein en Mies van Hout
- Het dappere durf-en-doe-boek. Hoe je door te oefenen minder bang wordt. Iedereen is wel eens bang of durft iets nog niet, dat is heel normaal. Maar als je iets eigenlijk wel graag wil kunnen, maar nu nog te bang bent, dan kan je wel wat hulp gebruiken.
Het werkboek helpt je om uiteindelijk te gaan doen wat je spannend vindt zoals; iets aan iemand vragen, alleen naar school lopen, een boodschapje doen, een nieuwe sport uitproberen, een dier aaien, in je eigen bed slapen. In het boek staan allemaal opdrachten die je samen met iemand kunt doen.

Werkvormen:

- Iets spannend vinden of je bang voelen is heel normaal. Iedereen voelt zich weleens bang of vindt iets spannend. Het is soms ook belangrijk om bang te zijn, want het beschermt je tegen gevaar. Stel je voor dat je niet bang bent als er een loslopende leeuw op je afkomt! Veel kinderen vinden nieuwe dingen spannend, zoals voor het eerst naar school of zwembles gaan of zonder zijwielletjes fietsen. Iets aan iemand vragen, alleen naar school lopen, een boodschapje doen, een nieuwe sport uitproberen, een dier aaien, in je eigen bed slapen, etc. Dat is heel gewoon.
  - Wat voor nieuwe dingen vond jij eerst spannend en nu niet meer?
  - Oefen met datgene wat je spannend vindt. Want hoe meer je oefent, hoe minder spannend het wordt!
- Ga samen op ontdekkingsreis. Creëer obstakels (problemen) die de kinderen moeten oplossen onderweg. Bijv. Hier is een rivier - hoe moeten we nu naar de overkant? O jee, een boom is door bliksem getrokken en blokkeert de weg. We kunnen er niet door. Wat doen we nu? Daar is een deel van het pad weggespoeld door een hele zware regenstorm. Hoe komen we nu verder? Het is moedig om niet bij de pakken neer te gaan zitten als je problemen tegen komt. Moed is vertrouwen hebben dat het goed komt.
- Speel een enge situatie na. Bijv. Met een gebroken been naar het ziekenhuis moeten. Of naar de tandarts gaan. Of voor het eerst naar school. Of het moment dat papa/ mama afscheid moet nemen. Of het hebben van een nachtmerrie. Laat 1 kind het angstige kind spelen. En laat een ander kind de bemoediger spelen. Wat kun je zeggen of doen om de ander minder bang te laten voelen?
- Maak samen met de kinderen een stappenplan en/of spelscript bij een prentenboek zodat ze oefenen met durven en doorzetten.
- Maak aan het hoogste punt van het klimrek een trompet vast aan een touw. Als er een klimboom op het speelterrein of een boomhut in de tuin is, is dat natuurlijk nog spannender. Maak de trompet dan vast op een hoog punt. Ieder kind probeert naar dit hoogste punt te klimmen en te daar gaan staan. Als je rechtop staat blaas je op de trompet. Iedereen kan het dan horen! Je hebt het gedurfd.

Bron: geloventhuis

- **Blindemannetje**
Blinddoek alle deelnemers van dit spel. Zoek elkaar en probeer door voorzichtig te voelen, wie je voor je hebt. Je mag enge geluiden maken!
- **Voel zak**
Een bekend spel: objecten in een tas en de kinderen die blind laten voelen. Hoe ouder de kinderen, hoe 'enger' je de objecten kunt maken. Denk bijv. aan yoghurt, natte pasta, of aarde.
Bespreek met hen dat het best eng kan zijn om iets te moeten voelen terwijl je niet weet wat je verwachten kunt. Er is moed nodig om het dan toch te doen.

Deelthema 1: De tijd van de dinosaurussen

Atelier van de week: Thema-/ontdekatelier - Opgravingen

Onderwerpen en kerndoelen:

- Geschiedenis
  - Tijdbalk: Tijdsaanduidingen (seconden, weken, seizoenen, maanden, jaren, eeuwen, vroeger, nu)
  - 0. Het ontstaan van de wereld
Dinosauriërs
- Biologie: mens en natuur
  - De evolutietheorie*:
Dinosauriërs*
- Burgerschap: Reflectie op eigen werk en werk van anderen: Toepassen Denkbubbels

Inspiratie deel 1

Voorkennis activeren en nieuwsgierigheid prikkelen, kan ook in grote kring voor de hele groep

- Roep hulp in van de Archeoloog die door de tijdboog komt. Hij heeft de archeologenkist bij zich. Stop hier de volgende voorwerpen in: troffel, kwast, vergrootglas, emmer, houweel en een fossiel (druk een poot van een speelgoeddinosaurius in klei) of dinosaurus ei (<https://www.ladylemonade.nl/dino-eieren-maken/>).
- Leg de zandschelp/zandtafel in de kring met afzetlint erbij, dit maakt de kinderen nieuwsgierig.
- Bekijk de volgende afbeelding. Wat zien de kinderen allemaal?

Vragen voor de vragenmuur

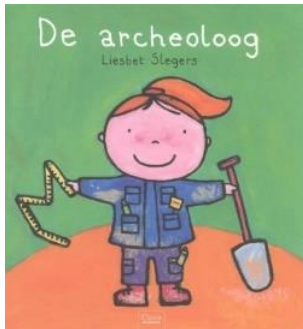
Vraag aan de kinderen wat ze allemaal zouden willen weten over het onderwerp van deze week.

Inspiratie deel 2

Nieuwe kennis aanbieden, kan ook in grote kring voor hele groep (Filmpje, verhaal, experiment, excursie)

Boek:

- De archeoloog, Liesbet Slegers

Digitaal voorgelezen: <https://www.youtube.com/watch?v=CB3L1BaxImA>

- Dinosaurus! Beestenboek

Filmpje:

- Anne Schulp vertelt hoe je een Dinosaurus opgraaft:
<https://www.youtube.com/watch?v=FVVN57pr0-U>

Liedje van de week:

- Dig it up- Pinkfong Kids' Songs & Stories:
<https://www.youtube.com/watch?v=jzBAgOJ0dik>

Denkbubbel onthouden en begrijpen bij inspiratie deel 2

(Hoe verwerk je meteen de nieuwe kennis met de kinderen, zodat ze goed onthouden en begrijpen wat ze zojuist hebben gezien, gehoord of gedaan).

Werkvormen beginnende geletterdheid:

- Wat is het verschil tussen een archeoloog en een paleontoloog? Noem een woord en laat de kinderen naar de juiste kant van het lokaal rennen.
Woorden passend bij de archeoloog: (Pot, scherf, huis), woorden passend bij de paleontoloog: (bot, fossiel, dinosaurus)
- Noem een omschrijving en laat de kinderen naar de juiste woordkaart rennen. (Gebruik de woordkaarten uit bijlage 1).
  - Hiermee kan ik iets van heel dichtbij bekijken (het vergrootglas).
  - Hiermee kan ik opmeten hoe lang het voorwerp is (het meetlint)
  - Als er een scheurtje in het bot zit kan ik het hiermee repareren (de lijm)
  - Hiermee haal ik voorzichtig kleine beetjes zand rondom het fossiel weg (het mes)
  - Hiermee kan ik zand scheppen (de troffel)
  - Hiermee kan ik harde stukken steen weghakken (het houweel)
  - Hiermee maak ik het fossiel schoon (de kwast)
  - Hierin kan ik mijn gereedschap of vondsten bewaren (de emmer)
  - Hiermee meet ik hoe zwaar mijn gevonden voorwerp is (de weegschaal)
  - Een afdruk of stukje bot in een steen (het fossiel)
  - Ik graag fossiele resten op en onderzoek ze (de paleontoloog)

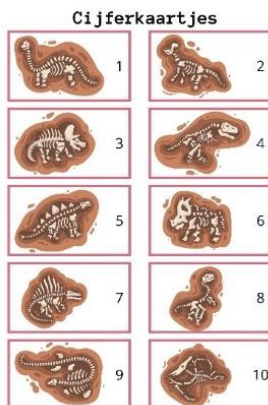
- Het gesteente rondom het fossiel weghalen (prepareren)
- Noem samen met de kinderen het alfabet op met behulp van de letterkaarten uit bijlage 3.

- Laat een letterkaart zien. Noem vervolgens een woord. Begint het woord met deze letter? Dan springen/zwaaien/dansen de kinderen.
- Laat de kinderen rondlopen met de letterkaart. Als de leerkracht in zijn handen klappt of de muziek stopt vormen ze een tweetal. Ze vertellen aan elkaar welke letter de ander op zijn kaart heeft. De oudere kinderen noemen een woordje die met de letter van het kaartje begint. Vervolgens wisselen ze hun kaartje en gaan ze weer verder lopen.

Werkvormen beginnende gecijferdheid:

- Leg de gereedschappen van de archeoloog op volgorde van groot naar klein.
- Bekijk samen de cijferkaarten uit bijlage 2 met de kinderen. Kunnen de kinderen de cijfers op volgorde leggen?

- Flits de getalkaartjes. Elke keer als de kinderen het cijfer 10 zien springen ze. (Je kunt dit moeilijker maken door steeds een ander getal af te spreken of door zelfs meerdere getallen af te spreken).
- Herken de cijfers tot 20 in het thema dinosaurussen - Bewegend leren met meester Sander: <https://www.youtube.com/watch?v=fQaFhrlOWoQ>

Verwerkingsactiviteit van de week

Gedifferentieerd naar niveau, gekoppeld aan de leerlijn

- Laat de kinderen opgravingen doen in de zandtafel. Laat de kinderen met kwastjes en schepjes voorzichtig de spullen weer opgraven.

Bron: Juf Welles en OBS de Ammers

- Laat de kinderen de stappen volgen van de kaart uit bijlage 4.

Stappenplan ontdekatelier	Stappenplan ontdekatelier
<p>Ga op zoek naar fossielen.</p> 	<p>Bekijk je vondst met een vergrootglas. Wat zie je?</p>
<p>Maak het schoon met je kwast.</p> 	<p>Weeg je vondst. Hoe zwaar is het?</p>
<p>Maak een foto van je vondst.</p> 	<p>Meet je vondst. Hoe lang is het? Hoe breed is het?</p>
<p>Waar heb je het gevonden? Zet een kruisje op de plattegrond</p> 	

Extra opdrachten:

- Verstop de cijfer- en de letterkaarten uit bijlage 2 en 3 in de zandtafel. Laat de kinderen deze kaarten opgraven en op volgorde leggen.
- Dinosaurussen verstoppen in ijs: Stop plastic dinosaurussen in ballonnen. Doe hier wat water bij tot ze de vorm van een ei hebben. Leg ze voor ongeveer een halve dag in de vriezer. Laat de kinderen de dinosaurus bevrijden met een houten hamer.

Bron: Ladylemonade

Extra groep 3/plusopdrachten:

- Laat de kinderen een eigen verslag maken van het onderzoek in het ontdekatelier. Zie werkblad in bijlage 5.

Opgegraven door: .....

- Laat de kinderen de cijfer- en letterkaarten opgraven in de zandtafel en hier zelf sommen en woordjes mee maken.
- Bedenk een woord of zin bij iedere letter:
  - D
  - I
  - N
  - O
  - S
  - A
  - U
  - R
  - U
  - S
  - S
  - E
  - N

Leerlijn

Taal

1. Denkbubbelvraag: Welke gereedschappen heeft een Paleontoloog allemaal nodig? Welke dieren zitten er nog meer allemaal in een ei? (Verbanden leggen). Hoe zou het zijn om in de tijd van de dinosaurussen te leven? (Perspectief nemen). Lijkt het jou leuk om als beroep paleontoloog te zijn? (Persoonlijke relevantie)
2. Woordenschat: de archeoloog, de paleontoloog, het fossiel, het mes, de kwast, de emmer, de lijm, de troffel, het houweel, de weegschaal, het meetlint, het vergrootglas.

Leerlijn: Beginnende geletterdheid

Niveau 1: Ik gebruik lettermateriaal nog niet om woorden mee te maken, maar om figuren mee te maken of te bouwen. [3,5- 4 jaar]

Niveau 2: Ik maak woorden met lettermateriaal door letters naast elkaar te zetten en hier zelf een betekenis bij te verzinnen [4,5-5 jaar].

Niveau 3: Ik ontdek het alfabetisch principe. Ik benoem 4-8 letters. [5,5-6 jaar]

Groep 3: Ik heb actieve en passieve letterkennis van klinkers en medeklinkers. [6-7 jaar]

Leerlijn: Beginnende gecijferdheid

Niveau 1: Ik kan hardop tellen, nog foutief (akoestisch tellen) [3,5-4 jaar]

Niveau 2: Ik kan getallen tot 10 goed opzeggen. Ik begrijp dat opeenvolgende getallen steeds grotere hoeveelheden aangeven. [5,5-6 jaar]

Niveau 3: Ik kan tellen tot 20. Ik koppel hoeveelheden aan getalsymbolen [6-6,5 jaar]

Groep 3: Ik tel vooruit tot 20 vanuit verschillende vertrekpunten. Ik tel op en trek af tot en met 10. [6,5-7 jaar]

Leerlijn: Tekenontwikkeling

Niveau 1: Ik maak een krabbel (cirkels en lijntjes) van mijn opgraving. [3,5-4 jaar]

Niveau 2: Ik teken mijn opgraving in meer details. [4-5 jaar]

Niveau 3: Ik teken in röntgenperspectief. De verhoudingen in mijn tekening zijn nog emotioneel bepaald. [5-6 jaar]

Groep 3: Ik teken het geheel in detail. [6-7 jaar]

Leerlijn: Beginnende gecijferdheid

Niveau 1: Ik kan aangeven of het voorwerp groter is dan een ander voorwerp. [3,5 – 4 jaar]

Niveau 2: Ik kan getallen tot en met 5 aflezen op de weegschaal of meetlint. [4,5-5 jaar]

Niveau 3: Ik kan getallen tot en met 12 aflezen op de weegschaal of meetlint. [6-6,5 jaar]

Groep 3: Ik kan getallen tot en met 20 aflezen op de weegschaal of meetlint. [6,5-7 jaar]

Extra materialen en ideeën voor het zelfstandige thema/ontdekatelier:

Inrichting en materialen:

- Zoutdeeg (zie recepten via: <https://www.ladylemonade.nl/recept-brooddeeg-zoutdeeg-maken-bakken/>)
- Plastic dinosaurussen
- Deegroller
- Plastic bekertjes
- Zwarte stift
- Zaklamp
- Doeken
- Papier

Spelideeën:

- Laat de kinderen eigen fossielen maken. Ze drukken de verschillende plastic dinosaurussen in het zoutdeeg. Volledig of alleen met de poten, met de kop etc. Het kan ook in klei.

Bron: Ladylemonade

- Ontdekken hoe schaduw werkt:

Bron: Ontacrio kindergarten ducators

- Maak een dino landschap waarin de kinderen als dinosaurussen kunnen spelen.

Bronnen: mungfali en Groep 1-2

- Verkleiden als dinosaurus:

Bron: Ladylemonade, Getyourholidayon

Naai eigen dinosaurus staarten: <https://leukewereld.be/2015/06/maak-zelf-een-dinostaart/>

Extra ideeën om het onderwerp van deze week door te pakken in zelfstandige ateliers

<p>Constructieatelier</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Meet de lengte van de dinosaurussen met duplo blokjes. <p>Bron: Montessorifromtheheart</p>
<p>Beweegatelier</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tikspel: de paleontoloog gaat je pakken! De bedoeling is dat de kleuters dinosaurussen zijn en de tikker een paleontoloog. Je kan het ook anders doen: de kinderen zijn dinosaurussen en de tikker is een vleeseter. Als de tikker het kind pakt moest de kleuter met zijn benen open en handen in de lucht staan. Andere kleuters konden de kleuter bevrijden door de benen te kruipen. Een variatie hierop kan zijn dat het kind een hindernis vormt waardoor de resterende kleuters goed moeten manoeuvreren in de ruimte.

Atelier van de week: Puzzelatelier - Skelet

Onderwerpen en kerndoelen:

- Geschiedenis
  - Tijdbalk: Tijdsaanduidingen (seconden, weken, seizoenen, maanden, jaren, eeuwen, vroeger, nu)
  - 0. Het ontstaan van de wereld
Dinosauriërs
- Biologie: mens en natuur
  - De evolutietheorie*:
Dinosauriërs*
- Burgerschap: Reflectie op eigen werk en werk van anderen: Toepassen Denkbubbels

Inspiratie deel 1

Voorkennis activeren en nieuwsgierigheid prikkelen, kan ook in grote kring voor de hele groep

- Stop botten in de archeologenkist. Gebruik hiervoor de link bij de verwerkingsactiviteit van de week. Van wie zullen deze botten zijn? Laat de kinderen met allerlei ideeën komen. Laat de kinderen helpen om het skelet weer compleet neer te leggen. Welke dinosaurus zal dit zijn? Bekijk samen hoe de dinosaurus er in het echt uit zag.

T-Rex

Stegosaurus

- Wat zien de kinderen op de afbeelding? Waarschijnlijk is het een dijbeen van een dinosaurus die tot de Sauropoda behoorde, een planteneter en vermoedelijk het grootste landdier dat op aarde heeft geleefd. Dit bot is gevonden in Frankrijk. Het bot is 2 meter lang en weegt 500 kilo. Waar zit je dijbeen? De gemiddelde grootte van een volwassen dijbeen van de mens is: 43 centimeter. Teken samen met de kinderen het dijbeen van een dinosaurus en van een mens op een rol behang. Wat is het verschil?

Vragen voor de vragenmuur

Vraag aan de kinderen wat ze allemaal zouden willen weten over het onderwerp van deze week.

Inspiratie deel 2

Nieuwe kennis aanbieden, kan ook in grote kring voor hele groep
(Filmpje, verhaal, experiment, excursie)

Boek:

- Joris puzzelt een dino, Harmen van Straaten

Digitaal voorgelezen via: https://www.youtube.com/watch?v=cwbVCRHV_gk

Filmpje:

- Bekijk het skelet van een dinosaurus: <https://schooltv.nl/video-item/skelet-van-een-dinosaurus-een-hele-grote-bek> [0.27 min]
- Aflevering Wijze varen Woezel en pip over het skelet van dinosaurussen <https://schooltv.nl/video-item/een-les-over-dinos-van-wijze-varen/les-van-wijze-varen-van-het-alfabet-tot-de-zee> [04:29 min]
- Aflevering Dinosaurussen van Koekeloere: <https://schooltv.nl/video-item/koekeloere-dinos-1> [14.41 min]

Liedje van de week:

Het botjes lied

Voel je vinger, voel je teen
Pak je enkel, nu meteen
Knijp dan eens 1,2,3
In je hoofd of in je knie
En dan merk je blij van zin
Er zit iets hards van binnenin
En dat gaat niet gauw kapot
En dat spul dat heet dus bot

Oh, er is bot, bot, bot, bot in ieder mens
Bot, bot, bot, bot in leders pens
Een massa botjes die je niet bij name kent
En bot, bot, bot, bot houd je overeind

Er zijn botjes in je voet
Anders loop je niet zo goed
In je hielen, in je hand
Anders val je op je kant
Ieder mens, dun of dik
Die heeft botjes net als ik

Bron: Pinterest

- Dinosaur Fossils Song - Cheetahboo - Nursery Rhymes:
<https://www.youtube.com/watch?v=qXLjMxNIU2A>

Denkbubbel onthouden en begrijpen bij inspiratie deel 2

(Hoe verwerk je meteen de nieuwe kennis met de kinderen, zodat ze goed onthouden en begrijpen wat ze zojuist hebben gezien, gehoord of gedaan).

Werkvormen beginnende geletterdheid:

- Benoem de lichaamsdelen met de kinderen (gebruik hiervoor de woordkaarten uit bijlage 9. Wijs een lichaamsdeel aan bij de dinosaurus. Laat de kinderen het bij zichzelf aanwijzen.
- Laat de kinderen de reeks woorden nazeggen en de lichaamsdelen vervolgens aanraken.
  - Niveau 1: Raak je .... aan (hoofd, mond, ogen, oren, buik, rug, benen, voeten)
  - Niveau 2: Raak met je ogen dicht je ... aan (pols, enkel, hals, nek, hoofd, mond, ogen, oren, buik, rug, benen, voeten).
  - Niveau 3: Raak met de ene hand je nek aan en met de andere hand je mond.
  - Groep 3: Bedenk zelf opdrachten die klasgenoten moeten uitvoeren.
- Het boek Joris puzzelt een dino is geschreven op rijm. Benoem samen met de kinderen welke woorden uit onderstaande tekst rijmen op elkaar. Welke rijmwoorden kennen de kinderen nog meer?

Joris is een superkampioen.

Wat gaat hij vandaag voor bijzonders doen?

Hij wil alles over dino's leren

en gaat stiekem in het museum logeren.

Opeens klinkt er een geluid.

Joris, kijk toch uit!

'Help!' roept Joris. 'O, wat erg!'

Voor hem ligt een dinobottenberg.

Maar een beetje kampioen...

weet meteen wat hij moet doen!

Bron: Joris puzzelt een Dino, Harmen van Straaten

Opdrachten passend bij de leerlijn: Noem een reeks rijmwoorden. De kinderen zeggen deze woorden na. Kunnen ze zelf ook rijmwoorden bedenken bij een woord?

Fossiel – hiel – ventiel

Bot – pot – snot – rot

Wat is het verschil tussen de woorden bot en pot?

Wat rijmt er op poot?

Werkvormen beginnende gecijferdheid:

- Print de botten met figuren uit bijlage 8 meerdere keren uit. Weten de kinderen hoe de figuren heten? Welke kleuren hebben de figuren? Laat ze de botten met dezelfde figuren/kleuren bij elkaar leggen. Laat de kinderen op zoek gaan naar andere voorwerpen met dezelfde vormen/kleuren.
- Vergelijk de botten van de mens en van de dinosaurus. Welke is groot? Welke is klein? Noem een stelling. De kinderen gaan staan als ze denken dat het klopt. Het hoofd van de dinosaurus is groter dan de mens. Laat de kinderen de botten uit bijlage 7 van groot naar klein leggen. Kunnen ze zelf nog grotere botten tekenen die ze aan de reeks kunnen toevoegen?
- Leg met wc-rollen, blokken of Kapla een eenvoudig dinosaurusskelet op de grond. (Leg een kop, rug, staart en poten). De kinderen leggen het skelet precies na. Verander hierna iets aan het skelet en laat de kinderen dit bij hun skelet ook doen. Leg een ander skelet dat de kinderen naleggen.

Verwerkingsactiviteit van de week

Gedifferentieerd naar niveau, gekoppeld aan de leerlijn

- Laat de kinderen van zoutdeeg (of klei) dinosaurusbotten maken. Gebruik hiervoor het format van de T-Rex en Stegosaurus, zodat de kinderen het skelet achteraf ook weer in elkaar kunnen zetten. Plak de templates van de skeletten met een stukje plakband onder een vel bakpapier. De kinderen kunnen hierop de vormen vullen met zoutdeeg.

Format T-Rex:

https://cdn.shopify.com/s/files/1/2491/2622/files/Printable_TREXVorlage_inabox.pdf?5445367157641925550

Format: Stegosaurus:

https://cdn.shopify.com/s/files/1/2491/2622/files/Printable_StegosaurusVorlage_inabox.pdf?49

- Hoe maak je zoutdeeg:
- Meng 2 kopjes zout, 2 kopjes meel en 1 kopje water en maak er een glad deeg van. Als het deeg te klef is, voeg dan wat meel toe.
- Of meng 2 kopjes bloem, 1 kopje zout, 1 kopje water en 1 eetlepel zonnebloemolie (of een andere olie, zoals olijfolie of babyolie).
- Haal de template onder het bakpapier vandaan en bak de dinosaurusbotten 3 à 4 uur in de oven op 80° C (of laat ze 3 à 4 dagen drogen).

Bron: Mirandawedekind

- Geef elk kind tien kaplankjes en laat ze in tweetallen dinosaurusskeletten leggen. Het ene kind legt een skelet en het andere kind legt dit na. Zie een format voor een dinosaurus schedel in bijlage 11

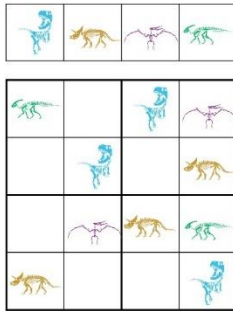
Bron: Juf Anke

Extra groep 3/plusopdrachten:

- Teken een skelet van een dinosaurus na. Benoem alle onderdelen van het skelet.
- Geef bouwopdrachten als: Maak een skelet van een dinosaurus. De dinosaurus is 1 meter lang en 30 cm breed. Maak het ook moeilijker door bijvoorbeeld 20 kapla blokjes te geven die ze precies in het ontwerp moeten verwerken.
- Maak de sudoku met dinosaurus skeletten (zie bijlage 10) of ontwerp je eigen puzzel.

Sudoku

Elke dinosaurus mag slechts één keer
voorkomen in elk hoofdwerkstuk, rij en kolom.

Leerlijn

Taal

1. Denkbubbelvraag: Waarom zijn botten belangrijk? Waar in mijn lichaam zit mijn schedel? (Kritisch denken).
2. Woordenschat: het skelet, het bot, de schedel, de poot, de nek, de rug, de bek etc.

Leerlijn: Auditieve waarneming

Niveau 1: Ik zeg een reeks van drie woorden na. [4 – 4,5 jaar]

Niveau 2: Ik zeg een reeks van vier woorden na. [5 - 5,5 jaar]

Niveau 3: Ik hoor het verschil tussen woorden die op elkaar lijken Ik rijm met eenvoudige woorden [5,5 - 6 jaar]

Groep 3: Ik zeg een reeks van vijf woorden na. Ik kan zinnen maken die op elkaar rijmen. [6-6,5 jaar]

Leerlijn: Lichaamsoriëntatie

Niveau 1: Ik wijs bij mijzelf belangrijkste lichaamsdelen met mijn ogen open (hoofd, mond, ogen, oren, buik, rug, benen, voeten). [4-4,5 jaar]

Niveau 2: Ik wijs lichaamsdelen met mijn ogen dicht aan en benoem: pols, enkel, hals, nek. Ik vertaal enkelvoudige opdrachten naar het lichaam. [5-5,5 jaar]

Niveau 3: Ik imiteer samengestelde opdrachten naar eigen lichaam toe en verwoord wat het doet. [6-6,5 jaar]

Groep 3: Ik bedenk eigen opdrachten waarmee mijn klasgenoten hun lichaam moeten bewegen: doe je linkerarm omhoog en sta op je rechterbeen.

Leerlijn: Visuele waarneming

Niveau 1: Ik benoem een aantal basisvormen en kleuren. [3,5-4 jaar]

Niveau 2: Ik onderscheid de vormen. [4,5-5 jaar]

Niveau 3: Ik benoem geometrische figuren. Ik teken de vormen na. Ik kan alle kleuren benoemen. [5,5-6 jaar]

Groep 3: Ik benoem de 3d- figuren.

Leerlijn: Kleine motoriek

Niveau 1: Ik manipuleer met klein constructiemateriaal. Ik kan plukjes van het klei trekken. [3,5-4 jaar]

Niveau 2: Ik kan soepele bewegingen maken met de vingers (kleine botten maken van klei). [5-5,5 jaar]

Niveau 3: Ik kan woorden bij mijn skelet schrijven aan de hand van een voorbeeld. [6-6,5 jaar]

Groep 3: Ik kan eigen woorden of korte zinnnetjes schrijven bij mijn skelet. [6,5-7 jaar]

Extra materialen en ideeën voor het zelfstandige puzzelatelier:

Inrichting en materialen:

- Allerlei soorten ongekookte pasta
- Kralen en Kralenplank
- Dobbelstenen
- Hamertje tik
- Playmais
- Vormen
- Knijpers
- Klei

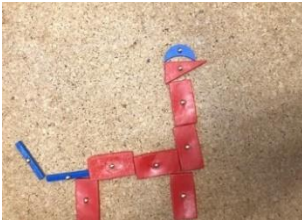
Spelideeën:

- Laat de kinderen skeletten van dinosaurussen leggen met allerlei soorten pasta.

Bron: Ladylemonade

- Kralenplank voorbeelden: <https://www.jufanke.nl/Werkbladen/kralenplanken-dinosaurussen.pdf>
- Dobbelbladen: <https://jufanke.nl/Werkbladen/Dino%20werkbladen.pdf>
- Timmer een dinosaurus met hamertje tik

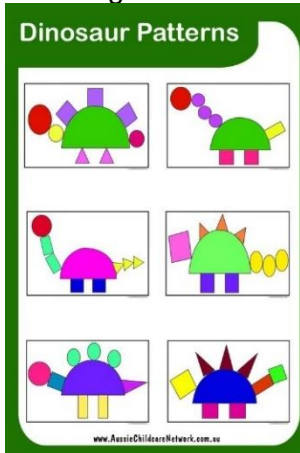
Bron: JufAnk

- Ontwerp je eigen dinosaurus met playmais:

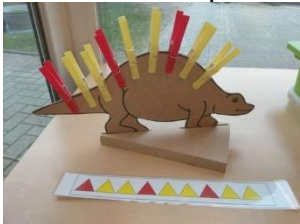
Bron: Toyacademie

- Maak eigen dinosaurussen met vormen

Bron: aussiechildcarenetwork.com.au

- Maak het stekelpatroon na met knijpers

Bron: Pinterest

- Dinosaurussen kleien

Bron: Heutink

Extra ideeën om het onderwerp van deze week door te pakken in zelfstandige ateliers

<p>Schrijf- teken, stempelatelier</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Laat de kinderen pootafdrukken van dinosaurussen knippen of prikken. Vorm een lang spoor van dinosauruspoten in de klas.
<p>Kunstatelier</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Verf het skelet van de dinosaurus. Teken de omtrek op zwart papier. Laat ze met hun vingers afdrukken maken van de ruggengraat en daarna met de vinger strepen maken als ribben.

Bron: Ons1stekleuterklasje

Bron: JufJanneke

- Maak het skelet na met wattenstaafjes

Bron: Paulina Urbańska

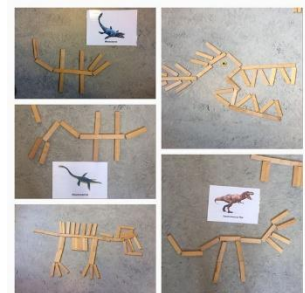
- Maak gezamenlijk een reuzenskelet

Bron: Pinterest

Bouwatelier

- Bedenk zelf hoe het skelet van de dinosaurus eruitziet en bouw het met kapla

Bron: Cato Moons

- Skeletten leggen met wc rollen

Bron: Meester Demi

Atelier van de week: ICT-atelier - Soorten dinosauriërs en eten

Onderwerpen en kerndoelen:

- Geschiedenis
  - Tijdbalk: Tijdsaanduidingen (seconden, weken, seizoenen, maanden, jaren, eeuwen, vroeger, nu)
  - 0. Het ontstaan van de wereld
Dinosauriërs
- Biologie: mens en natuur
  - De evolutietheorie*:
Dinosauriërs*
- Burgerschap: Reflectie op eigen werk en werk van anderen: Toepassen Denkbubbels

Inspiratie deel 1

Voorkennis activeren en nieuwsgierigheid prikkelen, kan ook in grote kring voor de hele groep

- Er ligt (plastic of papieren) eten in de archeologenkist. Vlees, plant en vis. Eten jullie dit wel eens? Vind je alles lekker? Zullen alle dinosaurussen alles eten?
- Ga samen op dinosaurus jacht. Verstop een dinosaurus in het schoolgebouw of buiten. Print pootafdrukken van een dinosaurus (zie bijlage 12) of teken deze met stoepkrijt. Leg/ maak de pootafdrukken van de dinosaurus naar het lokaal. De kinderen volgen het spoor en ontdekken de dinosaurus.

Vragen voor de vragenmuur

Vraag aan de kinderen wat ze allemaal zouden willen weten over het onderwerp van deze week.

Inspiratie deel 2

Nieuwe kennis aanbieden, kan ook in grote kring voor hele groep (Filmpje, verhaal, experiment, excursie)

Boek:

- Dinosaurus! Beestenboek

Filmpje:

- Bewegend leren met meester Sander – leer de dinosaurus namen:
<https://www.youtube.com/watch?v=EKI4STdORmE>

Liedje van de week:

- Dinolied kleuters – Jozua Douglas
<https://www.youtube.com/watch?v=SbY30sCOXX0>
- Diplodocus, leef je nog?
Melodie: Papegaaitje leef je nog?

Diplodocus leef je nog? iadeaaaa Ja meneer, ik ben er nog iadeaaaa Heb m'n blaadjes opgegeten En m'n vleesjes laten staan. iadeaaaa poef!

- Variatie: T-Rexje leef je nog? (Vervang blaadjes dan door vleesjes).

Denkbubbel onthouden en begrijpen bij inspiratie deel 2

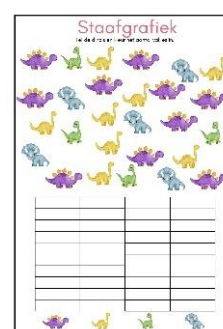
(Hoe verwerk je meteen de nieuwe kennis met de kinderen, zodat ze goed onthouden en begrijpen wat ze zojuist hebben gezien, gehoord of gedaan).

Werkvormen beginnende geletterdheid:

- Bekijk samen met de kinderen de omslag van het boek. Lees de titel en bekijk de plaatjes. Waar denken ze dat het boek over gaat? Bespreek ook gelijk het begrip dat je een boek van voren naar achteren leest.
- Stampende dinosaurussen - klankgroepen
Noem woorden die met het dinosaurustijdperk te maken hebben (het vlees, de plant, de vis, de hoorns, de kraag, de snavel, de staart, de poten, de tanden, de klauwen, de veren, de nek, het dinosaurus-ei, de babydinosaurus, het nest, de zwemvinnen, het magma, de lava, de vulkaan) en laat de kinderen de woorden, als veren in klankgroepen stappen. Voor elke klankgroep stampen ze op de vloer. Kunnen de kinderen ook de eerste letter benoemen en aanwijzen? Of al benoemen welke klinkers en medeklinkers er in het woord zitten?
- Hang de woordkaarten van de dinosaurussen uit bijlage 13 verspreid op door het lokaal/op het schoolplein. Laat een pagina van het boek zien waarop de dinosaurus te zien is en hak de naam van de dinosaurus in klankgroepen. De kinderen rennen naar de juiste woordkaart en zeggen vervolgens ook de naam van de dinosaurus in klankgroepen of ze benoemen de eerste letter.

Werkvormen beginnende gecijferdheid:

- Herhaal de startactiviteit waarbij de kinderen de dinosaurus moesten zoeken door het spoor van pootafdrukken te volgen. Laat de afdrukken ditmaal achterwege. Verstop de dinosaurus en geef op een plattegrond aan waar hij is. Kunnen de kinderen deze locatie vinden?
- Sorteert de dinosaurussen op kleur, grootte, herbivoor/carnivoor/omnivoor en bedenk met de kinderen nog andere categorieën waarop je de dieren kunt sorteren. Maak samen met de kinderen een staafgrafiek. Zie een voorbeeld in bijlage 14

Bronnen: Ons1stkleuterklasje en montessorifromtheheart

- Hoe lang waren de dinosaurussen? Hoeveel kinderen is dat achter elkaar?

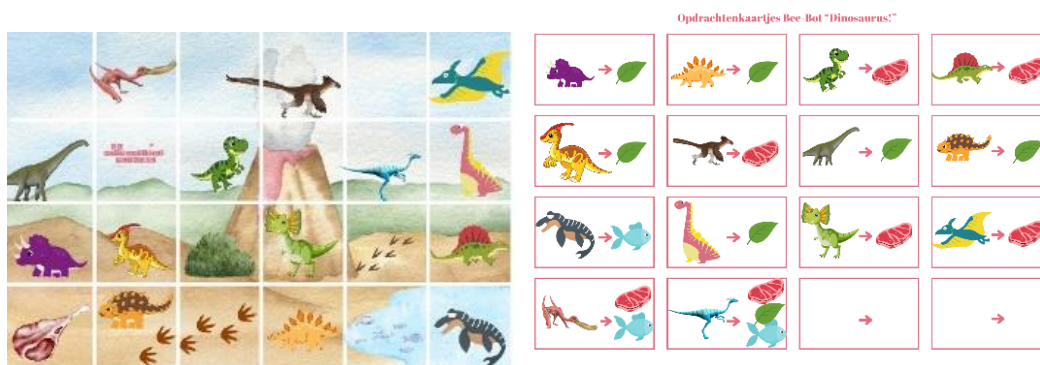

Bron: Digitaalspeciaal

Verwerkingsactiviteit van de week

Gedifferentieerd naar niveau, gekoppeld aan de leerlijn

- Laat de dinosaurussen naar hun eten rijden. Zie beebotkaarten in bijlage 15.

Extra groep 3/plusopdrachten:

- Laat de kinderen recepten maken voor dinosaurus voer. Wat eten de carnivoren, omnivoren en herbivoren. Welke dieren horen nog meer bij deze categorieën?
- Speel wie is het met de dinosaurus kaarten uit bijlage 13.
- Bedenk 5 vragen bij het antwoord: een diplodocus.

Leerlijn

Taal

1. Denkbubbelvraag: Welke dinosaurus zou jij graag willen zijn? Welke dinosaurus vind je het gaafst en waarom? (Persoonlijke relevantie)
Welke dinosaurussen eten er allemaal vlees? Welke dieren komen er nog meer uit een ei? (Verbanden leggen)
2. Woordenschat: het vlees, de plant, de vis, de hoorns, de kraag, de snavel, de staart, de poten, de tanden, de klauwen, de veren, de nek, het dinosaurus-ei, de babydinosaurus, het nest, de zwemvinnen, het rugzeil, de vleugels, het pantser, de beenplaten, het magma, de lava, de vulkaan.

Leerlijn: Beginnende geletterdheid

Niveau 1: Ik toon belangstelling voor boeken (boekoriëntatie). Ik kan de inhoud al beetje voorspellen n.a.v. de omslag van het boek. Ik beleef zichtbaar plezier aan voorlezen, rijmpjes en boeken (leesplezier). Ik word mij bewust van klanken in woorden. [3,5- 4 jaar]

Niveau 2: Ik ontdek structuur in verhalen. Ik kijk of lees mee tijdens het voorlezen en doe

alsof ik zelf lees. Ik weet dat een boek gelezen wordt van voor naar achter. Ik ontdek de relatie tussen klanken en letters.

Niveau 3: Ik herken en benoem enkele letters. Ik toon interesse in klankovereenkomsten en klankverschillen. Ik verdeel woorden in klankgroepen.

Groep 3: Ik heb actieve en passieve letterkennis van klinkers, medeklinkers en tweetekensklanken. Ik lees zelf eigen teksten en teksten van anderen.

Leerlijn: Logisch denken

Niveau 1: Ik maak met concreet materiaal vergelijkingen: lang-kort, dik-dun. (Grote tegenstellingen.) [4-4,5 jaar]

Niveau 2: Ik vergelijk concrete hoeveelheden met behulp van veel-weinig; t/m 5 (kleine tegenstellingen). [4,5-5 jaar]

Niveau 3: Ik orden voorwerpen op twee criteria. [5,5-6 jaar]

Groep 3: Ik orden voorwerpen op basis van transitief redeneren op orde, zonder zoeken. [6,5-7 jaar]

Leerlijn: Ruimtelijke oriëntatie

Niveau 1: Ik wijs aan wat op een plaat te zien is. Ik praat over voorwerpen die niet direct in de situatie zichtbaar zijn (bijvoorbeeld eigen speelgoed). [4-4,5 jaar]

Niveau 2: Figuur-achtergrond waarneming. Ik geef ruimtelijke begrippen in afbeeldingen weer en verwoord deze.

Niveau 3: Ik pas begrippen links en rechts toe op voorwerpen waarbij de lichaams-as niet meer als referentiepunt fungeert, bijvoorbeeld links en rechts bij andere personen aanwijzen. Ik wijs op plattegrond van de klas aan hoe je van de huishoek naar de bouwhoek loopt. [6 – 6,5 jaar]

Groep 3: Ik kan plaatsaanduidingen benoemen in het platte vlak (voorste, achterste, links). Ik beschrijf routes. [6,5-7 jaar]

Extra materialen en ideeën voor het zelfstandige ontdekatelier:

Inrichting en materialen:

- Tablet
- Plastic dinosaurussen
- Kralenplank
- Beebot

Spelideeën:

- Maak je eigen stopmotion video. Uitleg: <https://meestersander.nl/2015/05/13/stopmotion-filmpjes-maken-met-kleuters/>

- Kraak de code (pagina 11 en 12): <https://www.jufanke.nl/Werkbladen/kralenplanken-dinosaurussen.pdf>
- Beebot Kaart dinosaurussen: https://www.ictjuffie.nl/cm4all/uproc.php/0/BeeBot/BeeBot%20Kaarten%20dino.pdf?_id=17464ba8ef0&cdp=a

Opdrachtenkaart:

https://www.ictjuffie.nl/cm4all/uproc.php/0/BeeBot/BeeBot%20Opdrachtkaarten%20dino.pdf?_=174a75bcf2f&cdp=a

- De app Quiver Met de app Quiver breng je kleurplaten tot 'leven'. Je scant de ingekleurde kleurplaat met de app en je ziet de afbeelding in 3D. Heel vaak zit er dan nog een extra effect in, waardoor de app echt een extra toevoeging heeft. Een deel van de kleurplaten is met de gratis app te gebruiken. Er is ook een betaalde Edu Quiver app en daarmee kun je alle kleurplaten uit de app scannen. Voor het thema dinosaurussen zijn er drie kleurplaten die je kunt gebruiken: 2 dinosaurussen en een vulkaan. Met de gratis variant kun je alleen de vulkaan scannen. Gebruik de betaalde Edu-variant voor de kleurplaten van de dinosaurussen.
Vulkaan: [Quiver onderwijsserie](#)
Dinosaurus : [Quiver deel 2](#)
Levende dinosaurus: [De fantastische dieren van Nieuw-Zeeland](#)

Extra ideeën om het onderwerp van deze week door te pakken in zelfstandige ateliers

Kunstatelier

- Teken de dinosaurussen na en plak ze op het juiste vel:

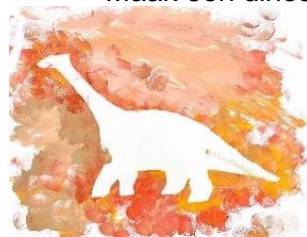
Bron: Yadira Diaz

- Dinosaurus uit een ei.

Bron: Jolienindeklas

- Maak een dinosaurus afdruk.

Bron: Mymommystyle

- Knip een silhouet van de dinosaurus en schilder/stempel het landschap.

Bron: Surviving a teacher's salary

Ontdekatelier

- Vulkaan maken en laten uitbarsten:
<https://www.youtube.com/watch?v=Hn3cwDgc5co>

- Dinosaurussen bevroren in ballonnen om een dinosaurus ei na te maken.

Bron: Digitaalspeciaal

Atelier van de week: Kunstatelier - Op het land, onderwater en in de lucht

Onderwerpen en kerndoelen:

- Geschiedenis
  - Tijdbalk: Tijdsaanduidingen (seconden, weken, seizoenen, maanden, jaren, eeuwen, vroeger, nu)
  - 0. Het ontstaan van de wereld
Dinosauriërs
- Biologie: mens en natuur
  - De evolutietheorie*:
Dinosauriërs*
- Expressievakken: Kunst
  - Handvaardigheidstechnieken – tekenen en schilderen:
Potlood
Verf
  - Werken in 3D:
Boetseren
- Burgerschap: Reflectie op eigen werk en werk van anderen: Toepassen Denkbubbels

Inspiratie deel 1

Voorkennis activeren en nieuwsgierigheid prikkelen, kan ook in grote kring voor de hele groep

- Er zitten zwembandjes in de archeologenkist. Wat zal dit te maken hebben met dinosaurussen? Konden dinosaurussen zwemmen? Konden alle dinosaurussen dit of maar een aantal? Wat konden dinosaurussen nog meer naast lopen?
Of stop 3 soorten dinosaurussen in de kist. Een dinosaurus die in de lucht kon vliegen, een dinosaurus die onder water kon zwemmen en een dinosaurus die op land leefde.
- Bekijk de kijkplaat samen met de kinderen. Wijs een dinosaurus aan. De kinderen maken een zwembeweging, een vliegbeweging of ze lopen op hun plaats.

Vragen voor de vragenmuur

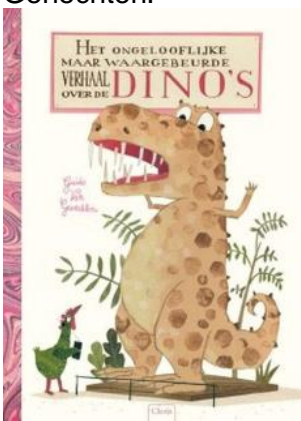
Vraag aan de kinderen wat ze allemaal zouden willen weten over het onderwerp van deze week.

Inspiratie deel 2

Nieuwe kennis aanbieden, kan ook in grote kring voor hele groep
(Filmpje, verhaal, experiment, excursie)

Boek:

- Het ongelooflijke maar waargebeurde verhaal over dinosaurussen, Guido van Genechten.

Filmpje:

- Is een kip familie van de dinosaurus?
<https://www.youtube.com/watch?v=gMc2KhonFCE> (eigenlijk voor oudere kinderen, maar dit filmpje kan prima bij de kleuters).

Liedje van de week:

- Ik ben een Dino – Troef: https://www.youtube.com/watch?v=DyLEVodg_VQ
- De Dino – Mizzemos kinderliedjes <https://www.youtube.com/watch?v=78Q9gTV2AJA>

Denkbubbel onthouden en begrijpen bij inspiratie deel 2

(Hoe verwerk je meteen de nieuwe kennis met de kinderen, zodat ze goed onthouden en begrijpen wat ze zojuist hebben gezien, gehoord of gedaan).

Werkvormen beginnende geletterdheid:

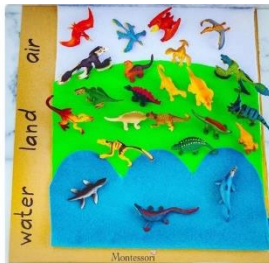
- Vragen en opdrachten bij de kijkplaat:
  - Wijs de dinosaurus aan die leeft in de lucht.
  - Waarmee kan de dinosaurus vliegen?
  - Waarmee kan de dinosaurus zwemmen?
  - Welke dinosaurus vind je het leukst/ gaafst/ engst? Waarom?
  - Wat voor dinosaurus zou jij graag willen zijn?
- Leer samen met de kinderen het volgende versje en doe de bewegingen mee:

Ze stapten rond (stampen met de voeten).
 Ze zwommen in de plas (zwembeweging maken).
 Ze traptten bijna alles plat (stampen met de voeten).
 Sommige aten plantjes, anderen aten vlees (eetbeweging).
 Dinosaurussen gromden klaar is kees!
 Dinosaurus zo groot als een boom (uitrekken, groot maken).
 Dinosaurus zo dik en loom (dik maken).
 Kaken en klauwen, tanden en botten. (tanden en kaken laten zien).
 Ze gromden en brulden in alle grotten.
 GRAAAUUUWWW!!! GRAAAUUUWWW!!! (brullen als een dinosaurus)
- Zeg een reeks woorden op. Herkennen de kinderen hetzelfde woord? Ze steken steeds hun hand op / gaan staan als ze het woord horen:

Dino – **kip** – **kip** – ei – vulkaan – **kip** – dinosaurus - **kip**

Werkvormen beginnende gecijferdheid:

- Vragen en opdrachten bij de kijkplaat:
  - Hoeveel dinosaurussen leven er onder water?
  - Hoeveel dinosaurussen leven er in de lucht?
  - Hoeveel dinosaurussen leven er op het land?
  - Wijs de oranje dinosaurus aan.
  - Welke dinosaurus zit er links/rechts van ...
  - Welke dinosaurus zit er boven/onder.
- Orden de dieren:

Bron: Montessorifromtheheart

- Dinosaurusrace: Maak met vouwbladen een pad in de kring. Zet enkele dinosaurussen aan het begin van het pad. Laat de kinderen om de beurt voor een dinosaurus gooien met de dobbelsteen en hem dit aantal vouwbladen vooruit verplaatsen. Welke dinosaurus is het eerst aan de andere kant?

Verwerkingsactiviteit van de week

Gedifferentieerd naar niveau, gekoppeld aan de leerlijn

- Laat de kinderen een eigen dinosaurus schetsen. Vervolgens maken ze de dinosaurus van klei. Ze kunnen stekels en andere details aanbrengen met pasta en kleigereedschappen. Ze kiezen zelf of ze een dinosaurus ontwerpen die leeft op het land, onder water of in de lucht. Ze schrijven er een bordje bij met de naam/omschrijving van de dinosaurus.

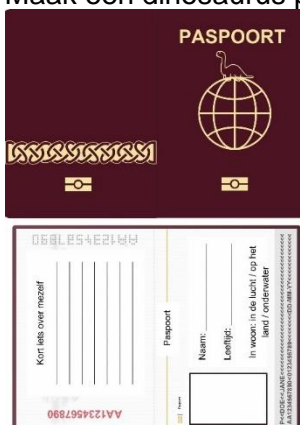
Bronnen: Juf Anke en juf Janneke

Tip: schilder of maak van kosteloos materiaal het landschap van de dinosaurussen en zet alle gemaakte dinosaurussen van de kinderen hierin. De dinosaurussen worden geplaatst in de lucht, op het land of onder water.

Je kunt de kinderen ook een eigen achtervel laten maken waarin te zien is of de ontworpen dinosaurus in de lucht, op het land of onder water leeft.

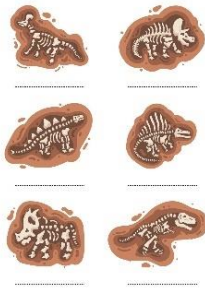
Extra groep 3/plusopdrachten:

- Kies een dinosaurus uit. Verbeter de dino zo, dat je hem als huisdier kunt nemen. Hoe past hij in je huis? Hoe maak je hem minder gevaarlijk? Wat kun je hem thuis te eten geven? Waar gaat hij slapen? Etc.
- Maak een dinosaurus paspoort, zie format in bijlage 16.

- Geef een korte uitleg over de wetenschappelijke namen van dinosauriërs: dinosauriër betekent reuzenhagedis, stegosaurus = dakpan-hagedis, triceratops = drie hoorn gezicht. Als je de namen vertaalt zijn ze heel logisch. Laat de kinderen eigen namen bedenken bij hun eigen ontworpen dinosaurussen en plastic dinosaurussen of gebruik het werkblad uit bijlage 17. Kunnen ze ook uitleggen waarom ze deze namen hebben gekozen?

ER ZIJN NIEUWE SOORTEN DINO'S ONTDEKT.
KUN JIJ HELPEN OM DE DINO'S NAMEN TE GEVEN?

Leerlijn

Taal

1. Denkbubbelvraag: Welke dieren lijken er op / stammen af van dinosaurussen (Kritisch denken). Wat kan jouw zelfbedachte dinosaurus allemaal? (Creatief denken).
2. Woordenschat: Op het land, onderwater, in de lucht etc.

Leerlijn: Auditieve waarneming

Niveau 1: Ik Onthoud zinnen met eenvoudige structuur t/m vier woorden en zeg ze na. Ik zeg een rijmpje op. [3,5- 4 jaar]

Niveau 2: Ik onthoud zinnen met zeven tot negen woorden en zeg ze na. Ik onthoud een versje met meer dan vier regels en zeg dit op. [5-5,5 jaar]

Niveau 3: Ik hoor het verschil tussen woorden die op elkaar lijken: neus-reus, buil-beul. Ik rijm met eenvoudige woorden. [5,5-6 jaar]

Groep 3: Ik maak een vervolg op het versje.

Leerlijn: Visuele waarneming

Niveau 1: Ik benoem al een aantal kleuren. Ik som op wat ik zie op de plaat en benoem een aantal basisvormen. [3,5- 4 jaar]

Niveau 2: Ik benoem alle kleuren en kleurnuances passief en actief. [5-5,5 jaar]

Niveau 3: Ik onderscheid dezelfde woorden in een reeks. [6-6,5 jaar]

Groep 3: Ik kan een verhaaltje bedenken bij de kijkplaat.

Leerlijn: Ruimtelijke oriëntatie

Niveau 1: Ik wijs aan wat op een plaat te zien is. Ik praat over voorwerpen die niet direct in de situatie zichtbaar zijn (bijvoorbeeld eigen speelgoed). [4-4,5 jaar]

Niveau 2: Figuur-achtergrond waarneming. Ik geef ruimtelijke begrippen in afbeeldingen weer en verwoord deze.

Niveau 3: Ik pas begrippen links en rechts toe op voorwerpen waarbij de lichaams-as niet meer als referentiepunt fungeert, bijvoorbeeld links en rechts bij andere personen aanwijzen. [6 – 6,5 jaar]

Groep 3: Ik kan plaatsaanduidingen benoemen in het platte vlak (voorste, achterste, links). Ik beschrijf routes. [6,5-7 jaar]

Leerlijn: Fijne motoriek

Niveau 1: Ik hanteer schrijf- en tekengereedschap vanuit de schouder en elleboog. [3,5-4 jaar]

Niveau 2: Ik kan fijnere bewegingen maken vanuit de pols, aanzet tot voorkeurshand. Ik hanteer de juiste pengreep (pincetgreep). [4,4-5 jaar]

Niveau 3: Ik heb een goede motorische coördinatie (lastiger schrijfpatronen, letters en woorden schrijven, cirkel uit de losse hand knippen). [6-6,5 jaar]

Groep 3: Ik beheers de zitschrijfhouding. Schrijfpatronen, letters en cijfers volgens vorm, regelmaat en ritme. [6,5 – 7 jaar]

Extra materialen en ideeën voor het zelfstandige kunstatelier:

Inrichting en materialen:

- Vouwblaadjes
- Papier maché
- Wc rol

Spelideeën:

- Vouw een dinosaurus aan de hand van het filmpje:
<https://www.youtube.com/watch?v=ntLZT5wjAgM>
Of stappenplan:
<https://i.pinimg.com/originals/d2/58/b8/d258b8f4bc874bed63c7d970ad4790fa.jpg>
- Knippen en plakken van een halve cirkel.

Bron: Juf Janneke

- Maak een dinosaurus ei van papier maché.

Bron: JufJanneke

- Dinosaurus van wc rol.

www.kiffieslevendula.hu

Bron: Ladylemonade

- Vul de hele dinosaurus met propjes.

Bron: Pinterest

Extra ideeën om het onderwerp van deze week door te pakken in zelfstandige ateliers

<p>Puzzelatelier</p>	<p>Zorg voor allerlei plastic dieren/voertuigen en laat de kinderen deze dieren/voertuigen ordenen in de categorieën land, lucht en water:</p> <p>Bron: Montessoriwerkjes</p>
<p>ICT-atelier:</p>	<p>Met de app sort it out sorteren de kinderen allemaal plaatjes op de categorieën land, lucht en water: https://kleutersdigitaal.nl/project/sort-1-2-leg-alles-op-de-juiste-plek/</p>
<p>Ontdekatelier</p>	<p>Onderzoek grond, water en een potje met lucht. Wat zien de kinderen met hun oog? En met een vergrootglas?</p>

Bouwatelier

Inrichting en materialen:

- Groene ondergrond, vel papier of kleed
- Lapjes stof/vilt
- Plastic dinosaurussen
- Bladeren en boomschors
- Boomstammen/schijven
- Dozen (voor een grot)
- Plastic eieren
- Keien
- Lap (voor de grot)
- Mos
- Nest
- Takken
- Kartonnen rollen
- Dinosaurus bouwkaarten: <https://jufanke.nl/Werkbladen/dino-bouwen.pdf>
- Kleine vierkante en driehoekige blokjes
- Kapla

Spelideeën:

- Laat de kinderen een eigen dinosaurus landschap bouwen.

Bronnen: Esther Klaver en Kardonsch

- Bouw een dinosaurus-hol of grot.

Bron: JoyceGeerkens

- Bouw een dinosaurus park.

Bron: Groep1-2.com

- Bouw een hok voor de dinosaurus, zodat deze niet kan ontsnappen.
- Bouw de dinosaurussen na van de bouwkaarten. Zet de dinosaurussen van groot naar klein.
- Ontwerp eigen dinosaurussen met blokken. Maak er een foto van en laat andere kinderen dit nabouwen.

Constructie-atelier

Inrichting en materialen:

- Duplo, bouwkaarten: <https://mamaduizendpoot.com/product/bouwtekeningen-voor-duplo-dinos/>
- Constructieschijven
- Nopper
- Magneetspeelgoed
- Mobilo
- Clics
- Smartmax My first Dinosaurs
- Gekleurde dopjes of stukjes mozaïek

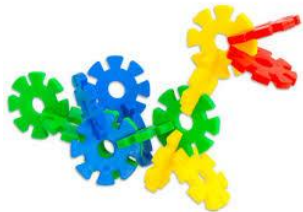
Spelideeën:

- Maak een dinosaurus van duplo. Gebruik eventueel de bouwkaarten.

Bron: Mamaduizendpoot

- Ontwerp je eigen dinosaurus met constructieschijven.

Bron: Speeltechniek

- Bouw Dinosaurussen met Nopper.

Bron: Pinterest

- Bouw een dinosaurus landschap met magneetspeelgoed

Bron: Amazon

- Maak dinosaurussen met mobilo

Bron: JufVeerle

- Maak dinosaurussen met clics.

Bron: Thimbletoys

- Maak dinosaurussen met Smart max magneten.

Bron: Bol.com

- Bouw een (bepaalde soort)dinosaurus (liggend of staand). Kleur deze in met gekleurde dopjes of stukjes mozaïek.

Schrijf- teken- stempelatelier

Inrichting en materialen:

- Kleurpotloden
- Verf
- Plastic dinosaurussen
- Zand
- Letterkaartjes

Spelideeën:

- Cijferdoolhof: <https://jufanke.nl/Werkbladen/Cijferdoolhof-dinosaurussen.pdf>
- Stempelen met plastic Dinosaurussen – je naam stempelen.

Bronnen: Bij-Juf-Hanne en happytoddlerplaytime

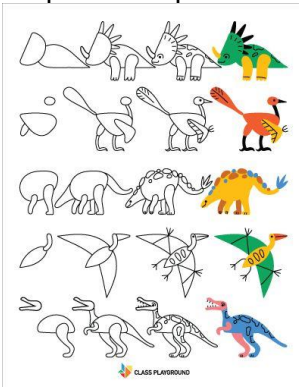
- Schrijven in zand.

- Maak de woorden compleet met de knijpers.

- Stap voor stap dinosaurussen tekenen.

Bron: https://classplayground.com/shared/pdf/How_To_Draw_With_Shapes_Dinosaurs3_A4.pdf

Buiten-/beweegatelier

Inrichting en materialen:

- Takken
- Plastic dinosaurussen
- Vel papier
- Pittenzakjes
- Zandvormen

Spelideeën:

- Bouw een dinosaurus nest met takken.

Bron: Pinterest

- Graaf kaartjes op in de zandbak en puzzel de dinosaurus compleet.

Bron: Thuisfuiv.com

- Teken de schaduw van de dinosaurussen.

- Maak een beweegpad. Hinkelen op de dinosauruspoten.

Bron: Pinterest

- Pittenzakjes gooien naar de dinosaurus.

- Lopen als een dinosaurus.

- Dino, kom uit je hol!
- Dans de dinosaurus dans:
  - "The Dinosaur Dance!" – Danny Go: <https://www.youtube.com/watch?v=qSkVgH-4PKw>
  - Danootje dino dans: <https://www.youtube.com/watch?v=8UotHQKKcWc&t=72s>
- Dinosauriërs maken in de zandbak met zandvormen.

Bron: playlaan.nl

- Ideeën met de parachute:
  - Gewoon wapperen met de parachute: we begonnen laag met schudden, dat was de grond want de vulkaan ging uitbarsten. Als de vulkaan uitbarst beweeg je met de parachute omhoog en omlaag.
  - Een bal integreren? Zeker! Alleen is het geen bal maar een dinosaurus ei. We moesten dus heel voorzichtig zijn dat het niet van onze parachute vloog en brak.
  - Als laatste maakten we onze parachute een grot. Dat doe je door gezamenlijk de parachute omhoog te doen en eronder te kruipen. Vergeet niet om allemaal op de rand te zitten zodat je precies een koepel krijgt.

Leerlijn: Grote motoriek

Niveau 1: Ik loop over een lijn. Ik klim, hinkel, spring en huppel. [4 – 4,5 jaar]

Niveau 2: Ik spring over iets dat op de grond ligt. Ik schat situaties in. [4,5 – 5 jaar]

Niveau 3: Ik maak gecoördineerde fijne bewegingspatronen. [5,5 – 6 jaar]

Groep 3: Ik maak gecompliceerde bewegingen als: zwaaien, huppelen, springen vanaf een hoogte, hazensprong, koprol, duikelen en klimmen in klimrek. [6,5 – 7 jaar]

Leesatelier

Vertelafel of vertelkast:

- Maak samen met de kinderen een vertelafel, naar aanleiding van een prentenboek of jullie zelfverzonnen verhaal. Tijdens het spelen met de vertelafel, vertellen de kinderen het verhaal na. Of ze bedenken met elkaar een nieuw verhaal.

Bron: Digitaalspeciaal

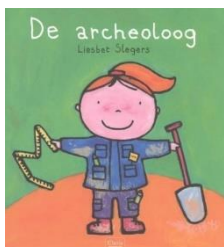
Bron: Laurakleuterjuf

Bron: NicoleVerdonk

Bron: Ontwikkelingsgerichtonderwijsgroep3

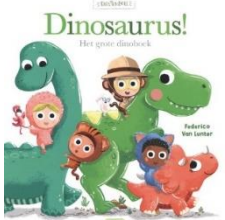
De archeoloog, Liesbet Slegers

De archeoloog graaft in de grond en vindt daar schatten van vroeger. Prentvertelling over het werk van de archeoloog, met kleine en paginagrote schilderijen in vrolijke kleuren. Vanaf ca. 4 t/m 6 jaar.

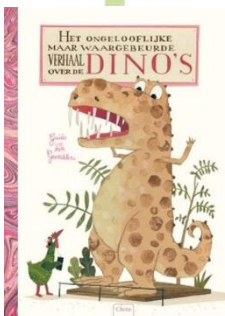
Joris puzzelt een dino, Harmen van Straaten

Joris is altijd de beste in alles. Het enige dat Joris nog niet weet, is hoe je dinosaurussen in elkaar moet zetten. Hij gaat stiekem in het dinomuseum logeren om het te proberen. Er zijn wel erg veel botten... Prentenboek met grappige kleurenillustraties en tekst op rijm. Vanaf ca. 4 jaar.

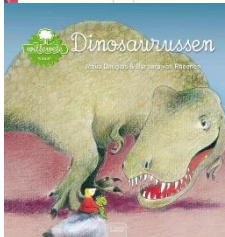
Dinosaurus! Het grote dinoboek, Federico Van Lunter

Louis, Emma en Arthur gaan naar het Dinorijk en leren van alles over dinosaurussen en prehistorische dieren. Prentenboek met kleurenillustraties. Vanaf ca. 3 jaar.

Het ongelooflijke maar waargebeurde verhaal over de dinosaurussen, Guido Van Genechten

Wist jij dat kippen van dinosaurussen afstammen? Mevrouw kip laat haar familiealbum zien, dat ze samen met een groot ei van haar familie heeft geërfd. Ze laat zien welke dinosaurussen allemaal deel uitmaakten van haar familie. En dan gaat ze nu dat ei uitbroeden. Groot prentenboek met humoristische kleurenillustraties. Vanaf ca. 4 jaar.

Willewete – Dinosaurussen, Jozua Douglas

Wil je alles weten over dinosaurussen? In dit boek lees je meer over de soorten dinosaurussen die geleefd hebben en hoe ze eruitzagen. Je komt ook te weten wat dinosaurussen lekker vonden, hoe je ze kunt herkennen en wie hun vrienden en vijanden waren. Je vindt in dit Willewete boek ook leuke opdrachten, een liedje, een grote uitklappagina en een miniquiz, zodat je een echte dino-expert wordt. Een informatief prentenboek voor kinderen vanaf 4 jaar.

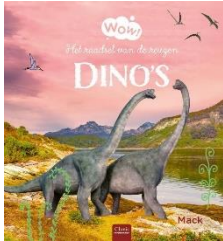
Hoe dik is een dinodrol? Katrijn De Wit

Informatief prentenboek met informatie en informatie over dinosaurussen. Vanaf ca. 4 jaar.

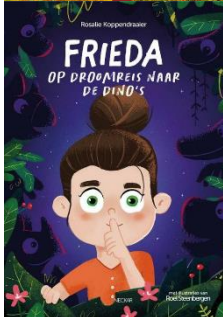
Gigantosaurus, Jonny Duddle

De dinosaurusvriendjes worden steeds gefopt door hun vriendje Dappere Daan. Hij staat op de uitkijk voor de gevaarlijke Gigantosaurus. Na een paar keer vals alarm geloven ze Daan niet meer... Oblong prentenboek met paginagrote, stoere kleurenillustraties en uitklappagina. Vanaf ca. 4 jaar.

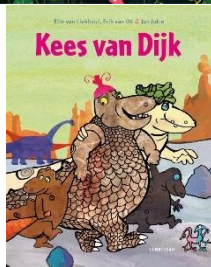

Wow! - Dinosaurussen, Mack van Gageldonk

Het tweede boek in de Wow-reeks. Mack van Gageldonk neemt je mee naar de wereld van de dinosaurussen. Voor kinderen vanaf 5 jaar. Reis mee naar de wereld van de dinosaurussen. Miljoenen en miljoenen jaren geleden, toen deze enorme dieren rondliepen, zag de aarde er héél anders uit dan nu. Een leerzame safari langs de reuzen van toen.

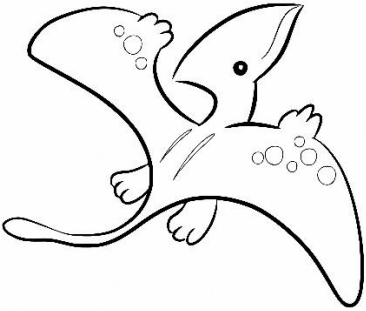
Frieda op droomreis naar de dinosaurussen, Rosalie Koppendraaier
Frieda heeft een geheimje. Ze kan namelijk door de tijd en ruimte reizen. Wanneer Frieda op droomreis gaat komt ze uit bij de dinosaurussen van 65 miljoen jaar geleden. De dinosaurussen hebben een probleem en zijn blij met Frieda haar komst. Ze vragen haar dan ook direct om hulp. Frieda beschikt over kennis waarmee je superkrachten krijgt. Dat willen de dinosaurussen ook! Vanaf ca. 4 jaar.

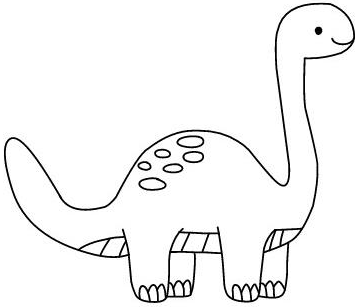

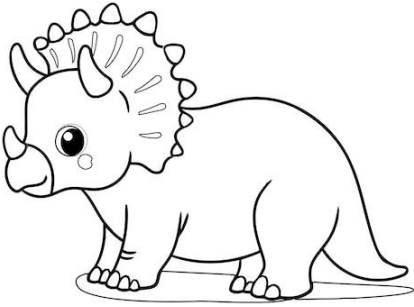
Kees van Dijk, Elle van Lieshout | Erik van Os

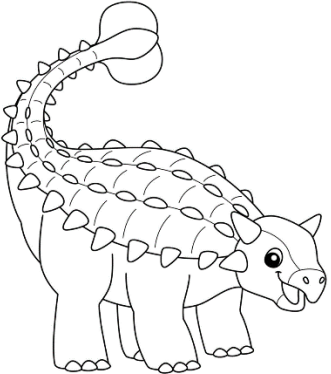
Dinosaur Kees van Dijk vertelt zijn jongen altijd verhaaltjes voor het slapengaan, waarin hij fantaseert over de toekomst. Bijvoorbeeld over beesten op twee benen die kunnen vliegen naar de maan! Prentenboek met grappige, stoere kleurenillustraties. Vanaf ca. 4 jaar.

Weektaak

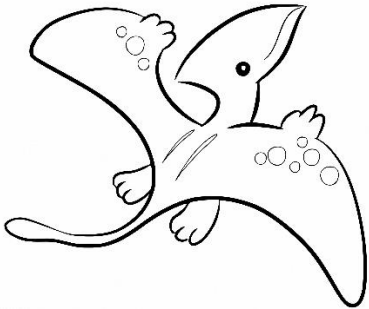
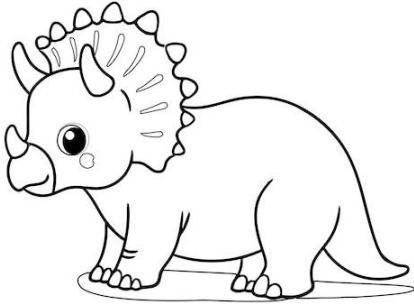
w e e k 1	
---------------------------	--

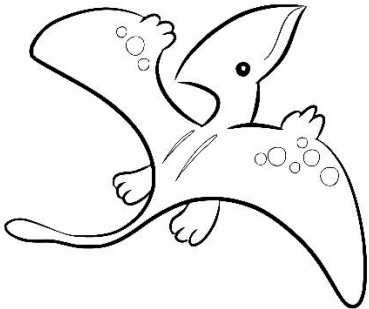
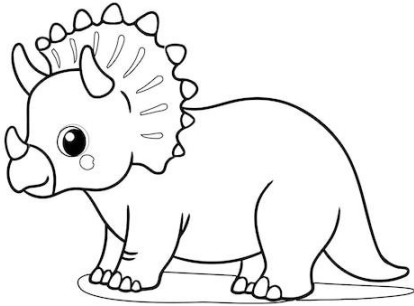
w e e k 2	
---------------------------	---

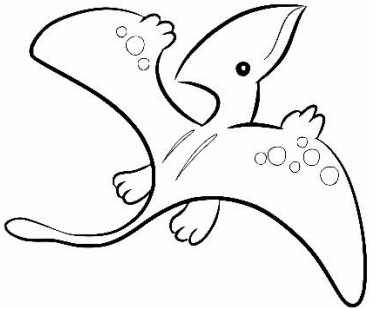
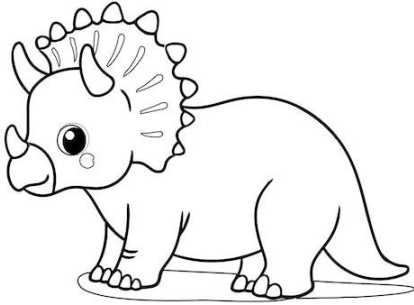
w e e k 3	
---------------------------	--

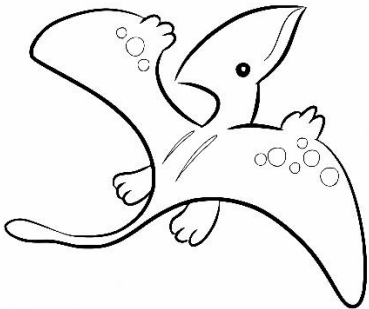
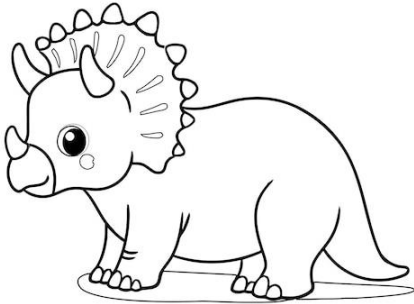
w e e k 4	
---------------------------	--

Weektaak

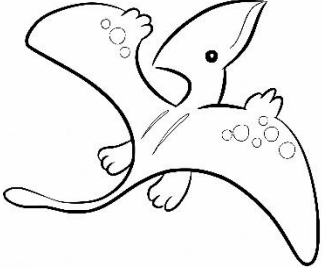
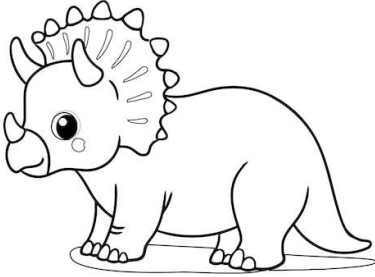
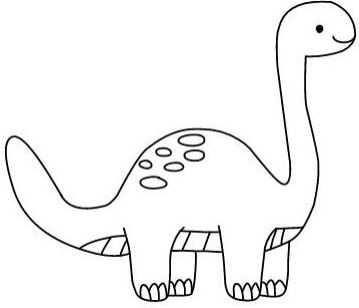
W e e k 1		
---------------------------	---	--

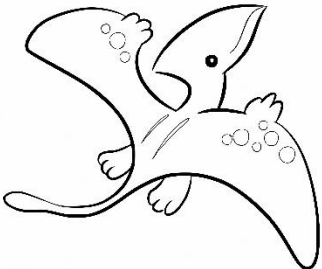
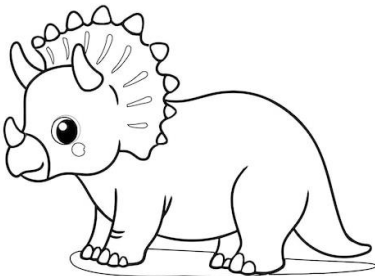
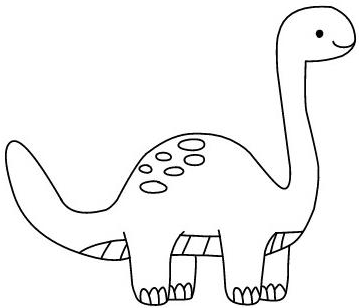
W e e k 2		
---------------------------	--	---

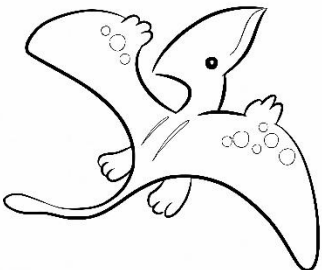
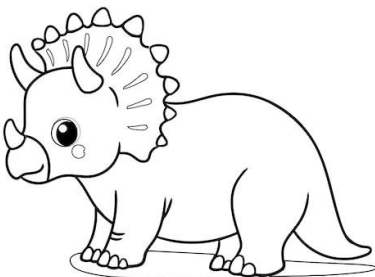
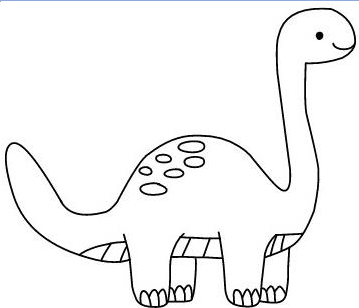
W e e k 3		
---------------------------	---	--

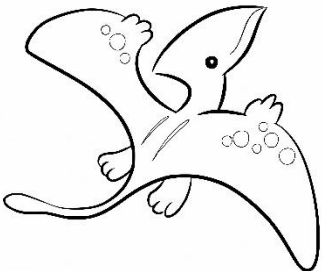
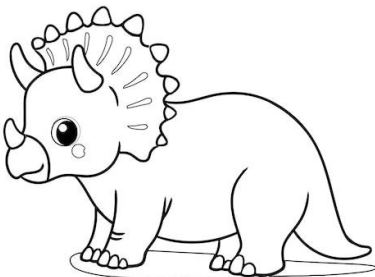
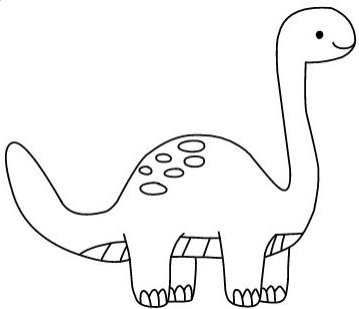
W e e k 4		
---------------------------	---	--

Weektaak

Week 1			
-----------	---	--	---

Week 2			
-----------	--	---	--

Week 3			
-----------	---	--	---

Week 4			
-----------	---	--	---

Deelthema 2: De tijd van ridders en kastelen

Verhalend ontwerp

Wandel met de kinderen door de magische poort. We komen uit in een andere tijd: in de Middeleeuwen! Daar staan kastelen. Wie wonen er allemaal in een kasteel? Wat doen ze daar?

In de archeologenkist zit een boek: Bekijk het samen met de kinderen.

Reis door de tijd 1 - De middeleeuwen

Klaar om de tijd van de middeleeuwen te ontdekken? Neem een kijkje in het kasteel, bezoek de jaarmarkt en ga naar een riddertoernooi kijken. Dit activiteitenboek met stickers neemt je mee op avontuur in de tijd van de middeleeuwen. Zoek, speel, sticker en kleur en kom zo nog meer te weten over de tijd van ridders en kastelen. Boordevol spelletjes, stickers en weetjes!

Uit het boek valt een briefje van de archeoloog. Ze vertelt de kinderen dat ze allemaal nieuwe dingen heeft ontdekt over ridders en kastelen. Ze zal het in de kist stoppen als ze iets nieuws heeft gevonden.

Wat denken de kinderen dat ze allemaal in de kist zullen gaan vinden de komende weken?

Atelier van de week: Bouwatelier - Het kasteel, de slotgracht en de ophaalbrug

Onderwerpen en kerndoelen:

- Wereldoriëntatie aardrijkskunde: Kaartlezen
  - Vertaling werkelijkheid naar een grafische weergave
- Wereldoriëntatie geschiedenis: Tijdbalk
  - Tijdsaanduidingen (seconden, weken, seizoenen, maanden, jaren, eeuwen, vroeger, nu)
- Wereldoriëntatie geschiedenis: Tijd van monniken en ridders
  - Ridders en Kastelen
- Techniek: Constructie
  - Bruggen
  - Bewegings- en overbrengingsprincipes
- Techniek: Vormgeving
  - Relatie vorm en functie
- Burgerschap: Reflectie op eigen werk en werk van anderen: Toepassen Denkbubbels

Inspiratie deel 1

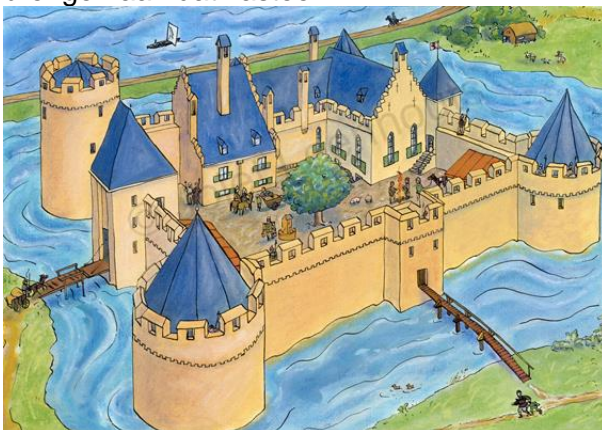
Voorkennis activeren en nieuwsgierigheid prikkelen, kan ook in grote kring voor de hele groep

- We pakken de archeologenkist erbij. Wat zit erin? Wat weten de kinderen er al van?
  - ridder, jonkvrouw, paard, zwaard, schild, plaatje van een kasteel.

Bron: jufjanneke

- Als er een kasteel in de buurt is, is het natuurlijk fantastisch om een bezoek te brengen aan dat kasteel.

- Praatplaat over het kasteel, de slotgracht en de ophaalbrug.

Bron: Erfgoededucatie - Jolet Leenhouts

Bron: Muiderslot

- Waar is de ophaalbrug?
Waar is de binnenplaats?
Waar is het woonhuis?
Waar zitten de wachters?

Vragen voor de vragenmuur

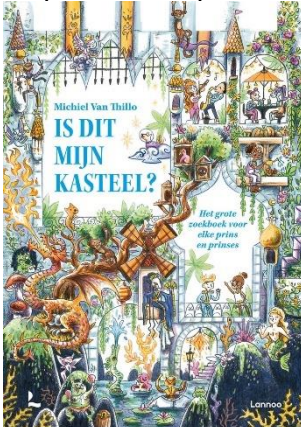
Vraag aan de kinderen wat ze allemaal zouden willen weten over het onderwerp van deze week.

Inspiratie deel 2

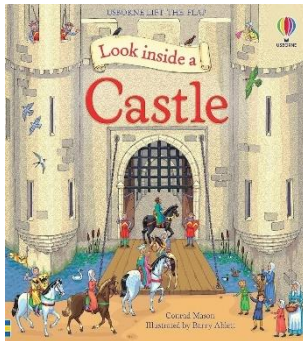
Nieuwe kennis aanbieden, kan ook in grote kring voor hele groep
(Filmpje, verhaal, experiment, excursie)

Boek:

- Is dit mijn kasteel? Michiel Van Thillo. De prins en de prinses zoeken een nieuw kasteel. Ze bezoeken negen kastelen. Zullen ze hun droomkasteel vinden? En zie jij de prins en de prinses in alle kastelen?

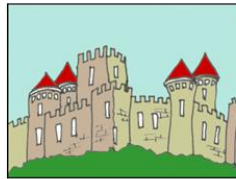
- Look Inside A Castle, Conrad Mason. Biedt een kijkje achter de schermen van een druk kasteel. Til de kleppen omhoog om achter de schermen van een bruisend middeleeuws kasteel te verkennen terwijl Lord Robert en Lady Margaret een feestmaal houden, naar een toernooi kijken en angstaanjagende vijanden verslaan. Jonge lezers personages ontmoeten en ontdekken hoe ze leven, werken, vechten en ontspannen in hun prachtige kasteelhuis. Engelstalig.

Leven in het kasteel

Wat is een kasteel?

Waar denk jij aan bij een kasteel?
Aan een groot gebouw?
Aan torens en poorten?
Of aan mooie prinsessen en stoere ridders?
Kastelen werden in de tijd van de ridders gebouwd.
Die tijd noem je de Middeleeuwen.
Eerst werden ze van hout gemaakt.
Later van steen.
De meeste kastelen zijn nu verdwenen.

Hoe zag een kasteel eruit?

Het bouwen van een kasteel duurde meestal 2 jaar.
Soms kon het wel 10 jaar duren.
Er waren heel veel soorten kastelen.
Ronde en vierkante.
Kastelen met een toren in het midden.
Of met vier torens, één op elke hoek.
Er waren ook kastelen, die alleen een toren hadden.
Om het kasteel was een gracht.
Je kon door de poort naar binnen.
Een vijand kon het kasteel niet in.
Want dan ging de brug omhoog!

Wie woonden er in een kasteel?

Een kasteel was lang geleden een woonhuis.
Met kamers en gangen. Met trappen en torens.
Een ridder woonde er met zijn gezin.
Er woonden ook knechten, dienstmeisjes, een kok en een smid.
Er waren geen kachels of lampen.
En in de ramen zat geen glas.
In de zomer was het er lekker koel.
Maar in de winter was het er heel koud!
Buiten het kasteel woonden de boeren.

- Bron: 123lesidee

Filmpje:

- Huisje Boompje Beestje: Het kasteel. <https://schooltv.nl/video-item/huisje-boompje-beestje-het-kasteel>
- Een echt kasteel. Met Flip de Beer. <https://schooltv.nl/video-item/een-echt-kasteel-met-flip-de-beer>

Liedje van de week:

- Een groot kasteel - Tijnl Damen https://www.youtube.com/watch?v=J_rLeSSaFEc

Denkbubbel onthouden en begrijpen bij inspiratie deel 2

(Hoe verwerk je meteen de nieuwe kennis met de kinderen, zodat ze goed onthouden en begrijpen wat ze zojuist hebben gezien, gehoord of gedaan).

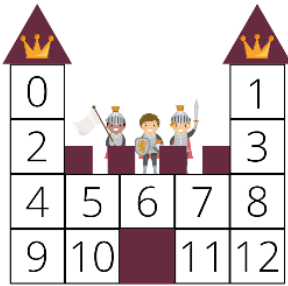
Werkvormen beginnende geletterdheid:

- Activeer de voorkennis en vergroot de woordenschat van de kinderen met behulp van een woordveld. Wat weten de kinderen al over kastelen?
Benodigheden: vel papier en een stiftp.
  - Laat ze bijvoorbeeld in tweetallen nadenken over woorden die bij het thema horen en vertellen wat ze bedacht hebben. Laat ze ook beredeneren waarom ze vinden dat het woord erbij hoort.
  - Schrijf de woorden op een vel papier. Welk lidwoord hoort ervoor? Je kunt hiervoor ook de woordkaarten bij het thema gebruiken.

- Laat de kinderen zinnen bij de woorden bedenken en klap de woorden.
- Speur de letter van de week met de kinderen op in het woordveld en zet er een cirkel omheen.
- Maak tekeningen bij de woorden, plak er afbeeldingen bij of laat de kinderen deze er zelf bij maken.
- Gebruik de woorden op het woordveld. Omschrijf er eentje aan de hand van een raadsel. Weten de kinderen welk woord er wordt bedoeld? Laat ze zelf ook een woord kiezen en omschrijven.
- Hang het woordveld op. Herhaal moeilijke woorden gedurende de week om de woordenschat uit te breiden.
- Stoelendans met woordkaarten
Benodigdheden: muziek en woordkaarten
  - De kinderen krijgen allemaal een woordkaart en leggen deze goed zichtbaar op hun stoel.
  - Vervolgens gaan ze dansen. Zodra de muziek stopt zoeken ze zo snel mogelijk een stoel.
  - De leerkracht trekt een woordkaart uit de stapel met alle woordkaarten. Het kind dat op de stoel is gaan zitten waar de woordkaart op ligt is af. Hij/zij mag mee blijven spelen, maar als de muziek stopt alleen nog op een stoel gaan zitten waar geen woordkaart op ligt.
- Zinnen maken
Benodigdheden: een hoed en woordkaarten
Zorg voor een hoed en verstop hier woordkaarten uit het thema in.
  - Tover iets uit de hoed tevoorschijn en laat de kinderen er een zin mee bedenken.
  - Breid het uit door twee dingen uit de hoed te toveren.
  - Geef de kinderen het begin van een zin en laat ze de zin langer maken met het woord uit de hoed.
  - De kinderen bedenken zelf een verhaal bij het woord uit de hoed.

Werkvormen beginnende gecijferdheid:

- Bouw in de kring een kasteel met kleine blokken en doe hier een rekenactiviteit mee.
Suggesties:
  - Vraag de kinderen uit hoeveel blokken ze denken dat het kasteel bestaat. Iedereen mag een gokje wagen, maar niemand mag naar het kasteel toe gaan om te tellen. Turf wat de kinderen raden. Pas als iedereen geraden heeft, mag een kind gaan tellen bij het kasteel. Gaat dat makkelijk? Is er een manier om de blokken beter te kunnen tellen? (Kasteel afbreken en de blokken naast elkaar leggen).
  - Bekijk het kasteel vanuit verschillende aanzichten. Hoeveel blokken heeft het kasteel? Ziet het kasteel er van alle kanten hetzelfde uit? Hoe ziet het kasteel er van bovenuit? Kan een van de kinderen ook een kasteel bouwen met dit aantal blokken?
  - Laat de kinderen een bouwtekening van het kasteel maken. Maak het kasteel daarna stuk. Wie kan het kasteel opnieuw opbouwen?
  - Verstop een speelfiguur van een ridder in of bij het kasteel. Laat een kind omschrijven waar hij is door plaats bepalende begrippen te gebruiken.
- Bouw torens van verschillende hoogtes in de kring door blokken op elkaar te stapelen. Dit zijn de torens van het kasteel. Laat de kinderen de torens op volgorde zetten, van laag naar hoog.

Bron: derekenhoek

- Zet 6 fiches of figuurtjes op een getal in het kasteel. Dit zijn de vijanden die het kasteel willen veroveren. Je mag meerdere figuurtjes in één vakje stoppen. Speel individueel, in tweetallen of klassikaal. Gooi met twee dobbelstenen. Herken het gegooide aantal. Heb jij op dat getal een fiche of figuurtje staan? Haal er dan 1 van weg. Wie heeft als eerst zijn kasteel leeg gespeeld? Die heeft gewonnen!
- Tel de torens - Ridders en kastelen - Bewegend leren met meester Sander: <https://www.youtube.com/watch?v=iblGdmvoglk>

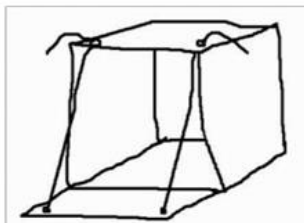
Verwerkingsactiviteit van de week

Gedifferentieerd naar niveau, gekoppeld aan de leerlijn

- Maak een kasteel van wasmachinedozen met een echte ophaalbrug.

Bron: Ontwerpenindeklas

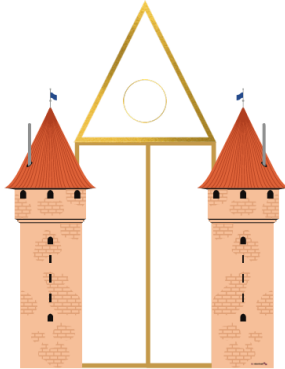

Bron: Knutselidee

- Ideeën voor gerichte bouwopdrachten:
  - Bouw op een andere ondergrond, zoals zand, water, modder, hooi, een kar of een andere rijdende ondergrond, stenen, enz.
  - Leer de kinderen de metseltechniek aan, waarbij de blokken verspringend op elkaar worden geplaatst. Laat de kinderen zien dat ze meer stevigheid kunnen creëren door als een metselaar te bouwen op de voeg, in een halfsteensverband.
  - Bouw een kasteel met een verdieping. Door daar bouwplanken bij te gebruiken kan een gedeelte van het bouwwerk worden afgesloten en ontstaat er een vloer, waarop de volgende verdieping kan worden gebouwd.
  - Bouw een kasteel met kantelen.
  - Bouw een kasteel met een raam of deur.
  - Laat een deel van je bouw-/constructiewerk uitsteken/overhellen.
  - Stimuleer het rond bouwen. Geef ze ter ondersteuning een plattegrond, waarop twee cirkels met een rechthoek ertussen staan en waarop de kinderen een kasteel moeten bouwen. Je kunt het rond bouwen ook stimuleren met behulp van een hoepel.

Extra groep 3/plusopdrachten:

- Koppel het bouwen aan het nabouwen van bouwvoorbeelden, bouwtekeningen (schematisch en driedimensionaal), hoogtekaarten, plattegronden en maquettes.
<https://www.groep1-2.com/post/bouwen-met-bouwtekeningen>

Bron: derekenhoek

- Laat de kinderen getallen splitsen m.b.v. het splitskasteel.
- Laat de kinderen in tweetallen elkaars bouwwerk nabouwen. Oefen het eerst makkelijk door het ene kind zichtbaar te laten bouwen en het andere kind dit na te laten maken. Maak het vervolgens moeilijker. Zet de kinderen met de ruggen tegenover elkaar of zet een schotje tussen de kinderen. Begin met weinig blokjes. Laat het ene kind iets bouwen en verwoorden wat het doet. Het andere kind probeert naar aanleiding van deze aanwijzingen het bouwwerk na te bouwen. Daarbij wordt een beroep gedaan op de kennis van ruimtelijke begrippen en het ruimtelijke voorstellingsvermogen. Haal het scherm vervolgens weg en bekijk of de bouwwerken hetzelfde zijn. Wat is goed en wat is minder goed gegaan? Wat was makkelijk en wat was moeilijk?
- Teken een kasteel en schrijf of stempel de woorden die je geleerd hebt op de juiste plek in jouw tekening.

Bron: jufsanne

Leerlijn

Taal

1. Denkbubbelvraag:
Hoe zou jouw droomkasteel eruitzien? (Persoonlijke relevantie)
Waarvoor werd een kasteel gebouwd? (Kritisch denken)
2. Woordenschat: het kasteel, de slotgracht, de ophaalbrug, de toren, de poort, de kantelen, de ridder, de jonkvrouw.

Leerlijn: Mondelinge taalontwikkeling

Niveau 1: Ik spreek in uitgebreide enkelvoudige zinnen en samengestelde zinnen ("en toen...", en dan..."). [4- 4,5 jaar]

Niveau 2: Ik spreek in goed gevormde, ook samengestelde zinnen met voegwoorden (als, omdat, etc.). [5-5,5 jaar]

Niveau 3: Ik vertel een samenhangend verhaal van meerdere zinnen. [5,5-6 jaar]

Groep 3: Ik vertel een eigen verhaal. [6-6,5 jaar]

Leerlijn: Ruimtelijke oriëntatie

Niveau 1: Ik bouw ruimtelijke constructies na. [4-4,5 jaar]

Niveau 2: Ik bouw eenvoudige voorstellingen vanaf een voorbeeld op papier na (alles is zichtbaar). [4,5-5 jaar]

Niveau 3: Ik bouw vanaf afbeeldingen ook na wat niet zichtbaar is. [5,5-6 jaar]

Groep 3: Ik constructueer bouwsels op basis van verschillende voorbeelden of beschrijvingen. [6,5-7 jaar]

Leerlijn: Beginnende gecijferdheid

Niveau 1: Ik overzie hoeveelheden van 2 en 3 zonder te tellen. [4,5-5 jaar]

Niveau 2: Ik tel resultaatief: weet dat het bij 1 moet beginnen, dat alle voorwerpen slechts één keer geteld mogen worden en dat het laatste telwoord de hoeveelheid aangeeft. [5-5,5 jaar]

Niveau 3: Ik tel vooruit tot 10 vanuit verschillende vertrekpunten. [5,5-6 jaar]

Groep 3: Ik tel vooruit tot 20 vanuit verschillende vertrekpunten. [6,5-7 jaar]

Leerlijn: Logisch denken

Niveau 1: Ik maak met concreet materiaal vergelijkingen: hoog-laag. (Grote tegenstellingen.) [4-4,5 jaar]

Niveau 2: Ik vergelijk concrete hoeveelheden met behulp van veel-weinig; t/m 5 (kleine tegenstellingen). [4,5-5 jaar]

Niveau 3: Ik orden voorwerpen op het oog naar lengte en oppervlakte. [6-6,5 jaar]

Groep 3: Ik orden voorwerpen op basis van transitief redeneren op orde, zonder zoeken. [6,5-7 jaar]

Extra materialen en ideeën voor het zelfstandige bouwatelier:

Inrichting en materialen:

- Blokken
- Voorbeeldkaarten
- Zorg voor voldoende plaatmateriaal, zodat de kinderen uitgedaagd worden.
- Zorg voor voldoende materialen, niet alleen blokken, maar ook bijvoorbeeld touwen en plankjes of karton, zodat de kinderen een ophaalbrug kunnen maken.
- Maak foto's van de kastelen die de kinderen gebouwd hebben en laat dat ook weer een inspiratie zijn voor andere kinderen.

Spelideeën:

Bron: JufJanneke

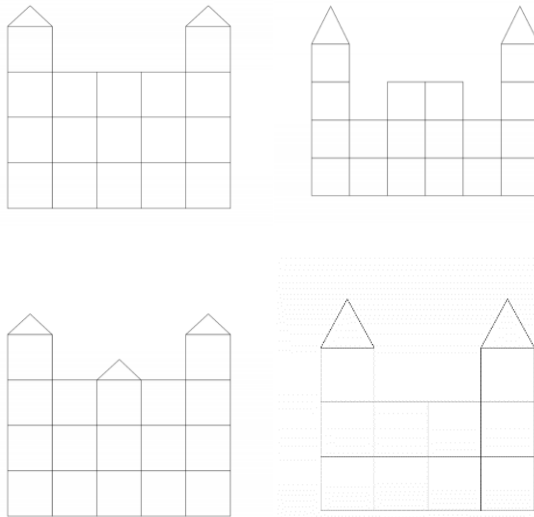
Bron: klasvanjufflinda

- Toren stapelen. Ga in een kring om de blokken zitten en leg om de beurt een blok op de toren. Hoe hoog kan de toren worden?

bron: groep1-2

- Voorbeeldkaarten om een kasteel na te bouwen met vierkante blokken en driehoeken. Zie bijlage 19.

Extra ideeën om het onderwerp van deze week door te pakken in zelfstandige ateliers

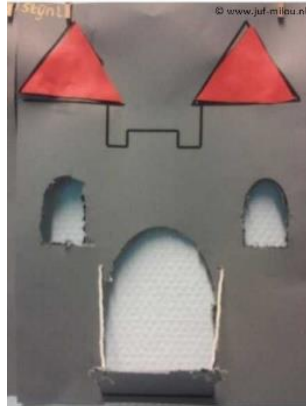
Buitenatelier	<ul style="list-style-type: none"> Ga zandkastelen bouwen met een slotgracht eromheen. Kunnen de kinderen hierin ook een ophaalbrug verwerken?
Kunstatelier	<ul style="list-style-type: none"> Glas in lood ramen van het kasteel.

Bron: Kleuteridee

Bron: JufJanneke

- Kastelen kun je ook maken van dozen.

Bron: jufmilou

- Kasteel platte vlak uitprikken.
- Teken een half kasteel op een dubbelgevouwen papier; laat de kinderen de andere helft erbij tekenen.

Constructie-
atelier

Bron: JufJanneke

- Van Nopper kunnen kinderen ook prachtige kastelen maken.

Bron: derekenhoek

- Kasteel van Kapla.

Thuis-, thema-
atelier

Bron: JufAnke

Bron: klasvanjufflinda

Bron: Pinterest

Met een miniatuurkasteel en toebehoren kunnen de kinderen hun fantasie de vrije loop laten gaan.

Bron: hogeschooltje2

Atelier van de week: Kunstatelier - Kleding van een ridder en jonkvrouw

Onderwerpen en kerndoelen:

- Wereldoriëntatie geschiedenis: Tijdperk
  - Tijdsaanduidingen (seconden, weken, seizoenen, maanden, jaren, eeuwen, vroeger, nu)
- Wereldoriëntatie geschiedenis: Tijd van monniken en ridders
  - Ridders en Kastelen
- Burgerschap: Sociale en persoonlijke vaardigheden: Positief omgaan met elkaar
  - Rekening houden met verschillende culturele en sociale waarden en normen
  - Inlevingsvermogen, perspectief nemen
- Kunst: Handvaardigheidstechnieken
  - Plakken en knippen
  - Tekenen en schilderen
  - Werken met textiel
- Burgerschap: Reflectie op eigen werk en werk van anderen: Toepassen Denkbubbels

Inspiratie deel 1

Voorkennis activeren en nieuwsgierigheid prikkelen, kan ook in grote kring voor de hele groep

- Uit de archeologenkist komt kleding van een ridder en een jonkvrouw. Weten de kinderen voor wie deze kleding is?
- Interactieve praatplaat: <https://kleuteridee.nl/ridders/>

- Bespreek het harnas van een ridder.

- Laat de leerlingen hun kleding bekijken. Welke kleuren heb je vandaag aan? Welke patronen zie je? Zit het patroon over het hele shirt heen of alleen onderaan, bovenaan etc.? Als een vorm telkens weer afgebeeld is, dan noem je dat herhaling. Door herhaling van vormen, ontstaat ritme.

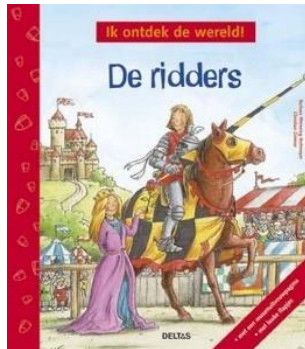
Vragen voor de vragenmuur

Vraag aan de kinderen wat ze allemaal zouden willen weten over het onderwerp van deze week.

Inspiratie deel 2

Nieuwe kennis aanbieden, kan ook in grote kring voor hele groep
(Filmpje, verhaal, experiment, excursie)

Boek:

- De ridders. Ik ontdek de wereld! Barbara Wernsing-Bottmeyer

- Held op sokken, Bette Westera

Filmpje:

- Hoe zag de kleding van ridders eruit? In het harnas: <https://schooltv.nl/video-item/hoe-zag-de-kleding-van-ridders-eruit-in-het-harnas> (Let op: filmpje is voor oudere kinderen, maar prima te volgen)
- Hoelahoep: Ridders en prinsessen
Hoep speelt lekker in zijn eentje riddertje. Net als hij op zijn stokpaard voorbij galoppeert komt Hoela tevoorschijn. Hoep schaamt zich een beetje, maar Hoela vindt het prachtig! Zij wil de prinses zijn. En echte ridders en prinsessen...hebben een kasteel! <https://schooltv.nl/video-item/hoelahoep-afl-45-ridders-en-prinsessen>
- Prinses en ridder spelen. Met Flip de beer
De jongens spelen dat ze ridders zijn en de meisjes zijn prinsessen. Die beschermen ze tegen de boeven. <https://schooltv.nl/video-item/prinses-en-ridder-spelen-met-flip-de-beer>

Liedje van de week:

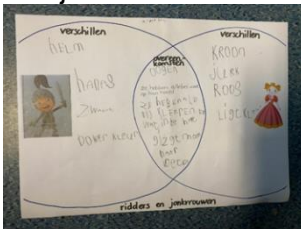
- Ridder Jan Fideel <https://www.youtube.com/watch?v=3q2pcFBEo7o>
Lied met tekst ondersteuning op de melodie van in de maneschijn.
- Lied: Ik ben een ridder op een paard
<https://www.youtube.com/watch?v=wrYxF8s2Gzc>

Denkbubbel onthouden en begrijpen bij inspiratie deel 2

(Hoe verwerk je meteen de nieuwe kennis met de kinderen, zodat ze goed onthouden en begrijpen wat ze zojuist hebben gezien, gehoord of gedaan).

Werkvormen beginnende geletterdheid:

- Wat zijn de verschillen en overeenkomsten tussen de uitrusting van een ridder en van een jonkvrouw?

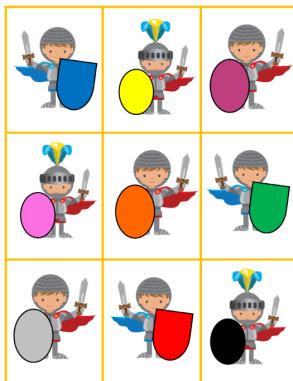

- Als je blij bent dat je iemand ziet, dan zwaai je met je hele arm, maar koningen, prinses, koninginnen en prinsessen zwaaien zo vaak, dat ze daar erg moe van zouden worden. Ze zwaaien daarom alleen maar met hun hand. Oefen dat maar eens! Kun je ook alleen je duim laten zwaaien? Of alleen je wijsvinger? Enz.

- Rijmrun, bewegend leren.
<https://content.kleuteridee.nl/Ridder%20en%20kastelen/rijmpakket%20ridders.pdf>
- Zwaardvechten. Geef twee kinderen elk een speelgoedzwaard. Pak letterkaarten. Noem een letter. Leg de kaarten één voor één op elkaar tussen de twee kinderen. Wanneer de genoemde letter verschijnt, steken de kinderen met het zwaard op de kaart. Het kind dat dit het eerst doet, krijgt een punt.

Werkvormen beginnende gecijferdheid:

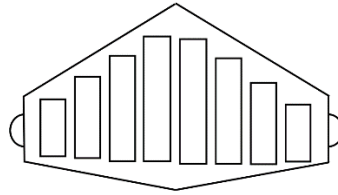

- Bron: jufjoycekuenen
Zoek iemand die: kleuren. Zie bijlage 20.
- Teken een groot schild op een vel Engels karton. Laat de kinderen het schild versieren. Geef hun opdrachten waarbij ze goed moeten luisteren, zoals: leg een gele diamant in het midden op het schild. Leg een groene en een blauwe diamant onderaan. Leg een rode diamant tussen de groene en blauwe diamant.
- Zwaardvechten. Geef twee kinderen elk een speelgoedzwaard. Pak getalkaarten. Noem een getal. Leg de kaarten één voor één op elkaar tussen de twee kinderen. Wanneer het genoemde getal verschijnt, steken de kinderen met het zwaard op de kaart. Het kind dat dit het eerst doet, krijgt een punt.

Verwerkingsactiviteit van de week

Gedifferentieerd naar niveau, gekoppeld aan de leerlijn

- Kleding en attributen voor een ridder maken: Zie bijlage. 21.

- Snijd een stuk grijs of zilverkleurig karton van 50 cm bij 70 cm in de lengte door de helft. Kopieer de klep voor de helm op stevig papier. Het is mooi om stevig papier te nemen dat donkerder is dan het grijze karton van de helm. De kinderen knippen de rechthoeken uit de klep en knippen daarna de klep zelf uit. Leer ze om eerst met een schaar een gat te prikken in de vakken op de klep en om daarna de vakken en de klep uit te knippen.

- Stokpaard knutselen voor ridder
Trek op dubbel bruin papier een paardenhoofd om. De kinderen knippen deze hoofden uit. Ze maken van stroken een halster en plakken de ogen op het paard. Van een brede strook papier worden manen geknipt.

Bron: jufmilou en snazzie

- Maak een zwaard met zilverfolie.
- *Let op: je kunt hier ook al schilden maken, maar dit komt vooral terug in het atelier van de week: schrijf-, teken-, stempelatelier.*
- Kleding jonkvrouw maken

- Maak van stevig karton een hoge muts voor de jonkvrouw. De kinderen versieren de muts met (foam) plakfiguren. Bevestig onderaan de hoed een stuk elastiek wat onder de kin van het kind door kan. Ze plakken ook een strook tule aan de punt van de muts.

- Armband knutselen voor de jonkvrouw
Knip ongeveer 5 of 6 centimeter van een lege keukenrol af. Knip dit stuk 1x in de lengte door. De kinderen plakken met sterke lijm macaroni en fusili op het karton. Als de armband droog is, kun je hem met spuitverf zilver of goud maken.

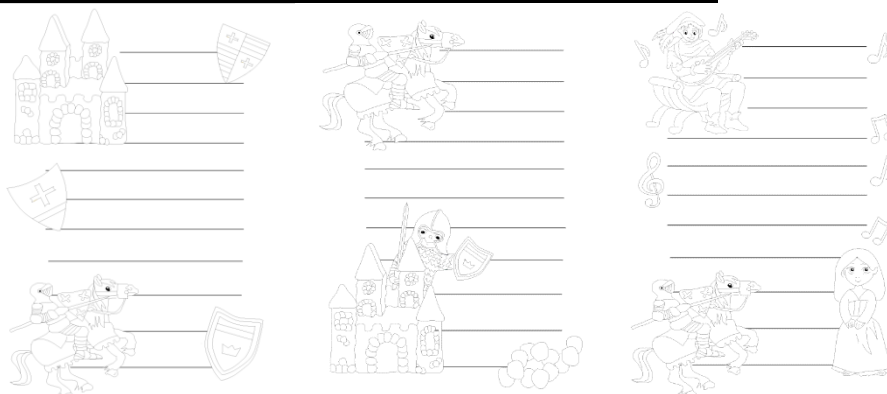
- De jonkvrouwen krijgen een bak met gouden en zilveren kralen (houten kralen en pasta penne dat goud en zilverkleurig gespoten is) Deze moeten ze in een bepaalde volgorde rijgen: zilver rond – zilver – recht, goud – rond, goud – recht.
- Houd een optocht door de school of om de school heen als ridders en jonkvrouwen. De jongens hebben een stokpaard, een schild en een helm op. De meisjes hebben een stokpaard, een ketting en een jonkvrouwenhoed op.

Bron: jufjanneke

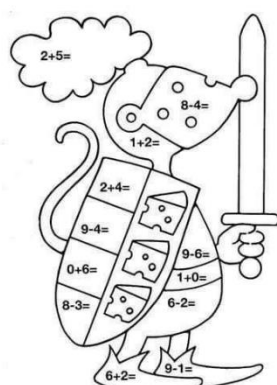
Extra groep 3/plusopdrachten:

- Jonkvrouwenketting: maak moeilijkere patronen.

- Romeinse cijfers - Bewegend leren met Meester Sander
<https://www.youtube.com/watch?v=mbP3deRkJJs&t=2s>

- Schrijf een kort verhaaltje op één van bovenstaande briefpapieren over ridders en jonkvrouwen. Hier te downloaden: <https://jufelleke.yurls.net/nl/page/966844>

1 = 	5 =
3 = 	6 =
4 = 	7 =
	8 =

Bron: florinehorizon.yurls.net

- Sommenkleurplaat. Zie bijlage 22.

Leerlijn

Taal

- Denkbubbelvraag:
Wat zou jij het leukste vinden om te doen als je een ridder of jonkvrouw was? (Perspectief nemen/Persoonlijke relevantie)
Heeft Nederland nog steeds ridders en/of jonkvrouwen? (Kritisch denken)
- Woordenschat: de ridder, de jonkvrouw, het harnas, het wapenschild, het zwaard, het paard, de puntmuts, de ketting, de armband, de jurk, de helm, het vizier, de schouderplaten, de borstplaat, het wapenkleed, de wapenrok, de kaphandschoen, de beenbeschermers, het zwaardgevecht.

Leerlijn: Auditieve waarneming

Niveau 1: Ik zeg een reeks van drie woorden na. [4-4,5 jaar]

Niveau 2: Ik zeg reeks van vier woorden na. [5-5,5 jaar]

Niveau 3: Ik rijm met eenvoudige woorden. [5,5-6 jaar]

Groep 3: Ik onthoud een reeks van vijf woorden. [6-6,5 jaar]

Leerlijn: Beginnende gecijferdheid

Niveau 1: Ik overzie hoeveelheden van 2 en 3 zonder te tellen. [4,5-5 jaar]

Niveau 2: Ik tel resultaatief: weet dat het bij 1 moet beginnen, dat alle voorwerpen slechts één keer geteld mogen worden en dat het laatste telwoord de hoeveelheid aangeeft. [5-5,5 jaar]

Niveau 3: Ik tel vooruit tot 10 vanuit verschillende vertrekpunten. [5,5-6 jaar]
Groep 3: Ik tel vooruit tot 20 vanuit verschillende vertrekpunten. [6,5-7 jaar]

Leerlijn: Visuele waarneming

Niveau 1: Ik benoem al een aantal kleuren. [3,5-4 jaar]
Niveau 2: Ik onderscheid duidelijke verschillen tussen afbeeldingen van concrete voorwerpen. [4-4,5 jaar]
Niveau 3: Ik benoem alle kleuren en kleurnuances passief en actief. [5-5,5 jaar]
Groep 3: Ik houd bij inkleuren rekening met figuur-achtergrondaspecten. [6-6,5 jaar]

Leerlijn: Lichaamsoriëntatie

Niveau 1: Ik wijs aan en benoem bij mijzelf de belangrijkste lichaamsdelen met de ogen open. [4-4,5 jaar]
Niveau 2: Ik wijs lichaamsdelen met ogen dicht aan en benoem: pols, enkel, hals, nek. [5-5,5 jaar]
Niveau 3: Ik imiteer asymmetrische lichaamshoudingen vanaf een afbeelding. [5,5-6 jaar]
Groep 3: Ik vertaal samengestelde opdrachten naar eigen lichaam toe en verwoord wat het doet. [6-6,5 jaar]

Leerlijn: Kleine motoriek

Niveau 1: Ik maak grovere beweging vanuit pols. [4-4,5 jaar]
Niveau 2: Ik kan fijnere bewegingen vanuit de pols maken en heb een aanzet tot voorkeurshand. [4,5-5 jaar]
Niveau 3: Ik kan soepele bewegingen met mijn vingers maken. [5-5,5 jaar]
Groep 3: Ik heb een goede motorische coördinatie. [6-6,5 jaar]

Extra materialen en ideeën voor het zelfstandige kunstelier:

Inrichting en materialen:

- Stofjes
- Wol
- Lijm
- Scharen
- Kleurpotloden
- Vouwpapier
- Ronde plakfiguren
- Zilverfolie

Spelideeën:

- Stofjesprinses. Bron: jufmilou

Bron: jufmilou

Ridder met zilverfolie.

Bron: jufmilou

Prinses met vormen.

Bron: jufjanneke

Wat zie je in de spiegel als je jonkvrouw bent? En wat zien ridders als ze in de spiegel kijken?

- Ridders maken van Pringlesbussen.

Bron: jufjanneke

- Kasteel maken van Zestien vierkantjes

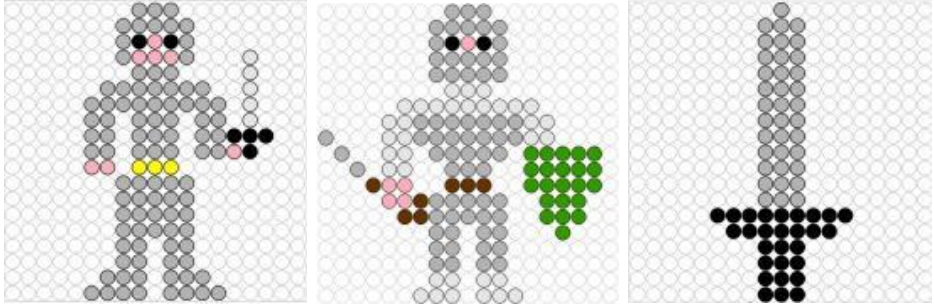

Bron: JufJanneke

Bron: snazzie

- Maak met peg dolls ridders en jonkvrouwen.

Extra ideeën om het onderwerp van deze week door te pakken in zelfstandige ateliers

<p>Thuis-, thema- atelier</p>	 <p>Bron: jufjanneke</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zorg voor verkleedkleden voor jonkvrouwen en ridders.
<p>Puzzelatelier</p>	 <p>Bron: jufmilou</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kralenplank • Loco: gebruik de kaarten bij de Mini Locodoos. De kinderen leggen de kaart neer en leggen de tegeltjes met het juiste nummer op het vakje dat erbij hoort. Met deze kaarten kunnen de kinderen binnen het thema oefenen met hun rekenvaardigheden, taalvaardigheden en visuele waarneming. https://www.jufmilou.nl/index.php?q=Groep%201/2&m=Themas&t=Fantasie&ts=Ridders%20en%20Prinsessen&o=Thema%20Loco <p>Bron: jufjanneke</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prinsessen van strijkkralen
<p>Buiten-, beweegatelier</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Laat de kinderen door het speellokaal lopen als een ridder, rennen als een paard, wandelen als een jonkvrouw, stoppen als de hoorn klinkt, kanonnen laden en afschieten, etc. • Stokpaardenrace; Zet een parcours uit en laat kinderen met een stokpaard zo snel mogelijk dit parcours nemen. • Klimhuis ombouwen tot kasteel, maak een brug van banken en zet torens neer van kasten. De kinderen mogen niet met de voeten op de vloer komen. • Paardendans. Laat de kinderen op muziek door de speelzaal stappen, draven en galopperen.

Atelier van de week: Theater-/thema atelier - Dagelijkse activiteiten

Onderwerpen en kerndoelen:

- Wereldoriëntatie geschiedenis: tijdbalk
  - Tijdsaanduidingen (seconden, weken, seizoenen, maanden, jaren, eeuwen, vroeger, nu)
- Wereldoriëntatie geschiedenis: Tijd van monniken en ridders
  - Ridders en Kastelen
- Sociale en persoonlijke vaardigheden: Positief omgaan met elkaar
  - Rekening houden met verschillende culturele en sociale waarden en normen
  - Inlevingsvermogen, perspectief nemen
- Theater
  - Improvisatietechnieken toepassen
  - Intonatie, dictie, articulatie toepassen
  - Herkennen welke spreektechniek past bij welke situatie
  - Een voorstelling opbouwen met aandacht voor rollen/rolopbouw, samenspel, regie en vormgeving
  - Hanteren van de spelelementen: wie, wat, waar, wanneer, waarom
  - Samenspel: inspelen en reageren op elkaar in spel
- Burgerschap: Reflectie op eigen werk en werk van anderen: Toepassen Denkbubbels

Inspiratie deel 1

Voorkennis activeren en nieuwsgierigheid prikkelen, kan ook in grote kring voor de hele groep

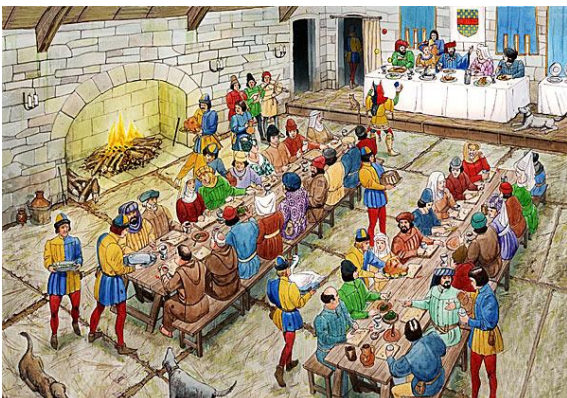
- Uit de archeologenkist komen een naald en draad, schildersezel, boek, zwaard, schaakstuk, paard. Wat heeft dit met ridders en kastelen te maken? Wie zullen deze activiteiten doen?
- Praatplaten:

de naaikamer

de keuken

de dinerkamer (Bron: skiptoncastle)

Vragen voor de vragenmuur

Vraag aan de kinderen wat ze allemaal zouden willen weten over het onderwerp van deze week.

Inspiratie deel 2

Nieuwe kennis aanbieden, kan ook in grote kring voor hele groep (Filmpje, verhaal, experiment, excursie)

Boek:

- Kijkplaat met voorleesverhaal over hoe je jonkvrouw en ridder kon worden. Zie bijlage 23.

Kijkplaat Hoe werd je jonkvrouw?

Voorleesverhaal Hoe werd je jonkvrouw?

Meisjes werden heel anders opgevoed dan jongens. Meestal woonden ze ook niet thuis. Ze gingen dan wonen in een ander kasteel. Daar leerden ze naaien, lezen, schrijven en zingen. Meisjes mochten niet lang kind blijven. Wanneer ze ongeveer veertien waren gingen ze al trouwen. Ze mochten hun man niet zelf uitkiezen. Dat werd door de vader van het meisje gedaan. Ze kregen vaak al heel jong kinderen. Als het kindje werd geboren was dit heel zwaar voor de vrouw.

De vrouw moest zorgen voor de kinderen. Ook was ze de baas over de keuken van het kasteel. Verder moest ze voor de gasten zorgen die op bezoek kwamen.

De jonkvrouwen hadden vaak heel dure kleding. Ze droegen sieraden van goud of zilver. En ze speten poerum op zichzelf om lekker te ruiken. Soms hadden ze zelfs een eigen slaapkamer in het kasteel.

Vrouwen deden veel verschillende dingen voor hun plezier. Ze vonden jagen op haren of herten niet leuk. Maar picknicken deden ze heel graag. Ook liedden ze van bordspelen, zoals schaken.

Kijkplaat Hoe kon je ridder worden?

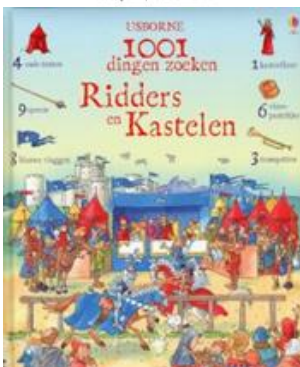

Voorleesverhaal Hoe kon je ridder worden?

Vroeger noemden ze een ridder een ruiter. Ze waren soldaten te paard. Ridder worden was niet makkelijk. Je moest een opleiding volgen die soms wel tien jaar duurde. Deze opleiding volgde je in een kasteel samen met andere jongens. Eerst werd je page. Je bent dan een soort dienaar in dienst van de kasteelheer. Je kreeg dan allerlei klusjes. Zoals de kok helpen met kookschakelen doen en het eten voorbereiden.

Op je veertiende werd je schikkrans van een ridder. Je moest het schik dragen van een ridder, zijn paard verzorgen en zijn wapens poetsen en repareren. Je leerde ook alles over de jacht en hoe je honden moest verzorgen. Ook moest je leren om met wapens te vechten. Als je dat allemaal kon kreeg je een ridderslag. Als page en schikkrans had je bewaard sterk en moedig te zijn.

Daarna kreeg je witte kleding aan. Je moest dan de hele nacht bidden in een slotkerk. Dat heette de nachtwake. Je moest wel wakker blijven. De volgende ochtend werd je tot ridder gewijd. Je moest dan op je knieën gaan zitten. Een belangrijke vraag sloeg op je schouder. Met de platte kant van het zwaard. Wanneer je opstond was je een ridder!

- 1001 dingen zoeken: Ridders en Kastelen, H. Maskel. Zoals de titel aangeeft, gaat het hier om een zoekboek vol minutieuze tekeningen waarop heel veel dingen te zien zijn. Op elke dubbele bladzijde speelt 'het kasteel' de hoofdrol. Rond en in dat kasteel gebeuren veel verschillende dingen: toernooien, feesten, koken, etc. Per dubbele bladzijde staan in de rand naast de tekening ook 10 voorwerpen of personen met een cijfer erbij. Dat cijfer geeft het aantal malen aan dat

het bewuste voorwerp of de bewuste persoon in de tekening verstopt zit. Zoekend en kijkend komen kinderen dan heel wat te weten over het leven in de middeleeuwen.

Filmpje:

- Ridder Florian op een toernooi. Voorleesverhaaltje uit Sesamstraat Frank leest voor over Ridder Florian de Bange. Hij doet mee aan een toernooi. Kan ridder Florian ridder Jan van Ballengooien verslaan? <https://schooltv.nl/video-item/ridder-florian-op-een-toernooi-voorleesverhaaltje-uit-sesamstraat>
- Ridderrijm. Stukje uit Sesamstraat Ridder Tommie heeft haast want hij moet prinses leniemienie redden. Maar Meneer Aart vindt dat Tommie eerst deftig moet praten als een echte ridder. Ze bedenken samen een rijm. <https://schooltv.nl/video-item/ridderrijm-stukje-uit-sesamstraat>
- Hoe maak je een ridderlans? Ringsteken als een ridder: <https://schooltv.nl/video-item/hoe-maak-je-een-ridderlans-ringsteken-als-een-ridder>
- Het leven van een ridder: <https://www.youtube.com/watch?v=mYvPkVyyjicA> (let op: niveau is moeilijk!)

Liedje van de week:

- Vijf stoere ridders gingen op reis: <https://www.youtube.com/watch?v=wPyPffJbqsl>
- Ridder Martijn en ridder Koen <https://www.youtube.com/watch?v=cwuQAjO9rd0>
- Ronnie de Ridder - Introliedje Dans mee! <https://www.youtube.com/watch?v=0I8Zxp4LRuU>
- Ridder Rik zang https://www.youtube.com/watch?v=UUuqNHMZevU&list=PL9U3bslq0uwsv6WqNB_moxQwnUbTNpTC_&index=2

Denkbubbel onthouden en begrijpen bij inspiratie deel 2

(Hoe verwerk je meteen de nieuwe kennis met de kinderen, zodat ze goed onthouden en begrijpen wat ze zojuist hebben gezien, gehoord of gedaan).

Werkvormen beginnende geletterdheid:

- Wie doet wat? Zie bijlage 24. Hier kun je ook een estafette mee doen.
- De troubadour heeft belangrijk nieuws. Hij roept dit over de binnenplaats. Noem een zin en laat de kinderen deze nazeggen. Start met korte zinnen of woorden en breid dit uit naar lange zinnen.
  - De ridder zit op het paard
  - Het paard rent erg hard
  - De koning woont in het paleis
  - De ridder heeft een zwaard

- Een kasteel heeft veel torens
- De ophaalbrug gaat omhoog
- De ridder heeft een harnas aangetrokken
- Om het kasteel heen staat een muur
- Er is een riddertoernooi op het kasteel
- De ridder houdt zijn schild omhoog
- De ridder schiet met pijl en boog
- De nar maakt grappen op het feest
- De ridders vechten met een stompe lans
- De page helpt de ridder in zijn harnas
- De ridder schiet tussen de kantelen van de muur door
- De jonkvrouw zit in de torenkamer te wachten
- Het paard van de ridder heeft een mooi kleed om
- In de feestzaal zitten mensen om een grote tafel heen
- De ridder verdedigt het kasteel en de landerijen
- De man wordt door de koning tot ridder geslagen
- De jonkvrouw heeft prachtige jurken met wijde rokken
- De kasteelvrouw zorgt ervoor dat alles schoon en netjes is
- De ridder heeft een prachtig ridderzwaard bij zich
- De ridder wordt in zijn maliënkolder op het paard gehesen
- De page leert hoe hij moet vechten, paardrijden en boogschieten
- Deftig praten
Prinsen en prinsessen praten heel erg deftig. Dat gaan wij ook oefenen. De kinderen zeggen met een deftig gezicht en hun neus in de lucht allerlei moeilijke woorden na, zoals: kroonjuwelen, paleistuin, theeservies, majesteit, enz.
- Wat heeft de ridder allemaal nodig? Woordenschattoefening:
<https://www.youtube.com/watch?v=hJa6mYMht2w>

Werkvormen beginnende gecijferdheid:

- Het feestmaal
Dek een feestelijke tafel in de kring. Vertel dat de ridders vanavond een feestmaal hebben. De kok maakt het eten voor hen klaar. Verzamel kunststof fruit, groenten, brood, vlees en vis. Leg dit door elkaar neer. Laat de kinderen het verschillende voedsel sorteren. Geef hun daarna opdrachten, zoals: één van de ridders wil graag fruit eten. Geef hem wat fruit. Een andere ridder lust een groente en vlees. Geef hem dit. Ga zo verder.
- Verhaalsommen tot 10 (Thema Ridders en kastelen)
<https://www.youtube.com/watch?v=i83HICGrijhE>
- Introduceer een schatkist op een geheimzinnige manier, laat de kinderen helpen met openmaken en tellen van gouden munten. Hiermee kun je verschillende telactiviteiten verzinnen. Welke ridder heeft veel munten en welke weinig. Neem gelijk de begrippen mee: een rijke ridder, een arme ridder.
Verdelen van de buit is ook een leuke: hoe krijgt iedere ridder/jonkvrouw evenveel gouden munten? Je kunt ook denken aan verschillende waardes van de munten. Een grote munt is bijvoorbeeld 2x zoveel waard als een kleinere munt.
- Download van het Cijferkasteel inzetten op het digibord. Het is een soort PowerPoint, waarin telkens voorwerpen in het kasteel verschijnen die de kinderen tellen en daaraan koppelen ze dan een getal. Als je op het juiste antwoord klikt, krijg je applaus en ga je naar de volgende kamer in het kasteel.
<https://www.piekie.com/thema/thema-s/middeleeuwen-2/powerpoint-22>
  - Bij bovenstaande link vind je ook een rekenspel: tellen met ridders.
- Laat een stopwatch zien. Wat is het ? Wat kun je ermee doen?
Heb je het nodig in wedstrijden waarbij de deelnemers direct tegen elkaar strijden?
Heb je het nodig bij wedstrijden waar de deelnemers niet direct tegen elkaar strijden?
Houd daarna een aantal wedstrijden:

- Welke ridder bereikt als eerste de finish?
- Welke ridder kan er het snelst....
- Welke ridder kan het langst...?

Vraag bij iedere wedstrijd of de deelnemers gelijktijdig in actie komen of na elkaar en of het dan nodig is een stopwatch te gebruiken? Waarom wel/niet?

Is het niet handiger om gewoon te tellen zonder stopwatch? Laat de kinderen dit ook ervaren. Tel bij de eerste wedstrijd extreem snel en bij de tweede extreem langzaam.

Verwerkingsactiviteit van de week

Gedifferentieerd naar niveau, gekoppeld aan de leerlijn

Let op: vroeger was er een verdeling tussen de taken van mannen en vrouwen. Je kunt deze activiteiten aanbieden als activiteiten voor jongens of meisjes. Je kunt het ook universeler maken door de les aan te vliegen als: hoe overleef je in de middeleeuwen en een circuit te doen met activiteiten die je allemaal moet kunnen.

- Opleiding tot ridder of activiteiten die horen bij een jonkvrouw.
  - Doe een circuit: hoe word ik een ridder? Zie bijlage 25.
Als de schildknaap goed zijn best doet kan hij op zijn 21e ridder worden. Een andere ridder geeft hem met een zwaard een tikje op zijn schouder. Dat heet de ridderslag. Daarna is de schildknaap een echte ridder.
  - Doe een circuit: hoe word ik een jonkvrouw? Zie bijlage 26.
In de middeleeuwse kastelen kon je als meisje geen ridder worden. Meisjes werden jonkvrouw genoemd en leerden wat een meisje in de riddertijd mocht doen.
- ➔ Wanneer de kinderen 'geslaagd' zijn, kun je ze een riddereed laten opzetten en tot ridder slaan.

Bron: Hogeschooltje2

- Maak met de kinderen een spelscript a.d.h.v. een boek.
  - Lees een prentenboek, kijk een filmpje, vertel een verhaal. Of: bedenk samen met de kinderen een verhaal.
  - Vat de verhaalelementen samen in een rij afbeeldingen die de logische volgorde van het verhaal volgen. Teken en bespreek deze samen met de kinderen, of bespreek afbeeldingen die je hebt voorbereid met de kinderen.
  - Hang de afbeeldingen in de huishoek/themahoek. Zorg voor attributen die ondersteunend zijn aan het verhaal.
  - Zorg voor voldoende speeltijd om tot rijk spel te komen (aangeraden wordt 45 minuten)
  - Neem het spelscript met de kinderen door en speel een aantal keren mee. Laat het vervolgens los en kijk of de kinderen het zelf oppikken.

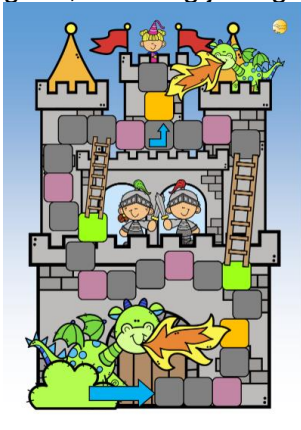
Extra groep 3/plusopdrachten:

- Laat de kinderen zelf de tekeningen maken voor het spelscript en stempel er de belangrijke woorden bij.

- Leer de beginselen van het schaakspel. Of ga met de kinderen dammen.
- Ridders en rekenen - automatiseren (begin groep 3):
<https://www.youtube.com/watch?v=wkpbGJxELfo> Beweeg tijdens de rekenopdrachten: sta op één been, loop of jog op de plaats. Je kunt hierin variëren. Zie je een bewegende afbeelding? Doe de beweging na.
- Red de prinses bordspel met rekenvragen!
  - Begin bij de blauwe pijl en werp de dobbelsteen.
  - Loop evenveel vakjes in de richting van de prinses. Wie als eerste bij de prinses is, heeft gewonnen.
  - Maar pas op voor de draak! Kom je uit op een oranje vakje, dan moet je een beurt overslaan.
  - Kom je op een groen vakje, dan mag je via de ladder naar boven klimmen.
  - Bij een paars vakje, moet je een rekenvraag beantwoorden. Heb je het antwoord goed, dan mag je nog een keer gooien. Zie bijlage 27.

Leerlijn Taal

1. Denkbubbelvraag:
Ridders en jonkvrouwen leefden lang geleden. Wat was er vroeger anders? Welke spullen hadden ze nog niet (bijv. mobieltje, laptop). Wat was hetzelfde? (Perspectief nemen/Verbanden leggen)
2. Woordenschat: de jonkvrouw, het schaakspel, de ridder, het paard, de page, de schildknaap, het zwaard, de ridderslag, het feestmaal, de lans, de troubadour, het huishouden, borduren, weven, lezen, schrijven, de pijl en boog.

Leerlijn: Auditieve waarneming

Niveau 1: Ik onthoud zinnen met eenvoudige structuur t/m vier woorden en zeg ze na. [3,5 – 4 jaar]

Niveau 2: Ik onthoud zinnen t/m zes woorden en zeg ze na. [4 – 4,5 jaar]

Niveau 3: Ik onthoud zinnen met zeven tot negen woorden en zeg ze na. [5 – 5,5 jaar]

Groep 3: Ik onthoud een reeks van vijf woorden. [6 – 6,5 jaar]

Leerlijn: Beginnende geletterdheid

Niveau 1: Ik speel een voorgelezen verhaal na m.b.v. aanwijzingen van de leraar. [4 – 4,5 jaar]

Niveau 2: Ik vertel een verhaal aan de hand van plaatjesboek. [4,5 – 5 jaar]

Niveau 3: Ik vertel een voorgelezen verhaal na, met en zonder hulp van illustraties. [5 – 5,5 jaar]

Groep 3: Ik lees zelf eigen teksten en teksten van anderen. [6,5 – 7 jaar]

Leerlijn: Beginnende gecijferdheid

Niveau 1: Ik overzie hoeveelheden van 2 en 3 zonder te tellen. [4,5-5 jaar]

Niveau 2: Ik tel resultaatief: weet dat het bij 1 moet beginnen, dat alle voorwerpen slechts één keer geteld mogen worden en dat het laatste telwoord de hoeveelheid aangeeft. [5-5,5 jaar]

Niveau 3: Ik tel vooruit tot 10 vanuit verschillende vertrekpunten. [5,5-6 jaar]

Groep 3: Ik tel vooruit tot 20 vanuit verschillende vertrekpunten. [6,5-7 jaar]

Leerlijn: Spelontwikkeling

Niveau 1: Ik speel regelspel met andere kinderen, maar houdt mij nog niet aan de regels. [4 – 4,5 jaar]

Niveau 2: ik toon beginnend fantasiespel. Ik toon aanzet tot samenspel. [4,5 – 5 jaar]

Niveau 3: Ik kom tot een samenhangend spelverhaal met andere kinderen. [5,5 – 6 jaar]

Groep 3: ik kom tot realistisch rollenspel. [6,5 – 7 jaar]

Leerlijn: Grote motoriek

Niveau 1: Ik loop over een lijn. Ik klim, hinkel, spring en huppel. [4 – 4,5 jaar]

Niveau 2: Ik spring over iets dat op de grond ligt. Ik schat situaties in. [4,5 – 5 jaar]

Niveau 3: Ik maak gecoördineerde fijne bewegingspatronen. [5,5 – 6 jaar]

Groep 3: Ik maak gecompliceerde bewegingen als: zwaaien, huppelen, springen vanaf een hoogte, hazensprong, koprol, duikelen en klimmen in klimrek. [6,5 – 7 jaar]

Extra materialen en ideeën voor het zelfstandige theater-/ thema-atelier:

Inrichting en materialen:

- Knutselmateriaal
- Verkleedspullen

Spelideeën:

- Het leven in een kasteel. Alledaagse activiteiten naspelen.

Bron: jufanke

Bron: kleuteridee

Extra ideeën om het onderwerp van deze week door te pakken in zelfstandige ateliers

Kunstatelier

Bron: kleuteridee

- **Ridderbekers**
De graal (bijzondere beker) waar ridders altijd naar op zoek gingen. Gebruik hiervoor plastic wijnglazen. Laat de kinderen op een deksel van een boterkuipje wat sterke lijm druppelen. Met een wattenstokje brengen ze kleine vlekjes lijm op de beker en plakken er diamantjes op. Je kunt de diamantjes ook in reeksen op laten plakken.

- Stoelhoezen van karton voor ridderstoelen in het kasteel Trek de vorm van de hoezen om op stevig karton. Laat de kinderen de hoezen uitknippen. Je hebt er per kleuterstoel twee nodig. Trek op goud papier een aantal lelies om. Laat de kinderen de lelies uitprikken en op de stoelhoezen plakken. Zo creëer je aan je kasteeltafel echte kasteelstoelen.
- Borden en bekers van karton beschilderen in goud/zilverkleur; te gebruiken in het kasteel.

- [Kroonluchter maken.](#) Bron: Pinterest

Buiten-,
beweegatelier

ridderdans

al-le stoe-re rid-ders dansen in het rond- ze
klop-pen in hun hân-den en stam-pen op de grond.

	<ul style="list-style-type: none"> Ridders en jonkvrouwen hielden regelmatig een feest op het kasteel. Daarbij werd gezongen en ook gedanst. Bij dit thema kun je dus heel goed bewegen op muziek/dansen. Zoek bijvoorbeeld een klassiek dansnummer uit en laat de kinderen ook in tweetallen door de ridderzaal (gymzaal) dansen. Het leukst is natuurlijk als een ridder en een jonkvrouw samen dansen! https://www.dropbox.com/s/tf5k2x0acabov1m/12%20Dansmuziek.wma?e=1&dl=0
Spelatelier	Dammen of schaken.

Atelier van de week: Schrijf-, teken-, stempelatelier - Schilden

Onderwerpen en kerndoelen:

- Wereldoriëntatie geschiedenis: Tijdbalk
  - Tijdsaanduidingen (seconden, weken, seizoenen, maanden, jaren, eeuwen, vroeger, nu)
- Wereldoriëntatie geschiedenis: Tijd van monniken en ridders
  - Ridders en Kastelen
- Kunst: handvaardigheidstechnieken
  - Plakken en knippen
  - Teken en schilderen
  - Werken met textiel
- Burgerschap: Reflectie op eigen werk en werk van anderen: Toepassen Denkbubbels

Inspiratie deel 1

Voorkennis activeren en nieuwsgierigheid prikkelen, kan ook in grote kring voor de hele groep

- Uit de archeologenkist komt (een plaatje van) een schild. Wat staat er op dit schild? Wat zou het betekenen?
- See – Think – Wonder met het Nederlandse wapenschild:
Wapens werden vaak familiewapens: je kreeg hetzelfde wapen als je vader. Nu gebruiken we nog steeds wapens: het wapen van Nederland bijvoorbeeld, of wapens van de provincies. Sommige families hebben nog steeds een familiewapen.

Bron: wikipedia

Vragen voor de vragenmuur

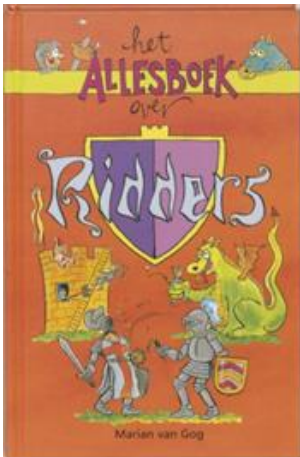
Vraag aan de kinderen wat ze allemaal zouden willen weten over het onderwerp van deze week.

Inspiratie deel 2

Nieuwe kennis aanbieden, kan ook in grote kring voor hele groep (Filmpje, verhaal, experiment, excursie)

Boek:

- Het Allesboek Over Ridders, Marian van Gog
Lees het deel over hoe je je eigen ridderharnas maakt; en waarom elke ridder zijn eigen teken op zijn schild droeg (anders raakte iedereen in de war!)

- Teksten over wapenschilden:
  - Waarom is een schild beschilderd?

Stel je voor, je bent als ridder aan het vechten.
Dan komt er een ridder aan van je eigen partij.
Hij herkent je nog net voordat hij je wil aanvallen.
Dit gebeurde bij de eerste ridders wel eens.
Daar hebben de ridders wat op bedacht.
Ze gingen hun schild beschilderen.
Op de eerste schilden stond alleen maar een streep of een andere vorm.
Maar ze werden steeds ingewikkelder.
Het werd een echt familiewapen.
Zo konden de ridders elkaar nu herkennen!
  - Wapentekens

Een harnas was sterk en veilig. Maar soms ook lastig. Want hoe zag je welke ridder in welk harnas zat? Dat kon je niet zien! Je wilde natuurlijk niet je vriend aanvallen. Daarom droeg elke ridder zijn eigen teken. Dat heette: wapenteken. Het wapenteken stond overal op. Op het schild van de ridder, op zijn paard, op zijn kleren. In zijn kasteel stond het vol met vlaggen en vaandels.
Ridders kozen vaak een dier als wapenteken. Dat deden ze niet zomaar. Een beer betekende dat je sterk en slim was. Een bij dat je ijverig was, hard werkte.
- Voorleesverhaal: https://docplayer.nl/12932805-Voorleesverhaal-het-leven-in-een-kasteel-voorleesverhaal-voor-groep-1-t-m-4-van-het-basisonderwijs.html#google_vignette

Filmpje:

- George & Paul spelen dat ze ridders zijn. Ze houden een riddertoernooi met een lans en een paard. De winnaar mag koning spelen! Wie zal dit toernooi winnen?
<https://schooltv.nl/video-item/george-paul-koning-george>
- FILM | Ridders | PLAYMOBIL Nederland:
<https://www.youtube.com/watch?v=ZamQvZaTuvc>

Liedje van de week:

- Op de melodie van 'Altijd is Kortjakje ziek'
Altijd staat de ridder klaar
Met zijn eigen zwaard en wapenschild
Schild ontwerpen was veel werk
Dat maakt de ridder o zo sterk
Altijd staat de ridder klaar
Met zijn eigen zwaard en wapenschild

Denkbubbel onthouden en begrijpen bij inspiratie deel 2

(Hoe verwerk je meteen de nieuwe kennis met de kinderen, zodat ze goed onthouden en begrijpen wat ze zojuist hebben gezien, gehoord of gedaan).

Werkvormen beginnende geletterdheid:

- Schrijf met een tak de aangeboden letter (bijvoorbeeld de r van ridder, of de s van schild) in het zand. Leg de aangeboden letter ook met takjes, steentjes, enz.
- Schilden met vormen, kleuren en rijmwoorden. Zie bijlage 28.
- Laat de kinderen lettergrepen klappen bij de volgende woorden:

○ Paard	Rid-der	Trou-ba-dour
○ Zwaard	Jonk-vrouw	Rid-der-slag
○ Schild	Kas-teel	Schild-kna-pen
○ Sterk	Har-nas	Ring-ste-ken
○ Feest	Wa-pen	Wa-pen-schild
○ Boog	Moed-ig	Zwaard-vech-ten
○ Pijl	Scha-ken	Fa-mi-lie-wa-pen
○ Lans	Schild-knaap	Rid-der-toer-nooi

Werkvormen beginnende gecijferdheid:

- Teken een groot schild op een vel Engels karton. Laat de kinderen het schild versieren. Geef hun opdrachten waarbij ze goed moeten luisteren, zoals: leg een gele diamant in het midden op het schild. Leg een groene en een blauwe diamant onderaan. Leg een rode diamant tussen de groene en blauwe diamant.
- Takjes (de speren van de ridders)
Laat de kinderen takjes zoeken en deze van groot naar klein of van dik naar dun leggen.
- Spiegelopdrachten in het schild. Leg een half schild op de kralenplank of op een werkblad. Laat de kinderen spiegelen en het controleren met een spiegel.

Verwerkingsactiviteit van de week

Gedifferentieerd naar niveau, gekoppeld aan de leerlijn

- Vertel de leerlingen het volgende:
In de Middeleeuwen hadden belangrijke families een eigen wapenschild, Dat is een schild met een tekening erop, die voor een bepaalde familie staat. Als er gevochten werd dan kon je aan de hand van het schild zien welke ridder er achter het harnas zat. Vraag hoe het wapenschild van jouw familie eruit zou zien? Welke kleuren passen bij jouw familie? Warme of koude kleuren? En welke vormen?

Bron: hogeschooltje

Laat de kinderen hun eigen wapenschild ontwerpen. Zie schildpatronen in bijlage 29.

Extra groep 3/plusopdrachten:

- Maak een wapenboek van wapenschilden van de klas. Herauten waren degenen die de wapenschilden ontworpen, zij boden hun diensten aan de ridders aan. De heraut noteerde alle familiewapens in een apart wapenboek. Tijdens een oorlog moesten de herauten lijsten maken van de ridders die naar het slagveld gingen, achteraf kon men zo eenvoudig zien wie de ridders waren die de slag niet overleefd hadden.
- Mensen denken vaak dat alleen rijke adellijke families een eigen wapen hebben, maar dat is niet waar. Veel niet adellijke families hebben ook een wapen, maar dat weten ze niet. Kijk maar eens op deze website of jouw familie ook een wapen heeft: <https://cbqfamiliewapens.nl> Als je het vindt, mag je het natekenen!
- Ontwerp je eigen familiewapen met succescriteria.
  - Je begint met alles wat je weet over je familie. Heb jij een familie van schippers of bakkers? Wat betekent jouw achternaam? Ben je een echt Grunneger of komt jouw familie uit Turkije? Is er iets belangrijks gebeurd in jouw familie? Wat kun jij over je familie vertellen? Het wapen vertelt iets over jouw familie.
  - Toen wapens werden gebruikt op het slagveld mochten ze niet te ingewikkeld zijn, maar nu mag er best wat meer detail worden gebruikt.
  - Je deelt je wapen alleen op in vieren als je een combinatie maakt van 2 of meer families. Wil je bijv. een combinatie maken van de familie van je moeder en je vader, of van je biologische en adoptieouders dan kun je het wapen delen. Je mag je wapen ook in tweeën delen maar dan moet in elk veld wel hetzelfde staan of je moet een groter stuk door de deellijn tekenen.

Voorbeelden van familiewapens

Bron: historischarchief

Leerlijn Taal

1. Denkbubbelvraag:
Welk teken mag niet ontbreken op jouw familiewapen en waarom niet? (Creatief denken en Persoonlijke relevantie)
2. Woordenschat: het wapenschild, de ridder.

Leerlijn: Visuele waarneming

Niveau 1: Ik benoem al een aantal kleuren. Ik som op wat ik zie op plaat. Ik benoem een aantal basisvormen. [3,5 - 4 jaar]

Niveau 2: Ik onderscheid duidelijke verschillen tussen afbeeldingen van concrete voorwerpen. [4 – 4,5 jaar]

Niveau 3: Ik neem verschillen tussen afbeeldingen van abstracte vormen/figuren (letters, cijfers) waar. Ik teken deze vormen na. Ik benoem geometrische figuren. [5,5 – 6 jaar]

Groep 3: Ik onderscheid en onthoud letters en cijfers. [6 – 6,5 jaar]

Leerlijn: Auditieve waarneming

Niveau 1: Ik zeg een rijmpje op. [3,5 – 4 jaar]

Niveau 2: Ik onthoud een versje met meer dan vier regels en zegt dit op. [5 – 5,5 jaar]

Niveau 3: Ik rijm met eenvoudige woorden. [5,5 – 6 jaar]

Groep 3: Ik klap lettergrepen van woorden. [6 – 6,5 jaar]

Leerlijn: Logisch denken

Niveau 1: Ik orden naar groot-klein. [3,5 – 4 jaar]

Niveau 2: Ik orden op grond van één concreet waarneembaar kenmerk met betrekking tot inhoud, gewicht, tijdsduur en lengte. [4,5 – 5 jaar]

Niveau 3: Ik breng door middel van passen en meten rangorde aan op basis van lengte, inhoud en gewicht. Ik orden voorwerpen volgens twee criteria. [5,5 – 6 jaar]

Groep 3: Ik orden voorwerpen op basis van transitief redeneren op orde, zonder zoeken. [6,5 – 7 jaar]

Leerlijn: Kleine motoriek

Niveau 1: Ik maak grovere beweging vanuit pols. [4-4,5 jaar]

Niveau 2: Ik kan fijnere bewegingen vanuit de pols maken en heb een aanzet tot voorkeurshand. [4,5-5 jaar]

Niveau 3: Ik kan soepele bewegingen met mijn vingers maken. [5-5,5 jaar]

Groep 3: Ik heb een goede motorische coördinatie. [6-6,5 jaar]

Leerlijn: Tekenontwikkeling

Niveau 1: Ik teken doelbewust vormen en verandert tussendoor van plan. [3,5 -4 jaar]

Niveau 2: Ik heb plezier in kleuren. [4 -5 jaar]

Niveau 3: Ik gebruik röntgenperspectief. [5 -6 jaar]

Groep 3: Ik teken gedetailleerde uitbeeldingen van mensen, dieren, huizen, bomen, vliegtuigen. [6 -7 jaar]

Extra materialen en ideeën voor het zelfstandige schrijf-, teken-, stempelatelier:

Inrichting en materialen:

- Bakjes met verschillende materialen
- Verf en penselen
- Papier
- Verf
- Spons

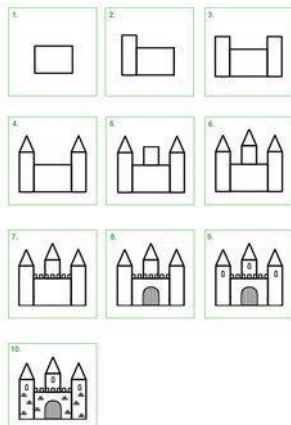
Spelideeën:

- Kasteel stempelen en daarna tekenen (groep 1)

Bron: JufJanneke

- Stempel met onverwachte dingen!
Zet bakjes klaar met verschillende materialen zoals kurken, stukjes piepschuim, dopjes van de limonade, wasknijpers, etc.
  - Je gaat eerst proefstempelen om te zien welke voorwerpen de mooiste afdrukken maken.
  - Je doopt het voorwerp een klein stukje in de verf en stempelen maar. Maak na elke afdruk het voorwerp schoon met een papieren doekje.
  - Je kan ook met het uiteinde van een potlood stempelen.
  - Kies 2 of 3 voorwerpen uit en stempel in verschillende kleuren.
  - Maak nu patronen.
  - Ook vlaggen hadden vaak een mooie indeling. Knip uit een A-4tje de vorm van een vlag. Deze ga je bestempelen.
  - Speel met vormen, kleuren en herhaling, zo ontstaan een uniek patroon.
  - Stempel je hele vel vol. Als je vel vol is, laat je het drogen.
  - Als de vlag droog is kun je de andere kant bestempelen. Want een vlag bekijk je van twee kanten.
- Teken een kasteel in stappen.

Bron: Pinterest

- Flin & Flo: tekenen – Schild <https://www.youtube.com/watch?v=LkHm2oRY88M>

Extra ideeën om het onderwerp van deze week door te pakken in zelfstandige ateliers

<p>Kunstatelier</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kasteelvlaggen knutselen met papier of stof. https://deblauweraaf.be/kasteelvlag-knutselen-in-stof-of-papier/ <ul style="list-style-type: none"> • Maak schilden van kleitabletten.
<p>Bouwatelier</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bouw met blokken een schildpatroon na.
<p>Puzzelatelier</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Maak met mozaïekvormen een schild. <ul style="list-style-type: none"> • Laat de kinderen een schild tekenen met wasco en het vervolgens in puzzelstukje knippen. Puzzelen maar!

Constructie-atelier

Inrichting en materialen:

- Magnetisch speelgoed
- Grote legoblokken/Duplo
- Straws & connectors
- K'nex
- Kapla

Spelideeën:

- Bouw een kasteel met magnetisch speelgoed.

Bron: Kidsbarn

- Maak met grote legoblokken/duplo een kasteel.

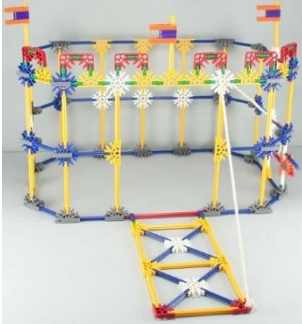
Bron: hogeschooltje2

- Bouw een kasteel met straws & connectors
Doordat de rietjes buigzaam en heel stevig zijn kun je er echt van alles mee maken. Dit speelgoed is geschikt voor kinderen vanaf 3 jaar. Het fijne is dat dit speelgoed elk kind uitdaagt op zijn eigen niveau. Ze kunnen heerlijk hun fantasie erin kwijt of ze bouwen iets na van een voorbeeld. Het vergroot het ruimtelijk inzicht en verbetert de fijne motoriek.

Bron: klasvanjuflinda

- Maak een kasteel met K'nex.

Bron: Knex

-
- **Bouw een kasteel met Kapla.**

Bron: Pinterest

Ontdekatelier

Inrichting en materialen:

- Zandtafel
- Water
- Plastic zakken
- Aluminiumfolie
- Eventueel aquaplay

Spelideeën:

Bron: slimmekleuters

- Onderzoek in de zandtafel hoe je een mooie gracht kunt maken rondom een zandkasteel. Het maken van een kasteel en het graven van een gracht is zo gebeurd. Maar wanneer je water toe voegt, vloeit dit natuurlijk zo weg en houd je uiteindelijk een moddertafel over. Experimenteer daarom met verschillende materialen om te zorgen voor een gracht waaruit het water niet weg kan lekken. Het gebruik van plastic zakken en/of aluminiumfolie geeft het beste resultaat. Op deze foto zie je dat kinderen doorgeknipte wc-rollen hebben bekleed met aluminiumfolie om zo losse gracht elementen te maken. Aan elkaar gevoegd wordt het een aardig waterdichte gracht!
  - Hier kun je ook de aquaplay inzetten.
- Schatkist met gouden munten. Laat de kinderen wegen en verdelen.

Bron:123RF

Puzzelatelier

Inrichting en materialen:

- Puzzels
- Puzzelbladen
- Striikkralen
- Playmais

Spelideeën:

- Bingo met plaatjes voor op het Ikearad: <https://www.jufsanne.com/wp-content/uploads/2020/01/jufmyrthe-ikearad-bingo.pdf?x66874>

- Puzzelbladen ridders en jonkvrouwen: <https://www.jufleontine.com/2014/06/20/werkbladen-ridders-en-jonkvrouwen/>
- Kastelen maken van strikkralen.

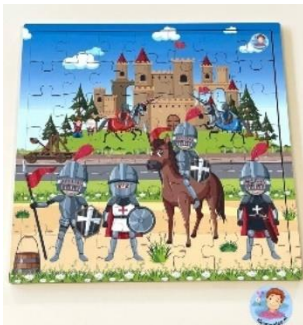
Bron: JufJanneke

- Maak een kasteel, ridder, jonkvrouw etc. van playmais

Bron: Pinterest

- Cijferdoolhof ridders: <https://jufanke.nl/Werkbladen/Cijferdoolhof-ridders.pdf>
- Puzzels over ridders en kastelen

ICT-atelier

Inrichting en materialen:

- Laptop/Chromebook/Ipad
- Kralenplank
- Beebot

Spelideeën:

- Bron: mirandawedekind
- Kraak de code op de kralenplank: <https://jufanke.nl/Werkbladen/kralenplanken-ridders.pdf> (pagina 20-23) en het kasteel: https://www.ictjuffie.nl/.cm4all/uproc.php/0/Coderen/het%20kasteel.pdf?cdp=a&_id=17e92b710d0.
- Beebot Kaart ridders en kastelen: https://www.ictjuffie.nl/.cm4all/uproc.php/0/BeeBot/BeeBot%20Kaarten%20ridders%20en%20kastelen.pdf?_id=172fc0e5de5&cdp=a
Opdrachtenkaart: https://www.ictjuffie.nl/.cm4all/uproc.php/0/BeeBot/BeeBot%20Opdrachtkaarten%20ridders%20en%20kastelen.pdf?_id=1730130a122&cdp=a

Timmeratelier

Inrichting en materialen:

- Hout
- Hamers
- Spijkers
- Zaag
- Figuurzagen
- Hamertje tik: figuren en spijkertjes
- Draad

Spelideeën:

- Eigen zwaard timmeren

Bronnen: Stampertjes en Hofkeizersweel

- Maak een spijkerbordje om draad overheen te spannen.

Bron: jufanke

- Maak een schild door hier stukjes hout op te timmeren of als uitdaging door figuurzagen.

Buiten-/beweegatelier

Inrichting en materialen:

- Trommel
- Hoepels
- Touw
- Stokken
- Ringen

Spelideeën:

- Stokpaarden om buiten mee te spelen

Bron: Kleuteridee

- Ringsteken op het schoolplein

Bron: klasvanjufflinda

- Houd een riddertoernooi.

Bron: hogeschooltje2

- Kruip in de rol van een ridder
De kinderen zijn allemaal een personage en mogen een plekje in de zaal uitzoeken. Kruip vervolgens met allerlei beweegopdrachten in de rol van een ridder (of een draak)
  - Wakker worden. Ze rekken zich eerst goed uit en starten de dag met ochtendgymnastiek.
  - Strak (in je harnas) staan
  - Slap staan; het harnas gaat uit
  - Je lichaamsdelen afzonderlijk van elkaar bewegen
  - Lopen als een ridder, zijwaarts, achteruit
  - Lopen met een stokpaard tussen je benen
  - Lopen en stilstaan (op 1 voet, op handen voeten, op 2 handen en 1 voet enz.)
  - Lopen en stilzitten
  - Lopen en stil liggen (op je buik of rug)
  - Op je tenen staan (en daarna lopen of rennen)
  - Op je tenen lopen (en daarna lopen of rennen)
  - Sluipen

- Op 1 been staan
- Huppelen
- Hinkelen
- Kruipen
- Kruipen met een kind op je rug
- Springen op twee voeten
- Rollen, liggend op de grond (alleen of samen)
- Rennen en omkeren (wendbaar zijn)
- Je lichaamsdelen afzonderlijk van elkaar bewegen
- Slapen
- Deze loopvormen worden in alle richtingen gedaan zodat de kinderen ook leren wat vooruit, achteruit, zijwaarts, links en rechts is.
- Varieer het ritme, aangepast aan de beweging die je van de kinderen vraagt.
- **Gevaar!**
De kinderen zijn ridders. Ze huppelen in draf op hun paard in het rond.
Als de leerkracht op de trommel slaat is er gevaar en staan ze zo snel mogelijk stil.
- **Reactiespel**
Dit is een actief spel met veel beweging en laat kinderen oefenen met goed luisteren.
Zorg voor een lang touw of een stuk tape om de gymzaal te verdelen of gebruik de middenstreep van de zaal als die er is.
Jij bent de koning en de kinderen zijn de ridders.
Aan de ene kant van de grens is het kasteel en aan de andere kant is het bos.
Als de jij 'kasteel' zegt moet iedereen naar de kasteelkant springen.
Als jij 'bos' zegt, springen de ridders naar de andere kant. Wanneer jij 'ridder' zegt, moeten de kinderen zo snel mogelijk stil als een ridder in een harnas gaan staan.
- **De ridder en het paard**
De kinderen gaan in tweetallen staan. Het ene kind achtervolgt het andere kind.
Gaat dit kind sneller of langzamer, dan gaat de achtervolger ook sneller of langzamer. Stopt het voorste kind, dan stopt het achterste kind ook.
Variatie: Voeg twee groepjes samen, wijs de voorste aan en laat ze met z'n vieren een achtervolging lopen.
- **Niet botsen!**
De kinderen zijn ridders op paarden en proberen zonder te botsen rond te lopen/rennen/springen/galopperen etc.
- **Stokduwen**
Leg met een touw een cirkel van ongeveer 4 meter doorsnede. De kinderen gaan in tweetallen in de cirkels staan en houden elk een uiteinde van een stok (het ridderzwaard) vast. Door te duwen, proberen ze elkaar uit de cirkel te duwen. Wie als eerste de grond buiten de cirkel raakt, verliest.
- **Paardrijden**
Een kind gaat op de rug van een lopend of kruipend kind zitten.
Het paard loopt een stukje of een parcours met het kind op zijn rug.
- **Follow the leader!**
De kinderen lopen in tweetallen door de ruimte. Het ene kind is het paard en leidt het andere kind, de ridder, eventueel langs een parcours, door de handen op de heupen of schouders te leggen.
- **Zakdoekje leggen**
Verander 'Zakdoekje' in een zwaard of ander voorwerp wat met ridders te maken heeft.
- **Slome ridderrace**
Alle kinderen zijn ridders en staan op een rij naast elkaar. Bij een startsein moeten ze zo langzaam mogelijk naar de andere kant van de gymzaal of richting een eindstreep galopperen. De winnaar is ridder die als laatste over de eindstreep is, maar de voeten

moeten wel continu in beweging blijven, anders zijn ze af. Je mag ook niet ter plaatse trappelen of achteruit lopen.

- Stoelendans met hoepels

De hoepels zijn de kastelen. In elk kasteel zit een ridder. Op een teken gaan de ridders op pad. Ze galopperen om de kastelen heen. Als de leerkracht op de trom slaat, gaan de ridders zo snel mogelijk naar een kasteel. Zorg dat er steeds iets minder hoepels liggen dan er kinderen zijn. De ridders die geen kasteel hebben veroverd, zijn af.

- Ringsteken

De kinderen zijn ridders en gaan in de kring staan. Ze geven een stok door. Wanneer de stok weer terug is hang je er een ring aan en geef je hem opnieuw door. Voeg daarna weer een ring door. Lukt het de ridders om de stok door te geven zonder de ringen te laten vallen.

Leesatelier

Vertelafel of vertelkast:

- Maak samen met de kinderen een vertelafel, naar aanleiding van een prentenboek of jullie zelf verzonnen verhaal. Tijdens het spelen met de vertelafel, vertellen de kinderen het verhaal na. Of ze bedenken met elkaar een nieuw verhaal.

Bron: Mirandewedekind

Bron: Kleuterkriebels

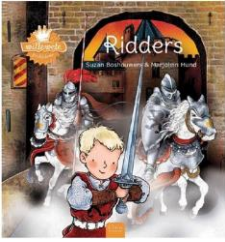
Bron: Kleuteridee

Bron: jufleonie

Bron: jufleonie

Willewete – Ridders, Susan Boshouwers

Hoe werd je in de middeleeuwen een ridder? En wat deden ze allemaal? Lees hoe een jongetje uit onze tijd van alles ontdekt over ridders. Prentenboek met een knutsel tip, quiz, dubbele uitklappagina en veel kleurenillustraties. Vanaf ca. 5 jaar.

Mo & Spits naar de Middeleeuwen, Annemarieke Willemsen

Mo de Mol en Spits de muis zoeken onder de grond een plekje om te slapen. Ze komen veel rommel tegen, maar ook bijzondere dingen, zoals een porseleinen kopje en een gouden munt. Prentenboek over archeologie met kleurrijke illustraties. Vanaf ca. 4 jaar.

Aan het werk in het kasteel, Rebecca Colby

In het kasteel van de koning zijn veel mensen aan het werk: ridders, metselaars, bakkers, minstrelen enz. Weet jij wat ze daar precies doen? Prentenboek met expressieve kleurenillustraties en tekst op rijm. Vanaf ca. 4 jaar.

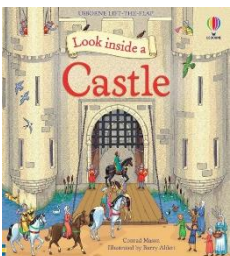
Held op sokken, Bette Westera

Ridder Roderik heeft geen baard. Daarom mag hij geen heldendaden verrichten, maar moet hij harnassen poetsen en koken. Hij kan wel mooie drakengehaktballen draaien. Oblong prentenboek met humoristische kleurenillustraties en tekst op rijm. Vanaf ca. 4 jaar.

Is dit mijn kasteel? Michiel Van Thillo.

Het grote zoekboek voor elke prins en prinses
De prins en de prinses zoeken een nieuw kasteel. Ze bezoeken negen kastelen. Zullen ze hun droomkasteel vinden? En zie jij de prins en de prinses in alle kastelen? Prentenboek met zoekplaten. Vanaf ca. 5 jaar.

Look Inside A Castle, Conrad Mason.

Biedt een kijkje achter de schermen van een druk kasteel.
Til de kleppen omhoog om achter de schermen van een bruisend middeleeuws kasteel te verkennen terwijl Lord Robert en Lady Margaret een feestmaal houden, naar een toernooi kijken en angstaanjagende vijanden verslaan. Jonge lezers personages ontmoeten en ontdekken hoe ze leven, werken, vechten en ontspannen in hun prachtige kasteelhuis. Engelstalig.

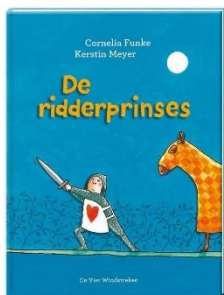
Reis door de tijd 1 - De middeleeuwen

Klaar om de tijd van de middeleeuwen te ontdekken? Neem een kijkje in het kasteel, bezoek de jaarmarkt en ga naar een riddertoernooi kijken. Dit activiteitenboek met stickers neemt je mee op avontuur in de tijd van de middeleeuwen. Zoek, speel, sticker en kleur en kom zo nog meer te weten over de tijd van ridders en kastelen. Boordevol spelletjes, stickers en weetjes!

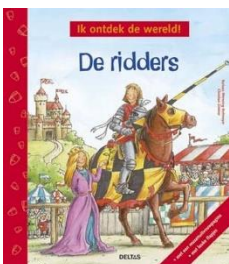
De ridder zonder billen, Levina van Teunenbroek

Wat doe je als je billen eraf worden gehapt door een enorme draak? Huilen natuurlijk! Want welke prinses wil er nu met een ridder zonder billen trouwen? Maar deze ridder zonder billen laat de moed niet zakken. Hij gaat gewoon op zoek naar een nieuw paar billen – en naar een prinses!

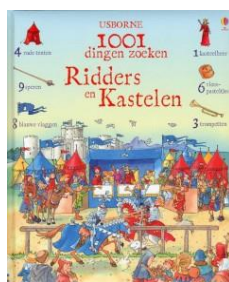
De ridderprinses, Cornelia Funke

Prinses Violetta wil een echte ridder zijn, net als haar grote broers. Paardrijden en vechten met zwaard en lans! Maar haar vader heeft andere plannen met haar. Voor haar verjaardag wil hij een riddertoernooi organiseren, en de winnaar mag met Violetta trouwen. Dat wil Violetta helemaal niet! Maar dan meldt zich een heel mysterieuze ridder aan voor het toernooi...

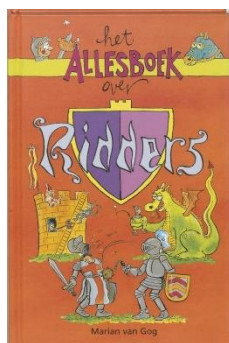
De ridders. Ik ontdek de wereld! Barbara Wernsing-Bottmeyer

Waarom leefden de ridders in een burcht? - Welke uitrusting droegen ze? - Met welke wapens vochten ze? - Hoe kon je ridder worden? - Wat gebeurde er bij een toernooi? Kijk snel in dit leuke boek voor een antwoord op al deze vragen. Bovendien zul je nog veel meer te weten komen over de boeiende wereld van de ridders!

1001 dingen zoeken: Ridders en Kastelen, H. Maskel.

Zoals de titel aangeeft, gaat het hier om een zoekboek vol minutieuze tekeningen waarop heel veel dingen te zien zijn. Op elke dubbele bladzijde speelt 'het kasteel' de hoofdrol. Rond en in dat kasteel gebeuren veel verschillende dingen: tornooien, feesten, koken, etc. Per dubbele bladzijde staan in de rand naast de tekening ook 10 voorwerpen of personen met een cijfer erbij. Dat cijfer geeft het aantal malen aan dat het bewuste voorwerp of de bewuste persoon in de tekening verstopt zit. Zoekend en kijkend komen kinderen dan heel wat te weten over het leven in de middeleeuwen.

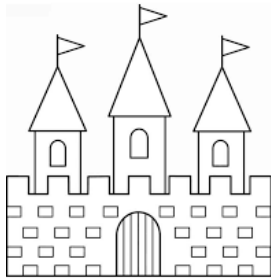

Het Allesboek Over Ridders, Marian van Gog

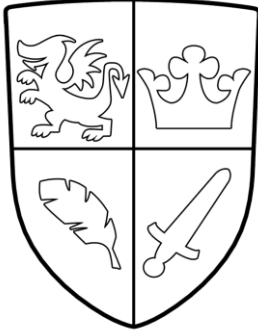
Ridders leefden lang geleden. Ze droegen een harnas van staal. Aan hun zadel hing een glimmend zwaard. En ze woonden op een kasteel met dikke muren en hoge torens. Lekker spannend... maar ook heel koud. Want in plaats van ramen zaten er gewoon spleten in de muur! Wil je nog veel meer weten over ridders? Lees dan dit boek. Dan kom je te weten: hoe vaak een ridder zich waste; hoe je je eigen ridderharnas maakt; en waarom elke ridder zijn eigen teken op zijn schild droeg (anders raakte iedereen in de war!)

Weektaak

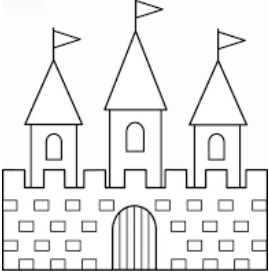

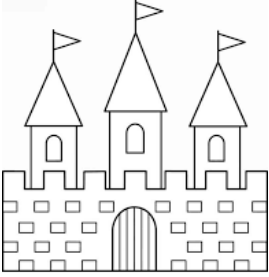

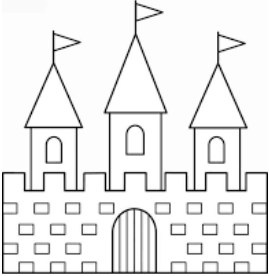

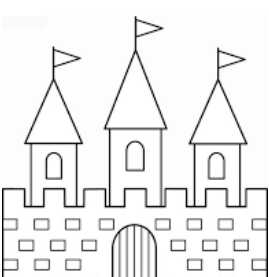

w e e k 1	
---------------------------	---

w e e k 2	
---------------------------	--

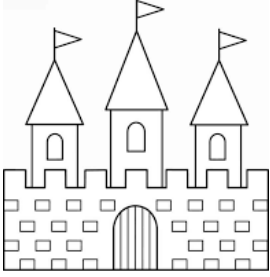

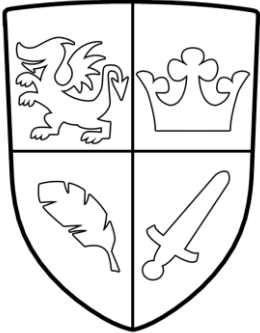
w e e k 3	
---------------------------	---

w e e k 4	
---------------------------	---

Weektaak

Week 1	 A black and white line drawing of a castle with three towers, each topped with a flag. The castle has a central arched entrance and a crenelated top. A small red flower icon is at the bottom right.	 A black and white line drawing of a knight wearing a helmet with a plume, holding a shield with a star and a sword.
Week 2	 A black and white line drawing of a castle with three towers, each topped with a flag. The castle has a central arched entrance and a crenelated top. A small red flower icon is at the bottom right.	 A black and white line drawing of a knight wearing a helmet with a plume, holding a shield with a star and a sword.
Week 3	 A black and white line drawing of a castle with three towers, each topped with a flag. The castle has a central arched entrance and a crenelated top. A small red flower icon is at the bottom right.	 A black and white line drawing of a knight wearing a helmet with a plume, holding a shield with a star and a sword.
Week 4	 A black and white line drawing of a castle with three towers, each topped with a flag. The castle has a central arched entrance and a crenelated top. A small red flower icon is at the bottom right.	 A black and white line drawing of a knight wearing a helmet with a plume, holding a shield with a star and a sword.

Weektaak

W e e k 1			
---------------------------	---	---	---

W e e k 2			
---------------------------	--	--	--

W e e k 3			
---------------------------	---	---	---

W e e k 4			
---------------------------	---	---	---

Afsluitende week: doel en activiteiten

Waarom is de afsluitende week een belangrijk leeronderdeel?

Het doel van de afsluitende week is dat de leerlingen terugkijken op alles wat ze tijdens het (deel)thema hebben geleerd. Hiermee versterken de kinderen hun geheugen en krijgen ze overzicht.

Onderdelen van de afsluitende week:

- Laat de leerlingen hun werk afmaken en mooi maken.
- Vind antwoorden op de laatste vragen van de vragenmuur.
- Maak een overzicht van alles dat de leerlingen hebben geleerd tijdens het (deel)thema.
- Organiseer een afsluitende activiteit met alles wat de leerlingen hebben geleerd.
- Bereid de eindpresentatie aan de ouders voor.

Overzicht van alles wat er is geleerd tijdens het (deel)thema:

Loop met de kinderen langs de themamuur. Bekijk foto's, werkjes en boeken van het afgelopen thema en bespreek met de kinderen wat jullie de afgelopen weken hebben gedaan en geleerd.

Leg een afbeelding van een centraal onderwerp in de kring en vraag de kinderen wat ze ervan weten. Schrijf of teken dit erbij.

Verwerkingsspellen bij het overzicht

Pas alles wat de leerlingen hebben geleerd toe in een activiteit. Deze staan uitgewerkt op de portal in het boekje stappenplan bij het Fundamenteel Leer Model.

- Quiz, ga staan/zitten, ren naar de juiste hoek.
- Dans en ren naar het juiste kaartje/voorwerp
- Hoepels
- Vliegen-mep-spel
- Papegaaienspel
- Bingo
- Fluister-doorgeefspel
- Kunstopdracht
- Mix & koppel
- Opdrachtenestafette
- Vossenjacht met quizvragen/opdrachten

Eindpresentatie aan de ouders

Presenteer alles wat de leerlingen hebben geleerd aan de ouders. Hier zijn verschillende vormen voor, bijvoorbeeld:

- Vlog met een impressie van het thema
- Themakrant
- Quiz met vragen die de kinderen hebben bedacht bij het thema
- Kraampjesmarkt
- Ren je rot
- Optredens
- Museum/tentoonstelling
- Ridderfeest

De kinderen komen als stoere ridders en deftige jonkvrouwen naar school. Ze gaan op ontdekkingstocht door het kasteel en spelen spannende spellen in elke kamer. Wanneer ze goed oefenen, worden ze tot ridder geslagen.

Overzicht ontwikkelijnen onderbouw thema *Tijdreizigers*

Begeleiding bij het atelier van de week	Buiten-beweeg	Ontdek	Puzzel	ICT	Kunst	Bouw	Kunst	Theater/ thema	Schrijf-, teken-, stempel
Ontwikkellijn	Atelier (1+2)	Atelier (1)	Atelier (1)	Atelier (1)	Atelier (1)	Atelier (2)	Atelier (2)	Atelier (2)	Atelier (2)
Spelontwikkeling								X	
Grote motoriek	X							X	
Kleine motoriek			X		X		X		X
Tekenontwikkeling		X							X
Visuele waarneming			X		X		X		X
Auditieve waarneming			X		X		X		X
Mondelinge taalontwikkeling						X			
Beginnende geletterdheid		X		X				X	
Lichaamsoriëntatie			X				X		
Ruimtelijke oriëntatie				X	X	X			
Beginnende gecijferdheid		X				X	X	X	
Logisch denken				X		X			
Tijdsoriëntatie	Dagen van de week en de maanden komen wekelijks aanbod tijdens het dag routine in de kring.								

Themaplanning

	Data	Atelier van de week:	Wie is er verantwoordelijk voor de voorbereiding?	Liedje van de week	Aanpassing in de zelfstandige ateliers:	Benodigde materialen:
Startweek	Week 1					
Deelthema 1:	Week 2	Thema- /ontdekatelier opgravingen				
Deelthema 1:	Week 3	Puzzelatelier - skelet				
Deelthema 1:	Week 4	ICT-atelier – soorten dinosaurussen				
Deelthema 1:	Week 5	Kunstatelier- op het land, onderwater en in de lucht				

Tussenweek:	Week 6					
Deelthema 2:	Week 7	Bouwatelier – het kasteel				
Deelthema 2:	Week 8	Kunstatelier – kleding van een ridder en jonkvrouw				
Deelthema 2:	Week 9	Theater-/thema atelier – dagelijkse activiteiten				
Deelthema 2:	Week 10	Schrijf-,teken-, stempelatelier - schilden				
Afsluitende week	Week 11					

Brainstormformulier ateliers

Kunst atelier: teken, boetseer, knip, plak, maak een collage...

Schrijf, teken, stempel atelier: fijne motoriek op allerlei manieren

Sociale vaardigheden atelier:

Bouw atelier: bouw, stapel, vormen, ruimtelijke oriëntatie

Deelthema:

Thuis atelier en thema atelier: naast een vaste thuisplek, per thema wisselend

Puzzel atelier: puzzels, kralenplanken, loose parts etc.

Buitenatelier: zagen en timmeren, buitenspellen, buitenkeuken, schatgraven etc.

Buitenatelier: zagen en timmeren, buitenspellen, buitenkeuken, schatgraven etc.

NB. Denk na over de verandering in de hoeken over de weken.

Checklist voor het thema:

Vorbereiding thema:

- Kies per (deel)thema ongeveer 8 ateliers, afhankelijk van het aantal kinderen dat je in je groep hebt.
- Bereid voor iedere week een begeleide activiteit voor die je dagelijks met kleine groepjes doet in een van de onderbouw ateliers.
- Kies elke week ook voor een letter en een liedje van de week. Laat dit in je kringen aan bod komen. Tip: zie het document beginnende geletterdheid
- Zorg voor afwisselende ateliers en werkvormen zodat alle leerlijnen aan bod komen.
- Voeg tijdens het thema nieuwe spel- en leermogelijkheden toe in de zelfstandige ateliers.

Zichtbaarheid thema in de onderbouw:

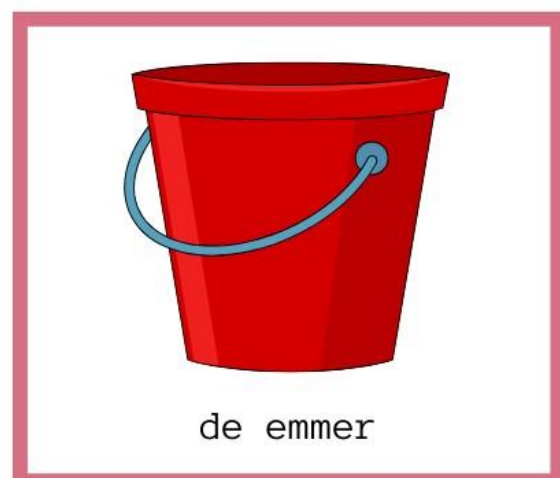
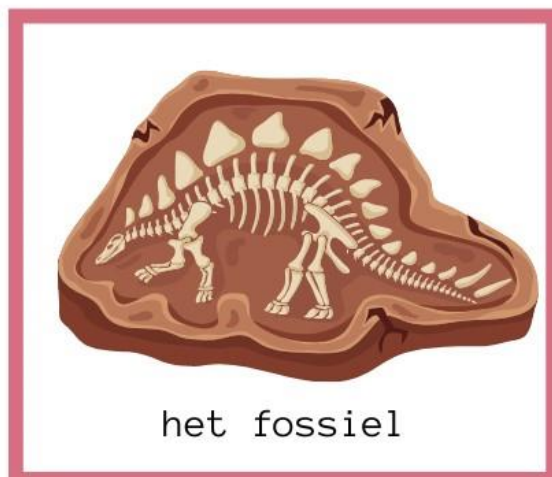
- Maak een thematafel met relevante voorwerpen. Zet kaartjes bij de voorwerpen met het woord of de letter.
- Maak een themamuur met afbeeldingen en woorden, zodat de kinderen zien wat ze geleerd hebben. Dit vul je aan met voorbeeldwerk van de kinderen. Deze groeit tijdens het thema (je begint met een bijna leeg prikbord en aan het einde kijk je samen met de kinderen terug naar wat er allemaal geleerd is).

Startweek:

- Maak een vragenmuur met vragen van de kinderen: wat willen ze leren?
- Ontwerp waar mogelijk de inrichting van de ateliers met de kinderen samen.
- Doe een rondje langs alle ateliers om de spelmogelijkheden en regels door te nemen met alle kinderen. Hierdoor kunnen ze de komende weken zelfstandig in de ateliers spelen en werken. Ondersteun dit eventueel met pictogrammen per atelier.
- Geef een huiswerkopdracht waardoor de kinderen met hun ouders alvast thuis ook over het thema gaan praten en je thuis en school bij elkaar betreft.
- Maak een themabrief voor de ouders.

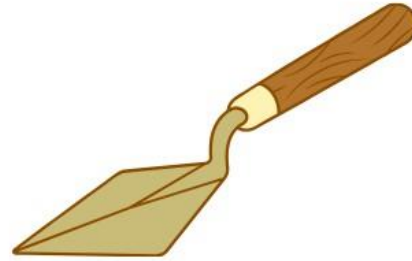
Bijlagen

Bijlage 1: Woordkaarten deelthema 1

de lijm

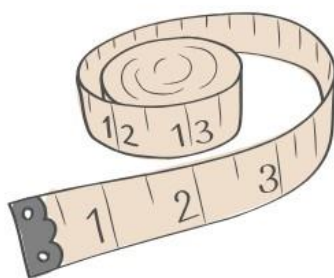
de troffel

het houweel

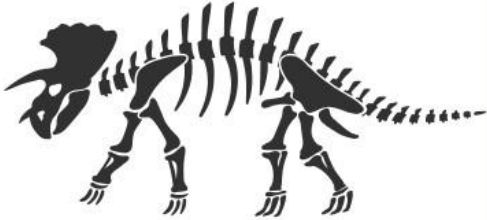
de weegschaal

het meetlint

het vergrootglas

het skelet

het bot

de schedel

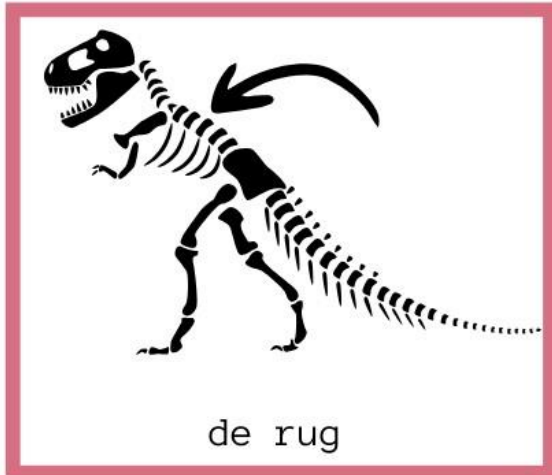
de poot

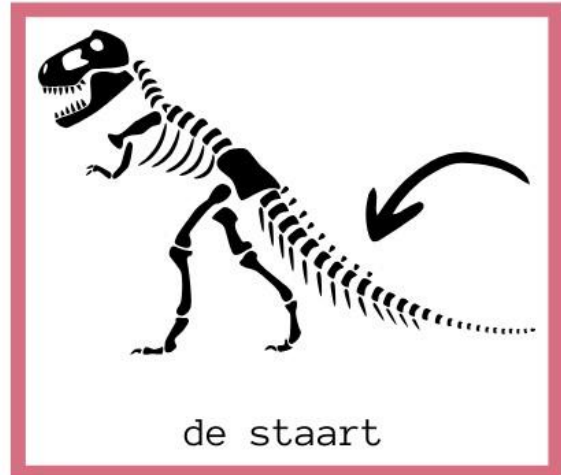
de nek

de bek / de tanden

de rug

de staart

het vlees

de vis

de plant

de hoorns

de kraag

de snavel

de klauwen

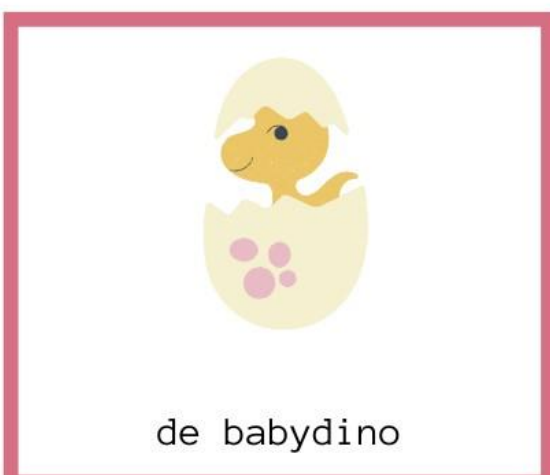
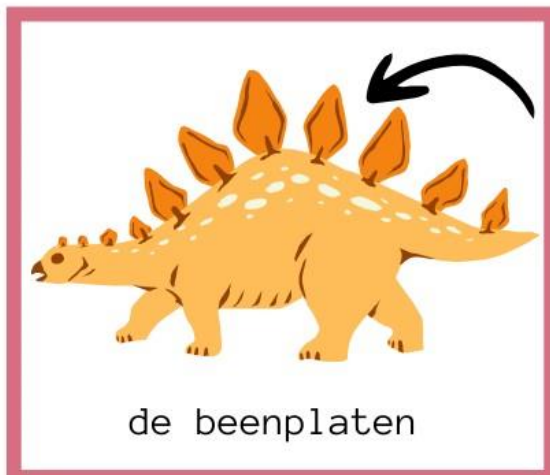
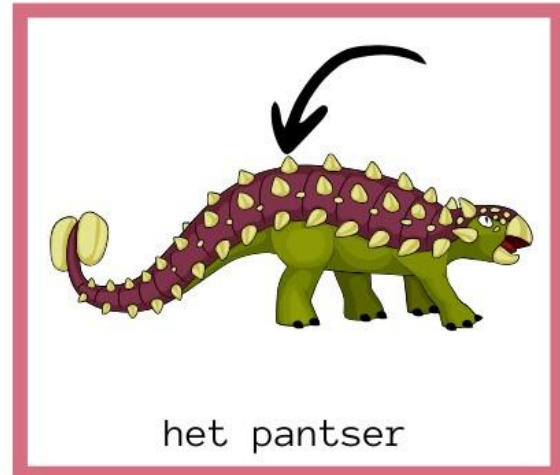
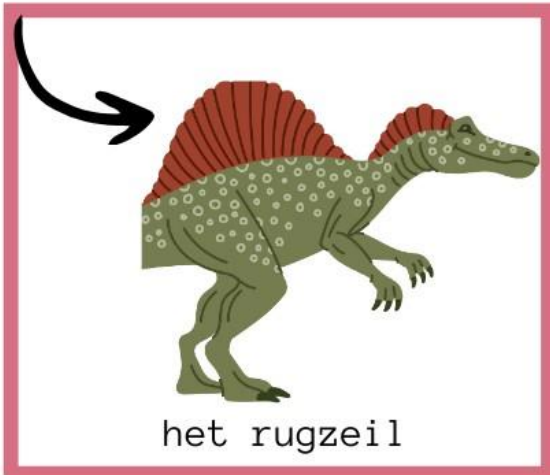
de veren

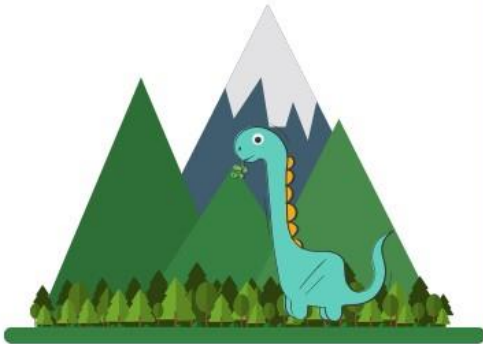
de zwemvinnen

de vleugels

op het land

onderwater

in de lucht

de vulkaan

het magma

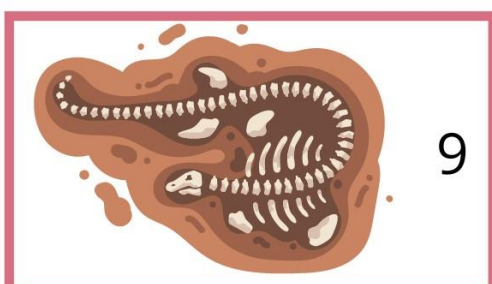

de lava

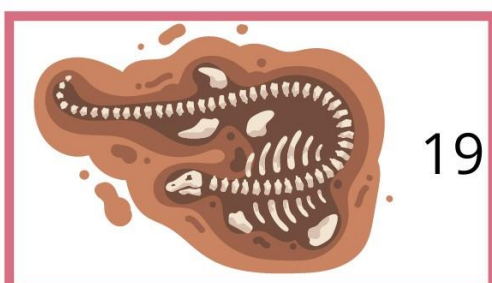

Bijlage 2: Cijferkaarten fossielen

Cijferkaartjes

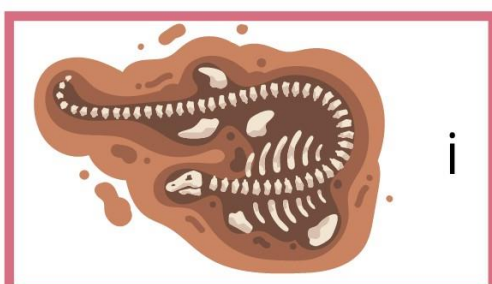

Cijferkaartjes

Bijlage 3: Letterkaarten fossielen

Letterkaartjes

Letterkaartjes

Letterkaartjes

Bijlage 4: Stappenplan ontdekatelier

Stappenplan ontdekatelier

Ga op zoek
naar fossielen.

Maak het schoon
met je kwast.

Maak een foto
van je vondst.

Waar heb je het
gevonden?
Zet een kruisje op
de plattegrond

Stappenplan ontdekatelier

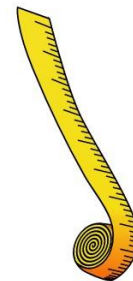
Bekijk je vondst met
een vergrootglas.
Wat zie je?

Weeg je vondst.
Hoe zwaar is het?

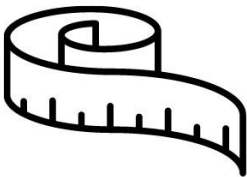
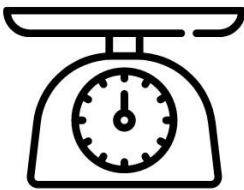
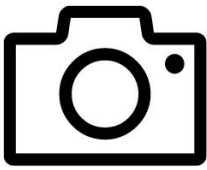

Meet je vondst.
Hoe lang is het?
Hoe breed is het?

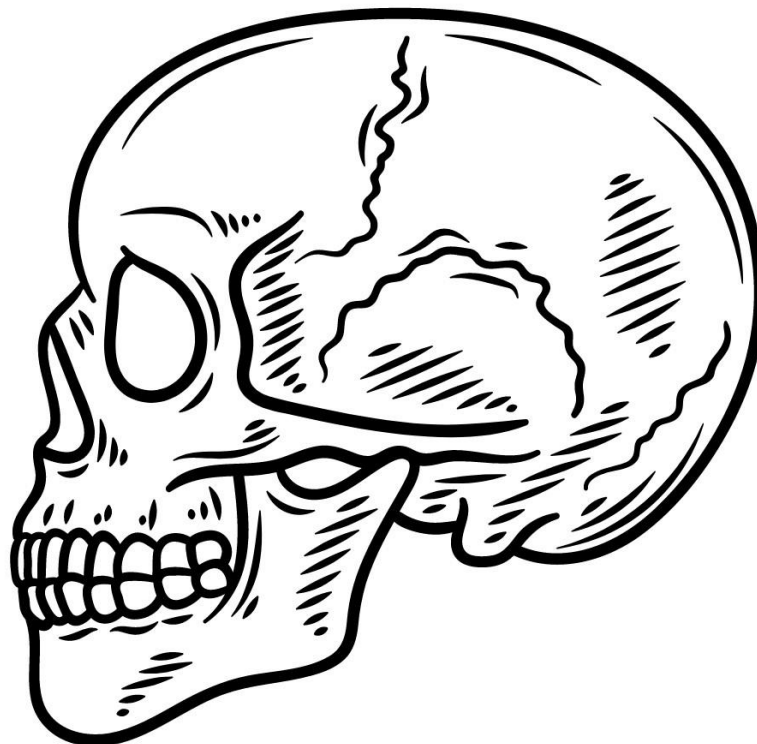
Bijlage 5: Verslag opgraving

Opgegraven door: . . . . .

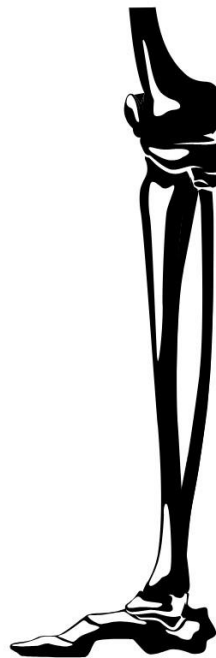
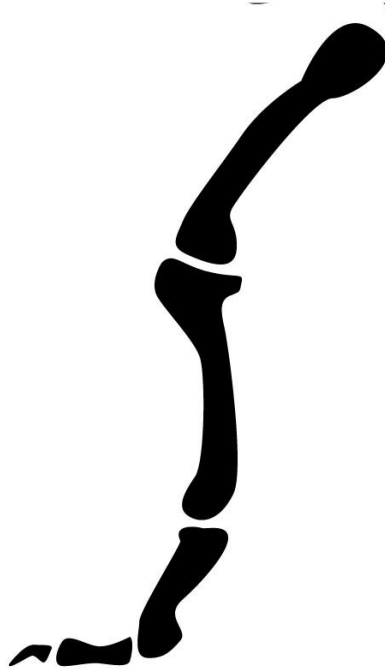

Bijlage 6: Skelet van de mens en van een dino

De schedel/de kop/het hoofd

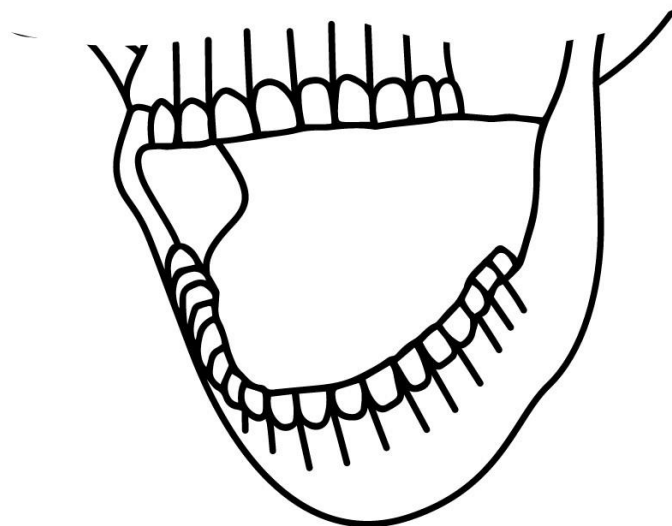
De poot, het been

de nek

de bek / de mond

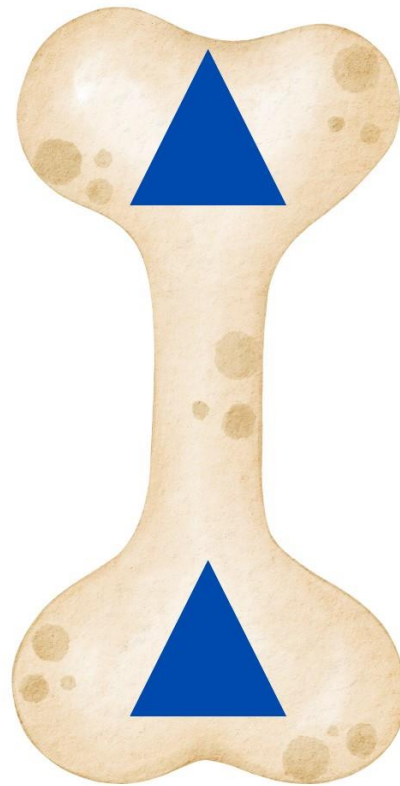
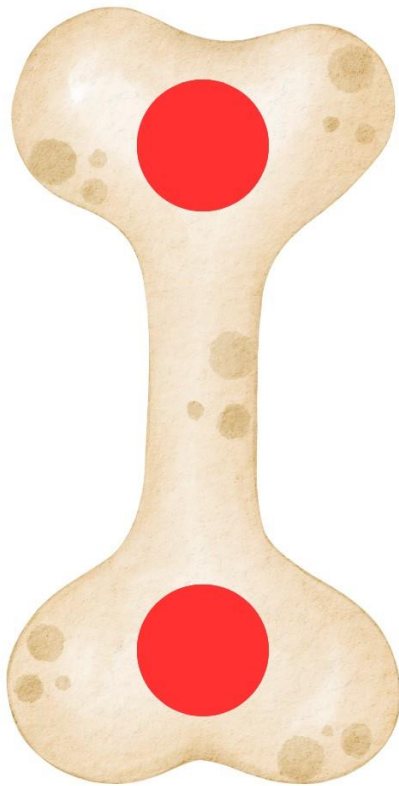

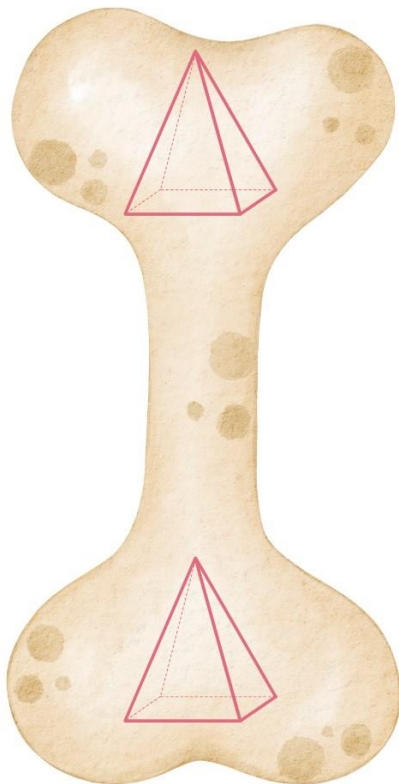
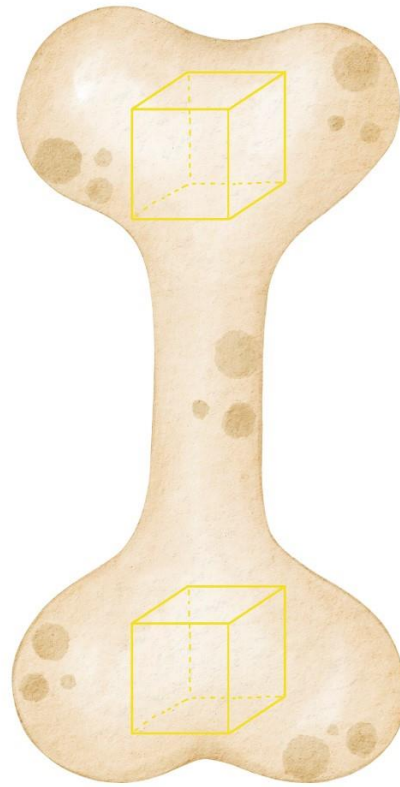
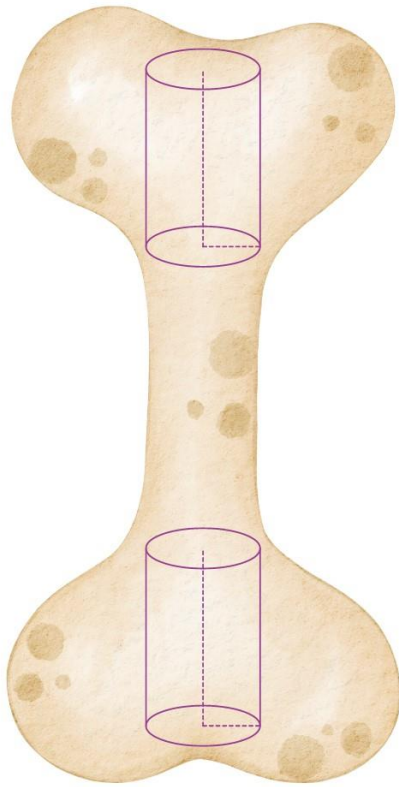
Bijlage 7: Botten van groot naar klein

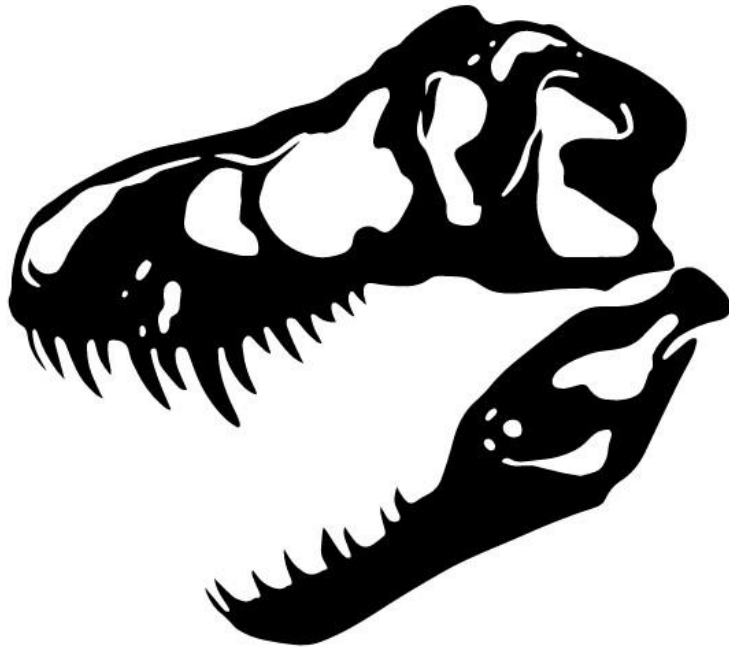
Bijlage 8: Botten met de figuren en kleuren

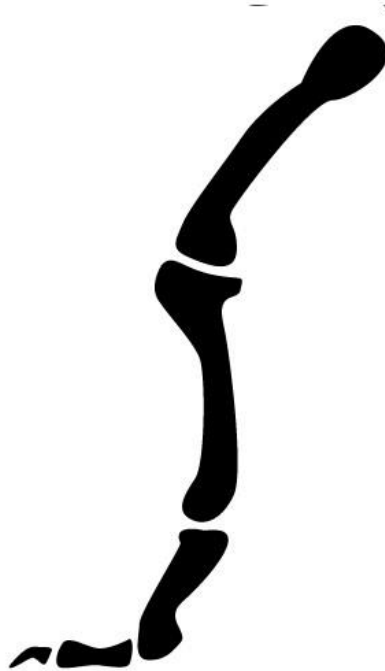

Bijlage 9: botten mens en dinosaurus

De schedel/de kop/het hoofd

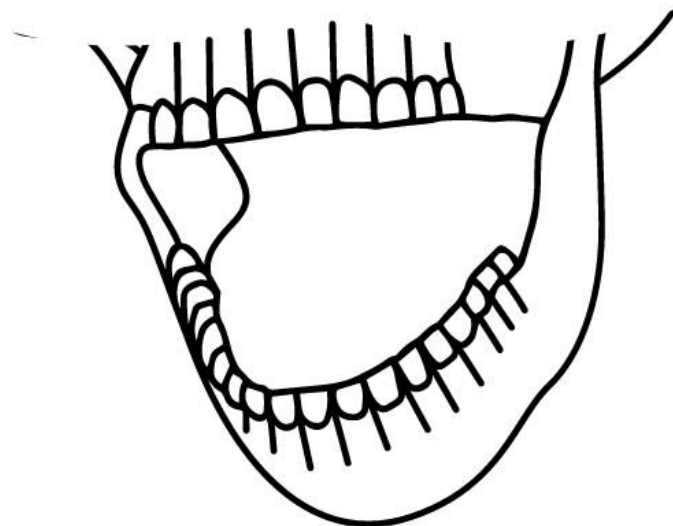
De poot, het been

de nek

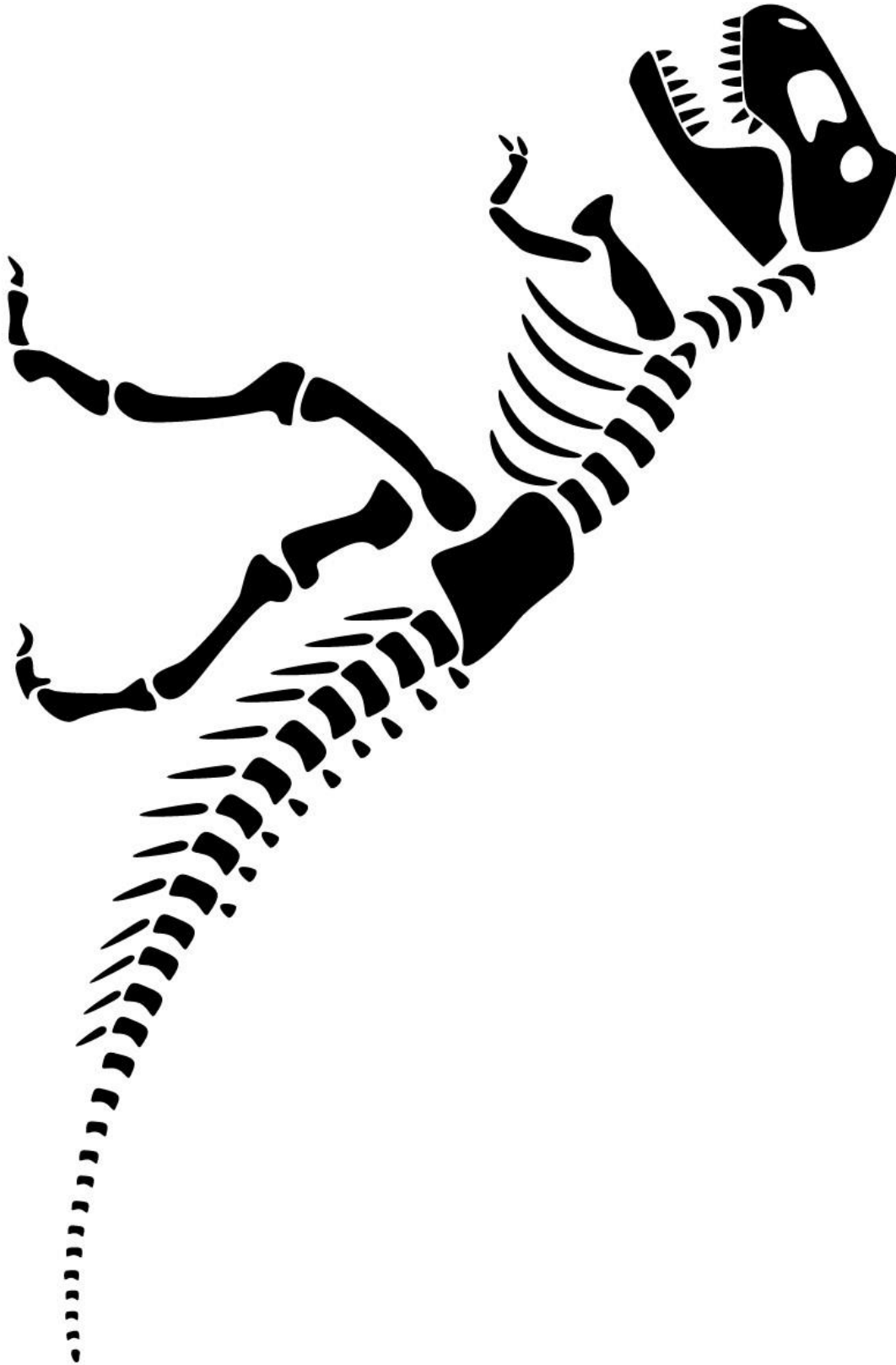

de bek / de mond

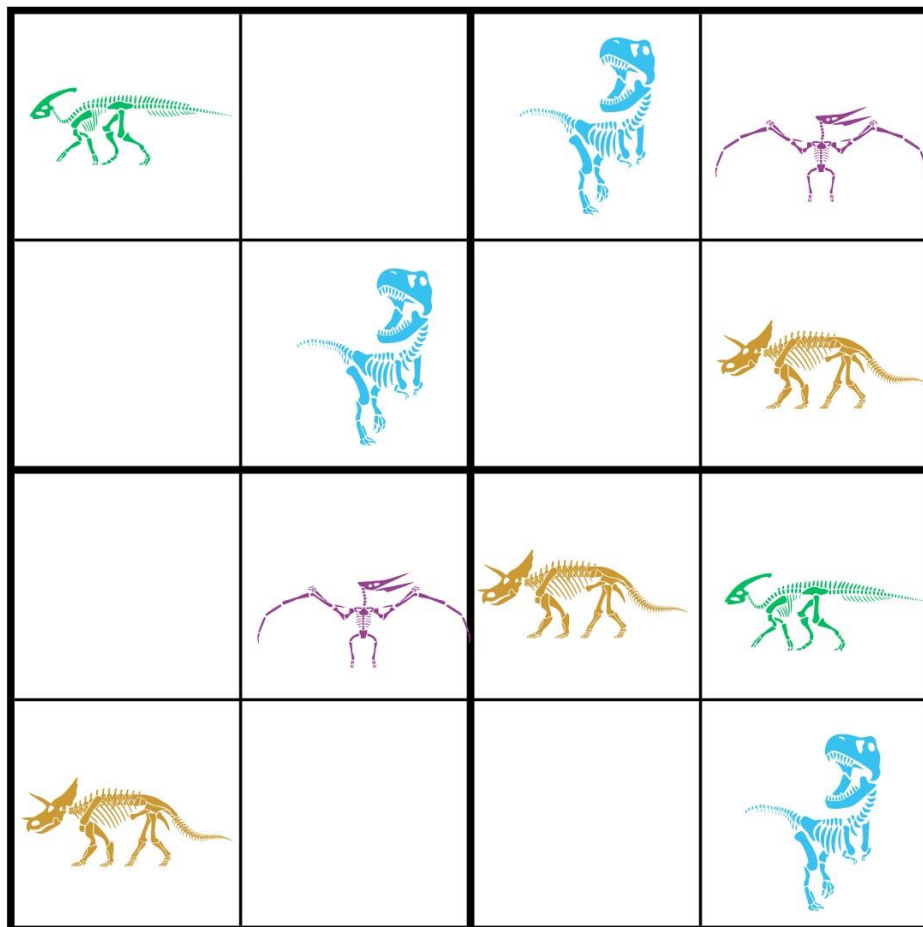
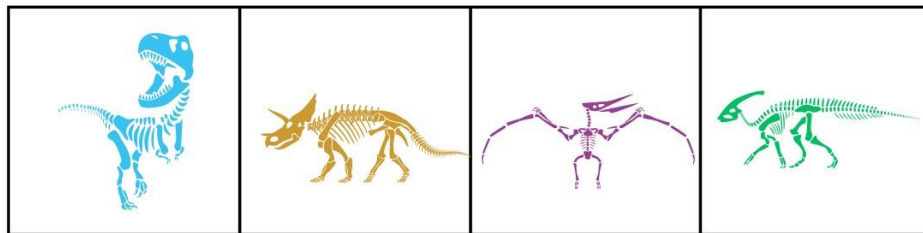

Bijlage 10: Sudoku

Sudoku

Elke dinosaurus mag slechts één keer
voorkomen in elk hoofdvierkant, rij en kolom.

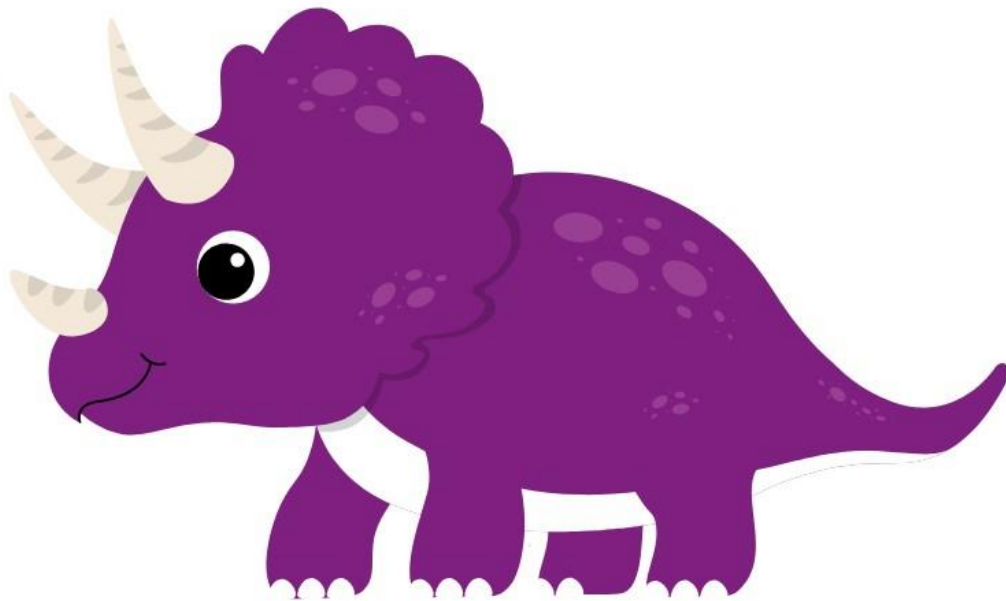
Bijlage 11: Schedel van een dinosaurus

Bijlage 12: Pootafdruk van een dinosaurus

Bijlage 13: Dinosauruskaarten met eetvoorkeur

de triceratops

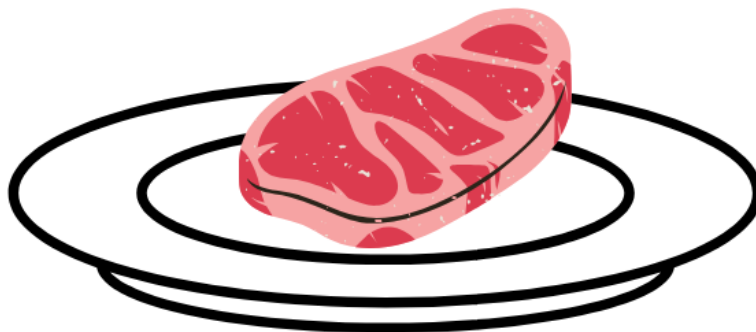

de stegosaurus

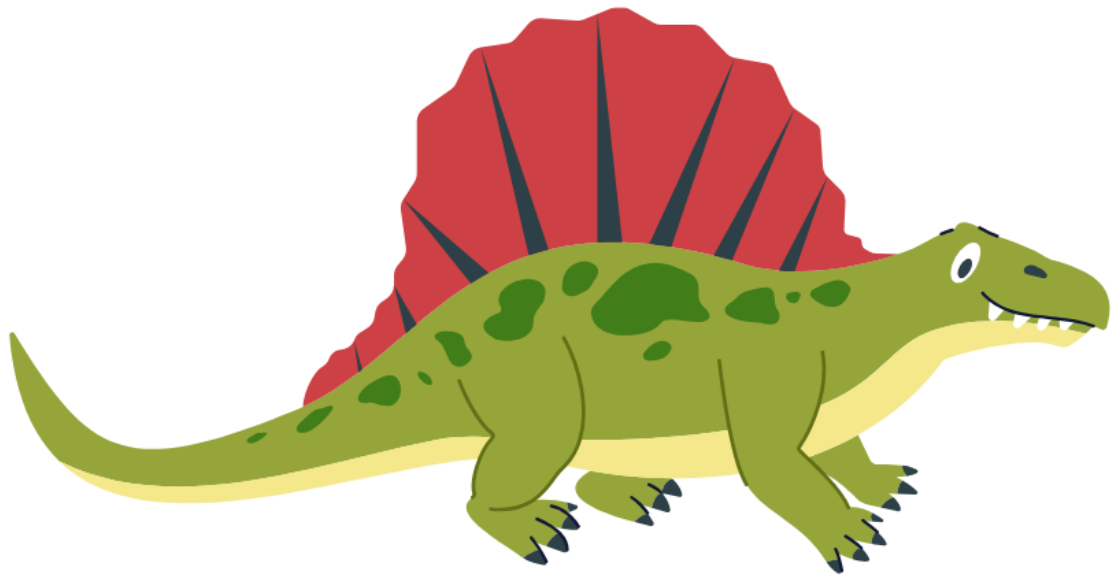

de tyrannosaurus rex

de dimetrodon

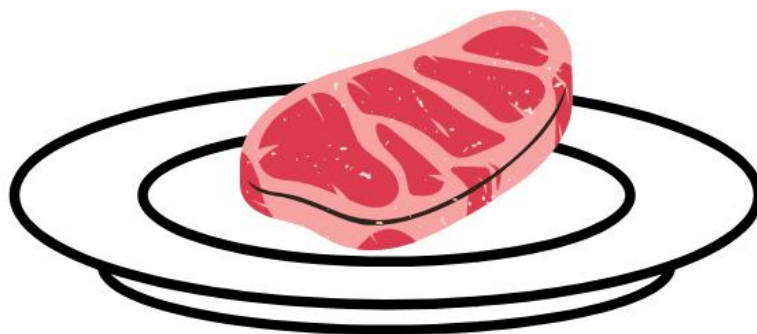

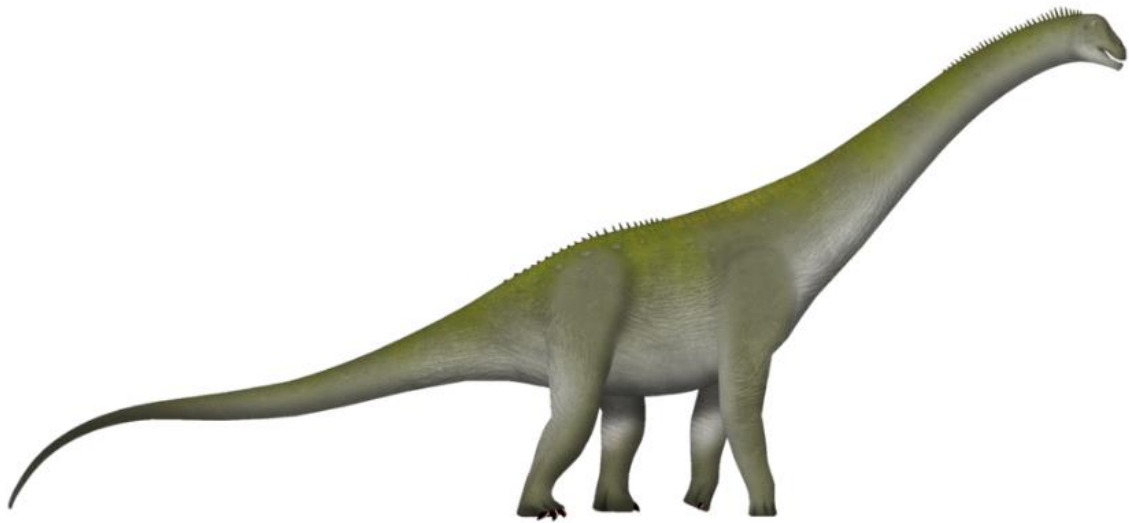
de parasaurolophus

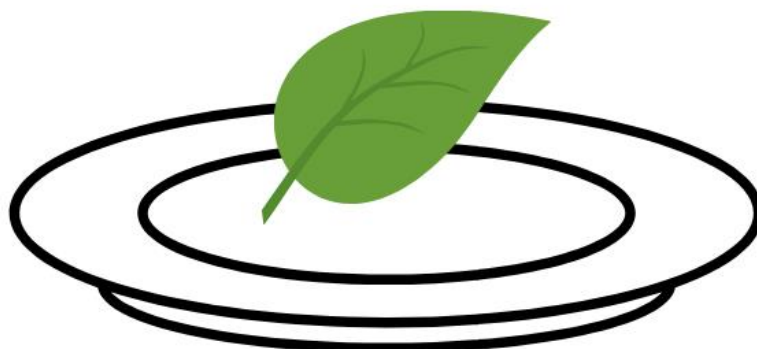

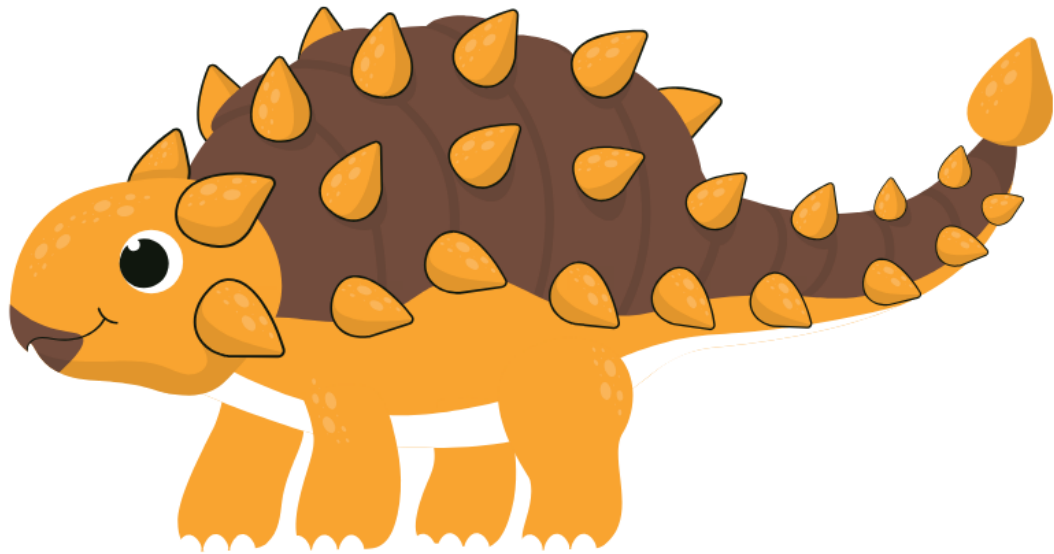
de velociraptor

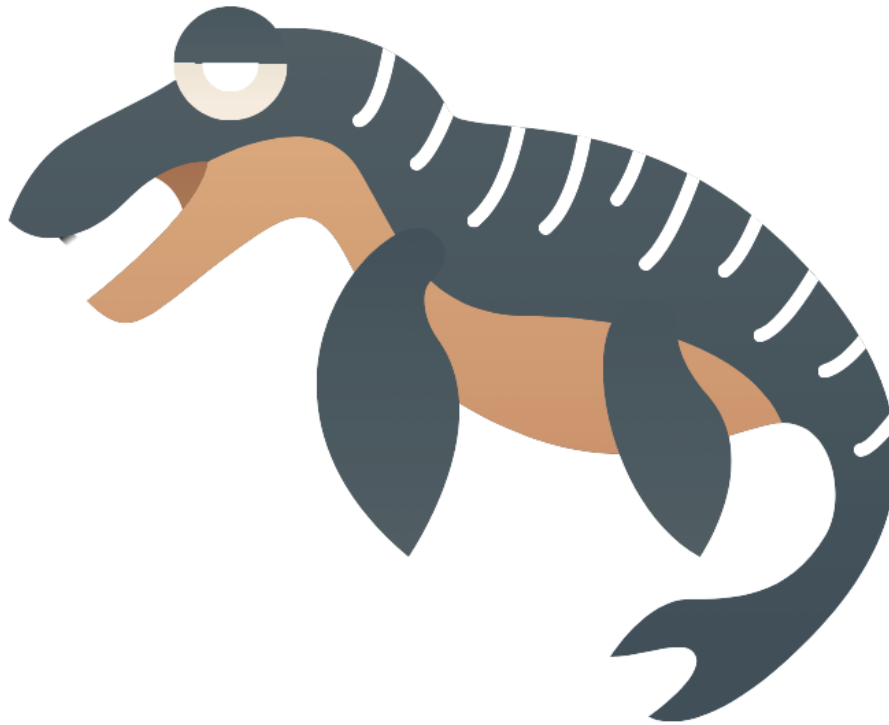
de chucarosaurus

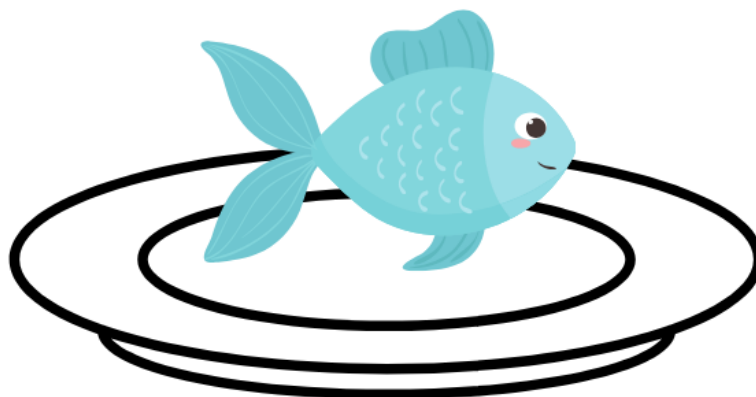

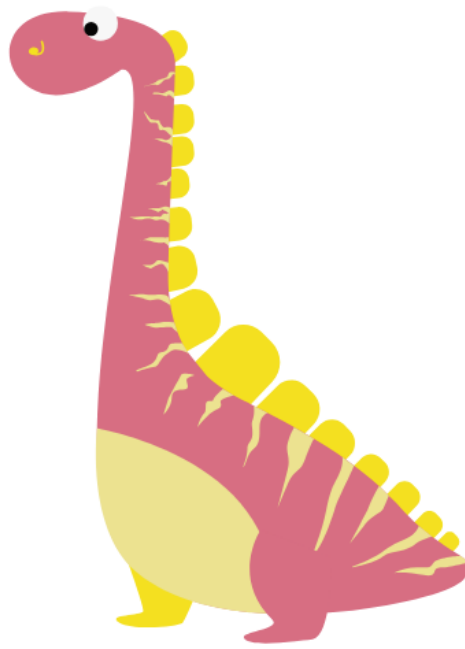
de ankylosaurus

de liopleurodon

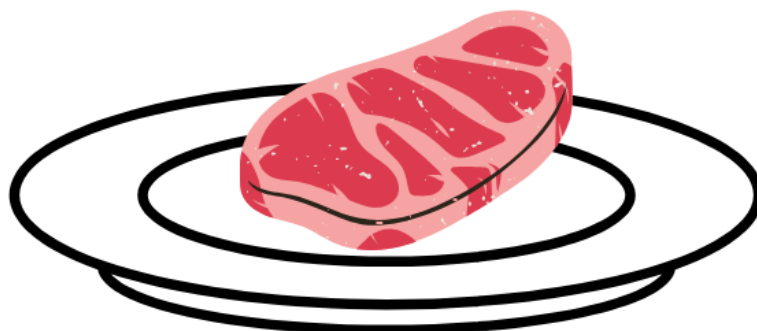

de diplodocus

de dilophosaurus

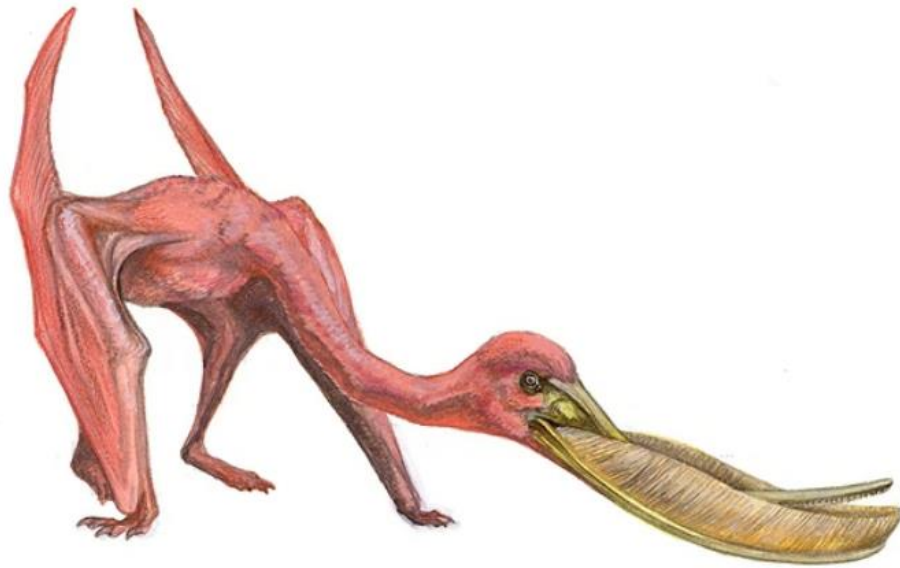

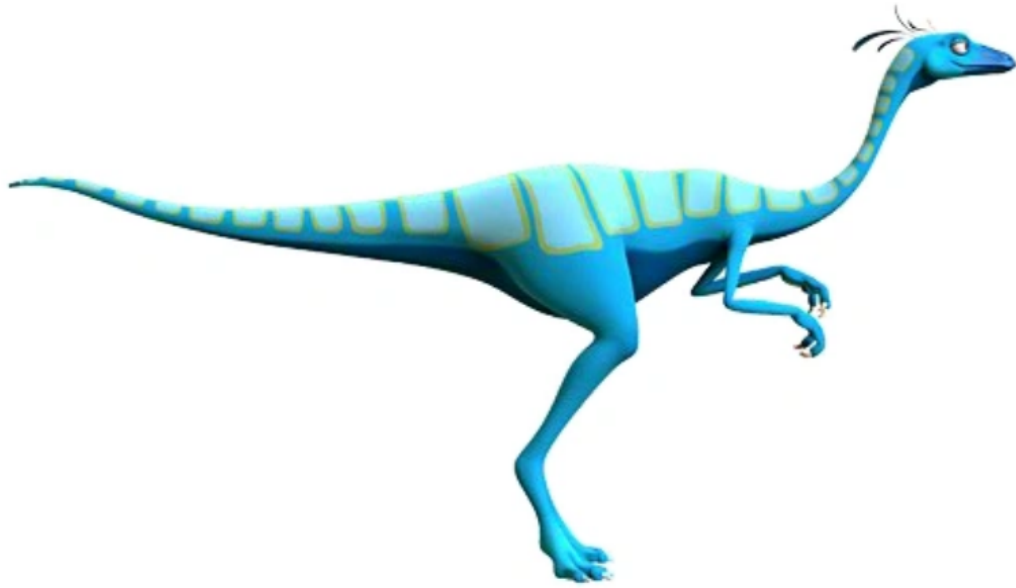
de pteranodon

de pterodaustro

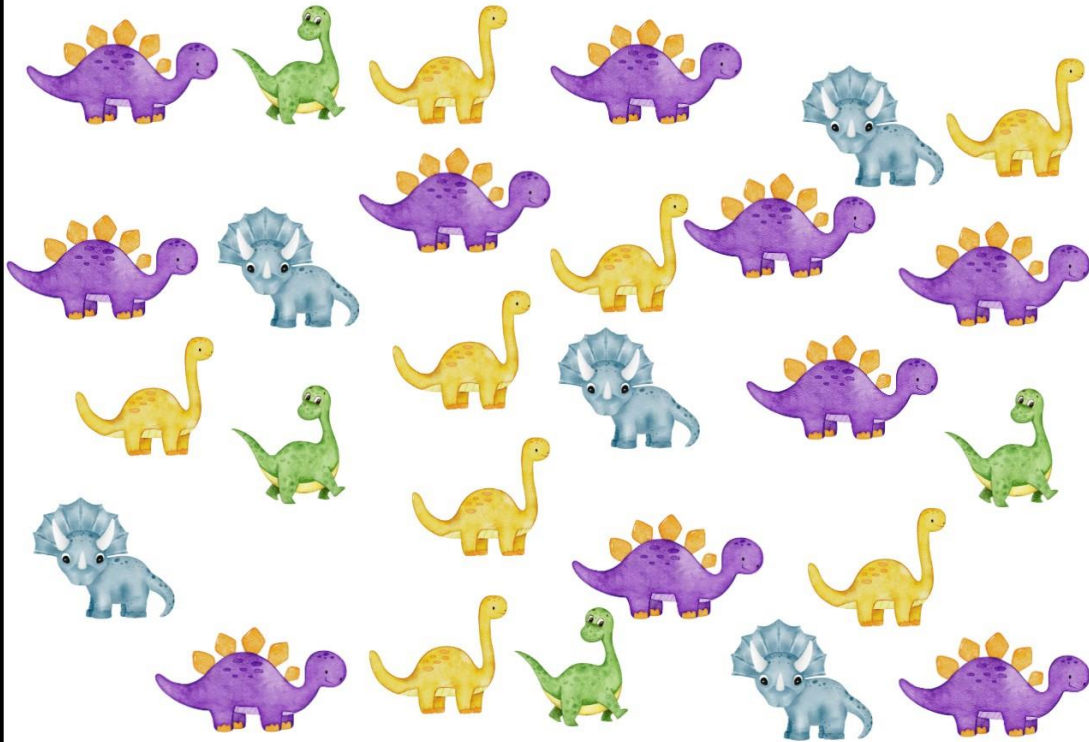
de ornithomimus

Bijlage 14: Staafgrafiek

Staafgrafiek

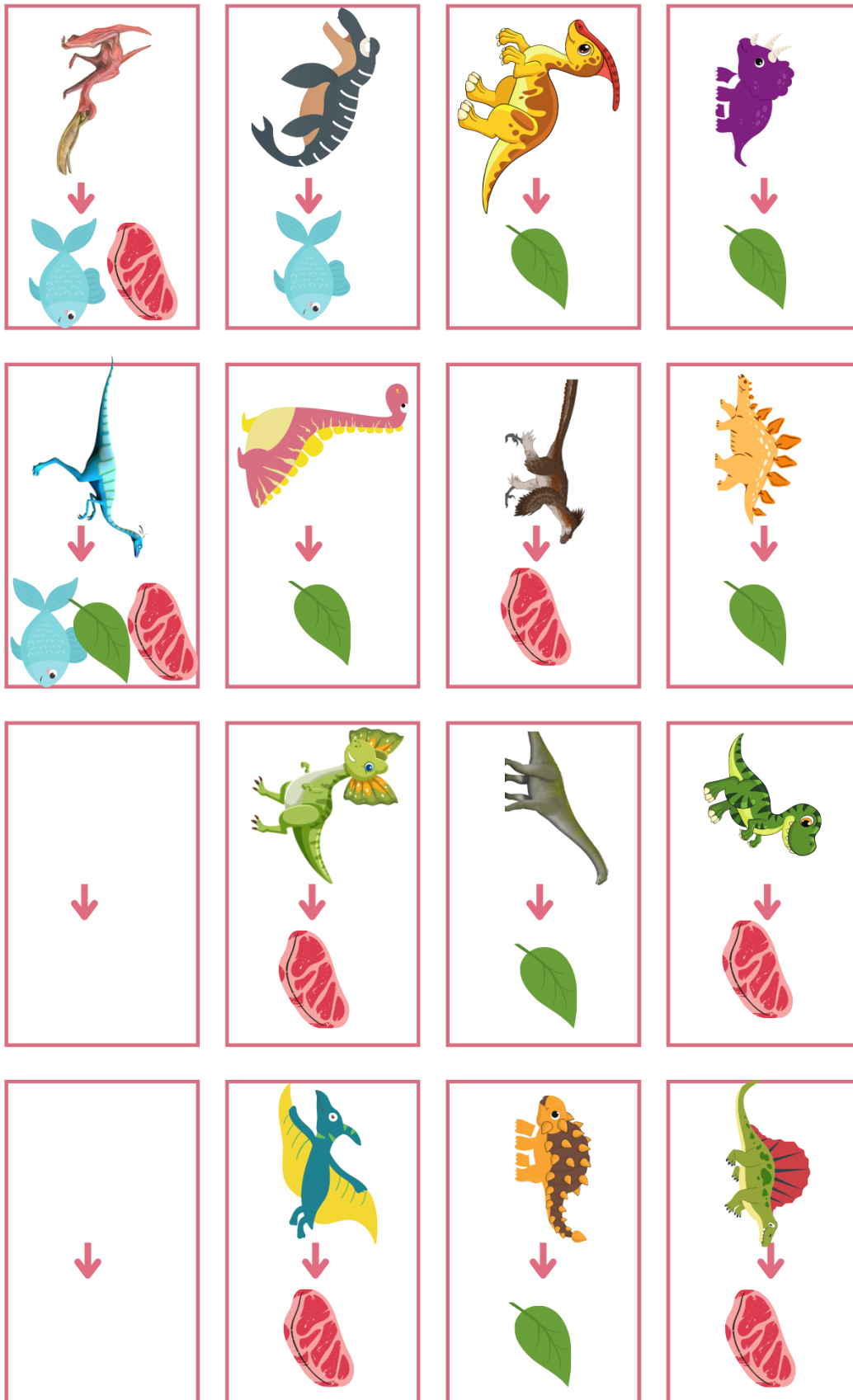
Tel de dino's en kleur het aantal vakjes in.

Bijlage 15: Beebot kaart wat eten de dinosaurussen

Opdrachtenkaartjes Bee-Bot "Dinosaurus!"

Bijlage 17: Welke naam zou jij de dinosaurussen geven?

ER ZIJN NIEUWE SOORTEN DINO'S ONTDEKT.
KUN JIJ HELPEN OM DE DINO'S NAMEN TE GEVEN?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Bijlage 18: Woordkaarten deelthema 2

de ridder

het harnas

het schild

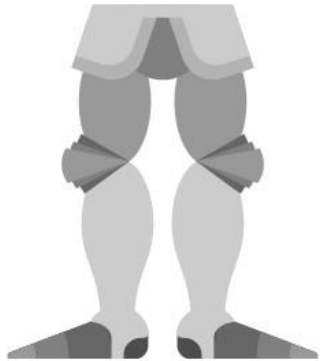
het zwaard

de lans

de schouderplaten

de beenbeschermers

de kaphandschoen

de helm

het vizier

de wapenrok

het wapenkleed

de pijl en boog

het paard

zwaardvechten

de ridderslag

schaken

de page

de schildknaap

het feestmaal

de troubadour

de jonkvrouw

de puntmuts

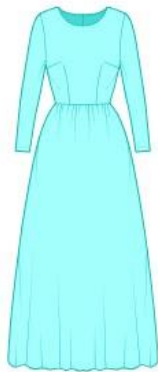
de armband

de ketting

de oorbellen

de jurk

borduren

weven

het huishouden

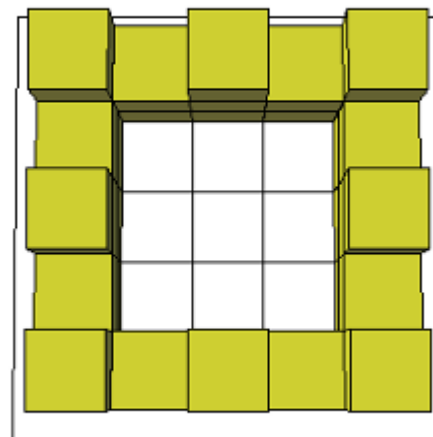
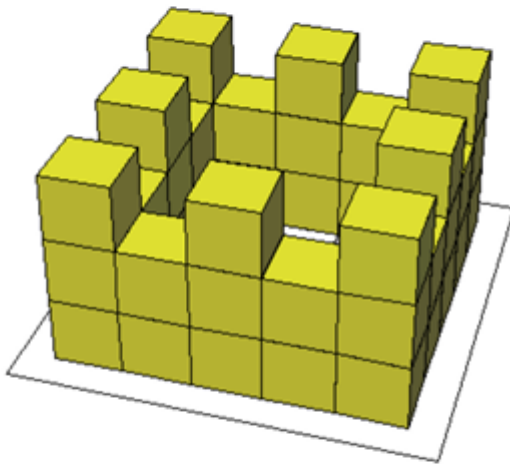
lezen

schrijven

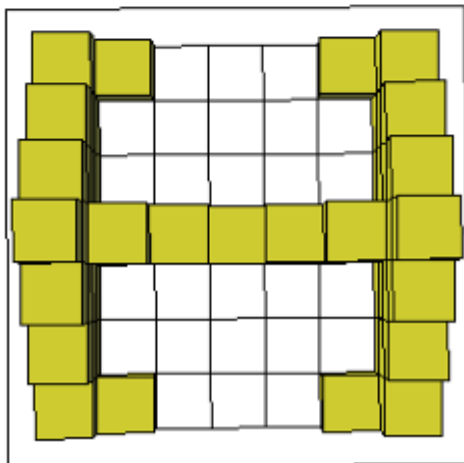
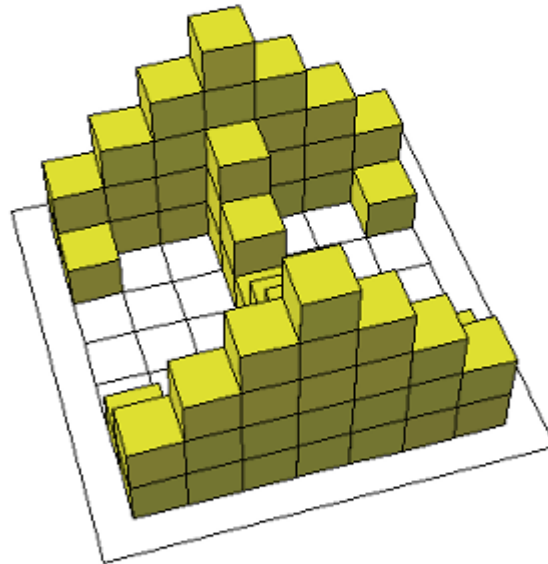
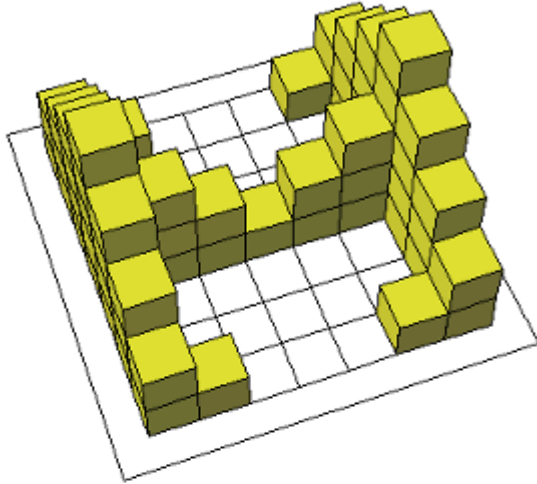
Bijlage 19: Voorbeeldkaarten om een kasteel na te bouwen met vierkante blokken en driehoeken

Kasteel 1

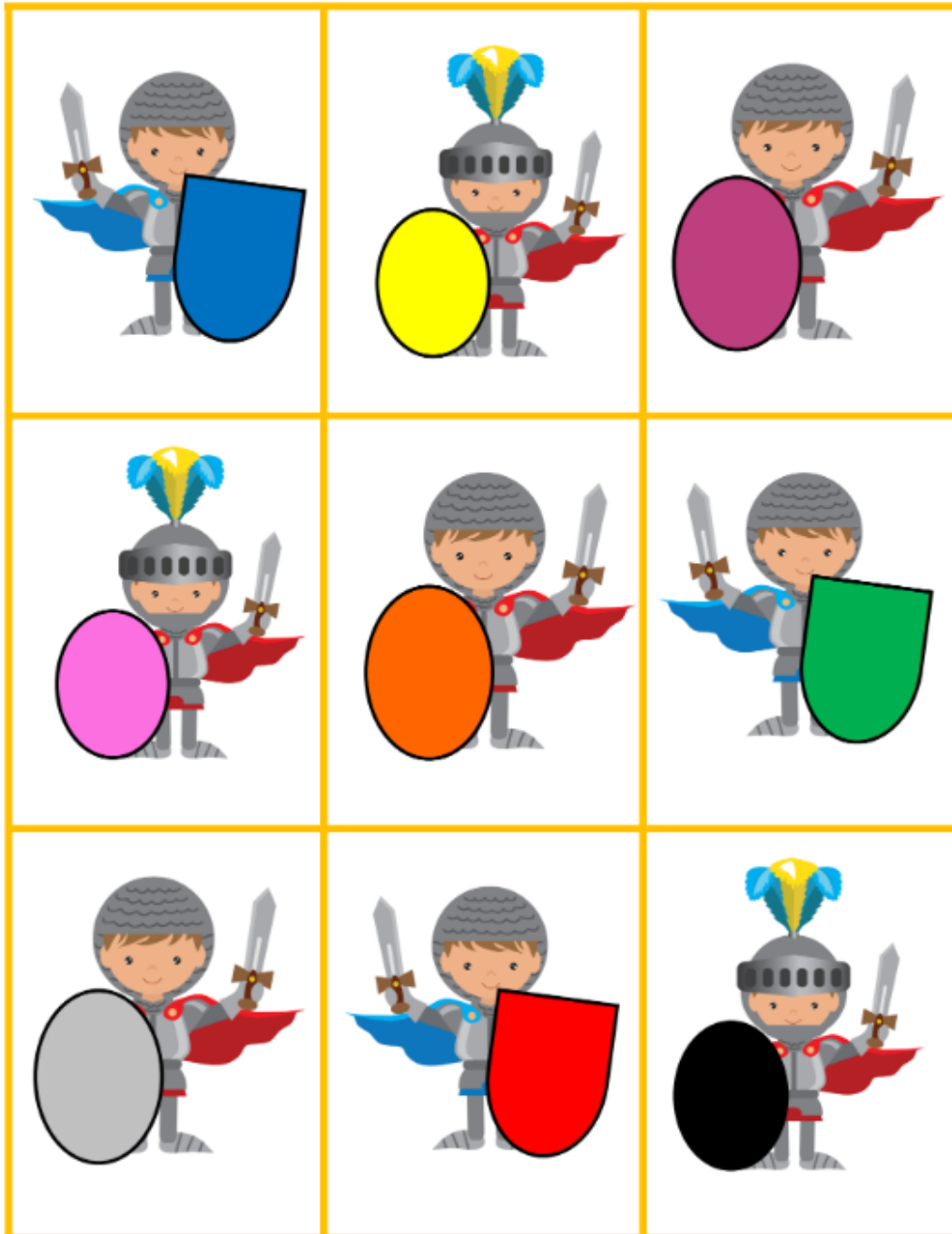
Bron: 123lesidee

Kasteel 2

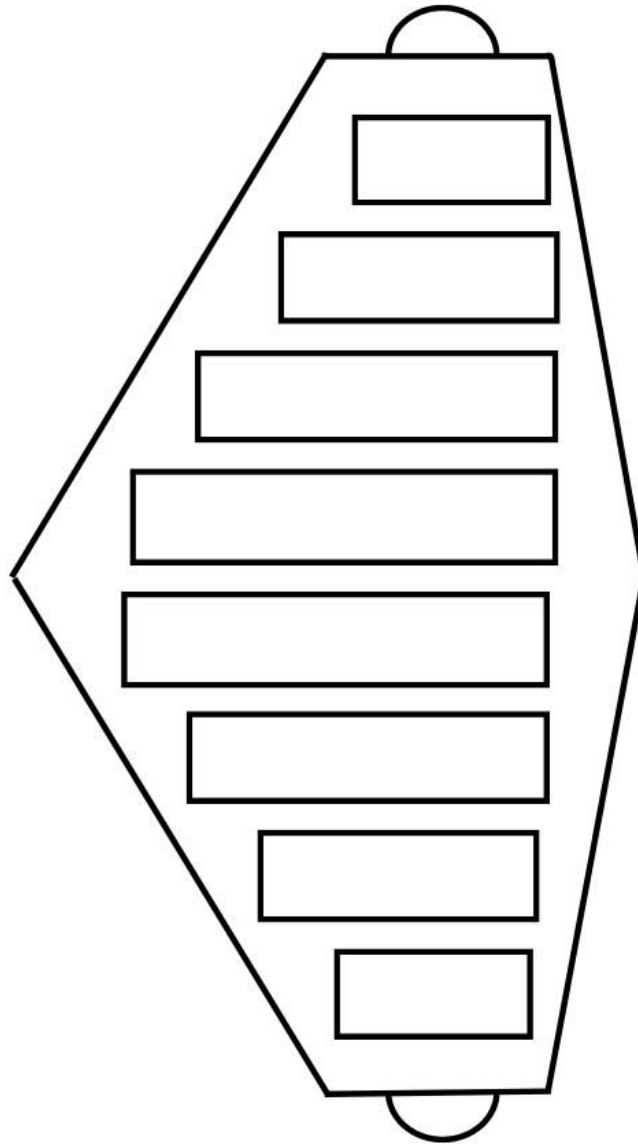

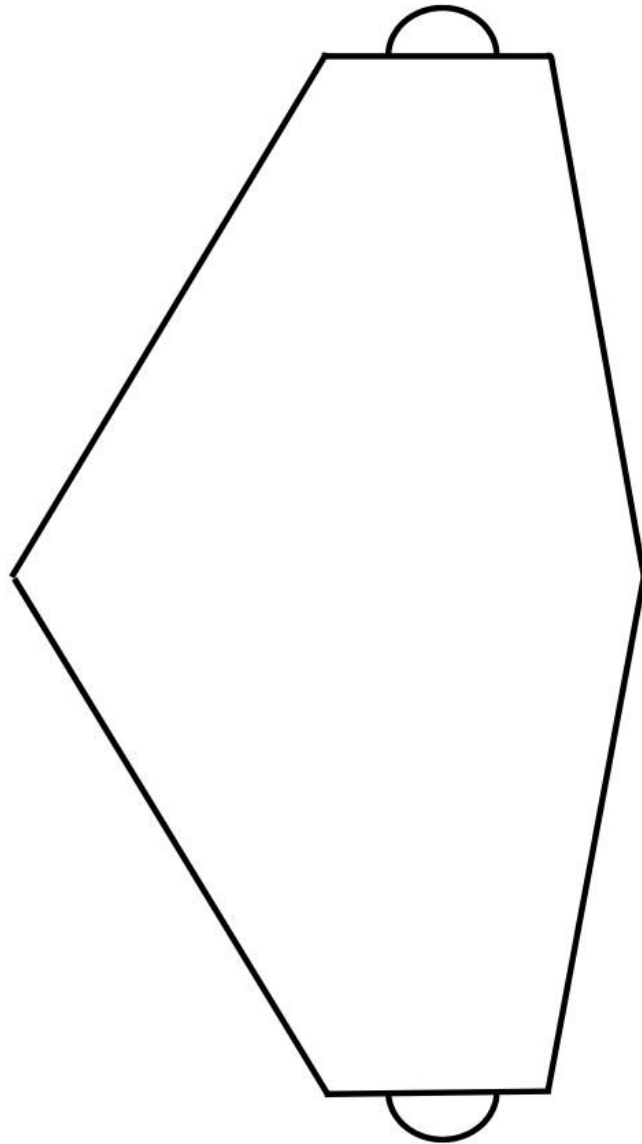

Bijlage 20: Zoek iemand die: kleuren

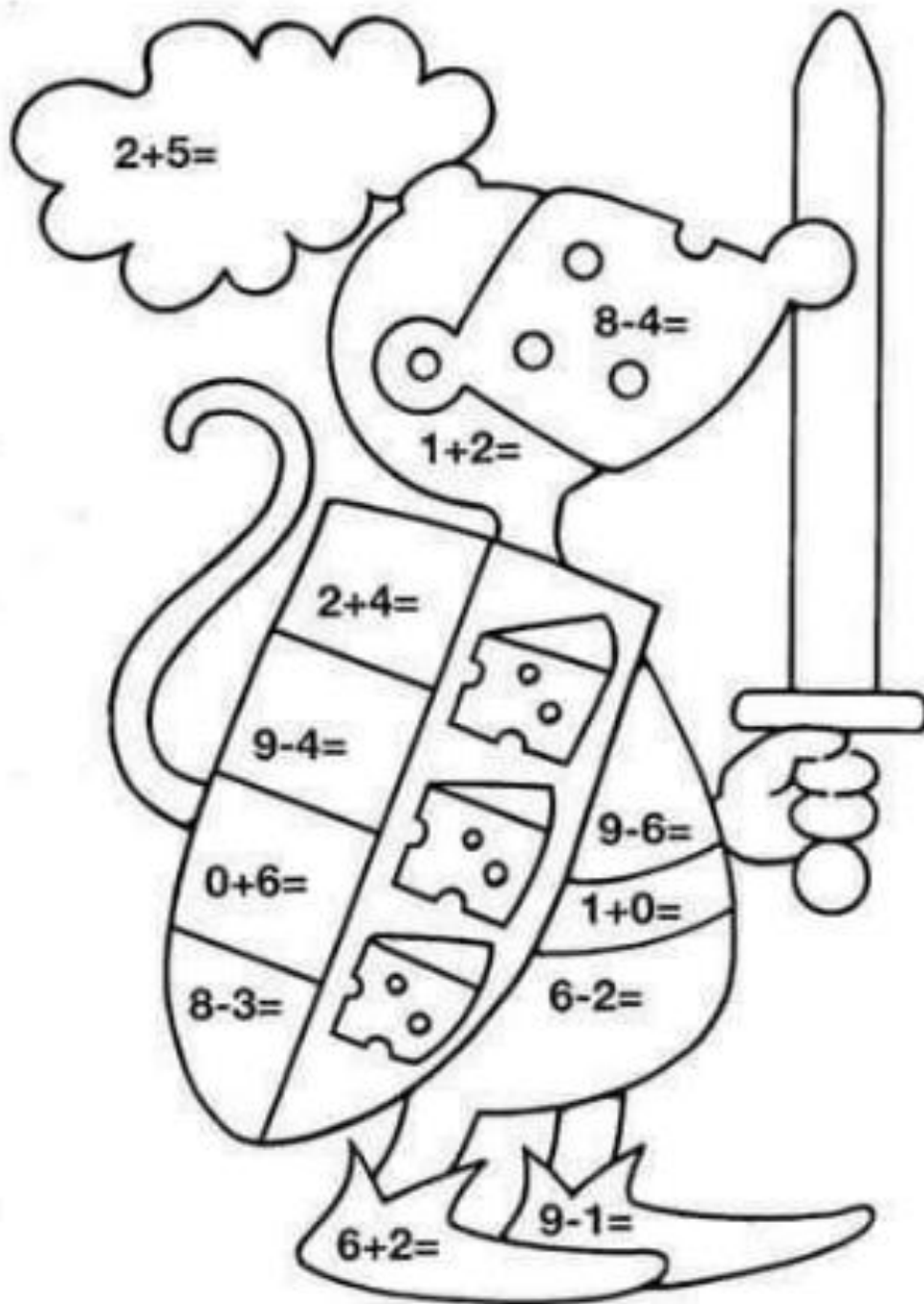

Bijlage 21: Klep voor ridderhelm

Bijlage 22: Sommenkleurplaat

1 =

3 =

4 =

5 =

6 =

7 =

8 =

Bijlage 23: Kijkplaat met voorleesverhaal over hoe je jonkvrouw en ridder kon worden.

Kijkplaat

Hoe werd je jonkvrouw?

Voorleesverhaal

Hoe werd je jonkvrouw?

Meisjes werden heel anders opgevoed dan jongens. Meestal woonden ze ook niet thuis. Ze gingen dan wonen in een ander kasteel. Daar leerden ze naaien, lezen, schrijven en zingen. Meisjes mochten niet lang kind blijven.

Wanneer ze ongeveer veertien waren gingen ze al trouwen. Ze mochten hun man niet zelf uitkiezen. Dat werd door de vader van het meisje gedaan. Ze kregen vaak al heel jong kinderen. Als het kindje werd geboren was dit heel zwaar voor de vrouw.

De vrouw moest zorgen voor de kinderen. Ook was ze de baar over de keuken van het kasteel. Verder moest ze voor de gasten zorgen die op bezoek kwamen.

De jonkvrouwen hadden vaak heel dure kleding. Ze droegen sieraden van goud of zilver. En ze spoten parfum op zichzelf om lekker te ruiken. Soms hadden ze zelfs een eigen slaapkamer in het kasteel.

Vrouwen deden veel verschillende dingen voor hun plezier. Ze vonden jagen op beren of herten niet leuk. Maar picknicken deden ze heel graag. Ook hielden ze van bordspelen, zoals schaken.

Kijkplaat

Hoe kon je ridder worden?

Voorleesverhaal

Hoe kon je ridder worden?

Vroeger noemden ze een ridder een ruiter. Ze waren soldaten te paard. Ridder worden was niet makkelijk. Je moest een opleiding volgen die soms wel tien jaar duurde. Deze opleiding volgde je in een kasteel samen met andere jongens. Eerst werd je page. Je bent dan een soort dienaar in dienst van de kasteelheer. Je kreeg dan allerlei klusjes. Zoals de kok helpen met boodschappen doen en het eten rondbrengen.

Op je veertiende werd je schildknaap van een ridder. Je moest het schild dragen van een ridder, zijn paard verzorgen en zijn wapens poetsen en repareren. Je leerde ook alles over de jacht en hoe je honden moest verzorgen. Ook moest je leren om met wapens te vechten. Als je dat allemaal kon kreeg je een ridderslag. Als page en schildknaap had je bewezen sterk en moedig te zijn.

Daarna kreeg je witte kleding aan. Je moest dan de hele nacht bidden in een soort kerk. Dat heette de nachtwake. Je moest wel wakker blijven. De volgende ochtend werd je tot ridder geslagen. Je moest dan op je knieën gaan zitten. Een belangrijke man sloeg op je schouder. Met de platte kant van het zwaard. Wanneer je opstond was je een ridder!

Bijlage 24: Wie doet wat?

Wie doet wat?

Kijk naar de plaatjes en trek een lijn naar de jonkvrouw of ridder.

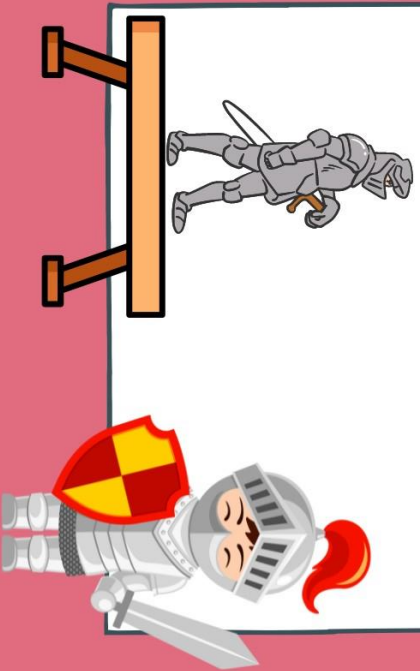

Bijlage 25: Hoe word ik een ridder?

HOE WORD IK EEN RIDDER?

Opdracht:
Evenwicht

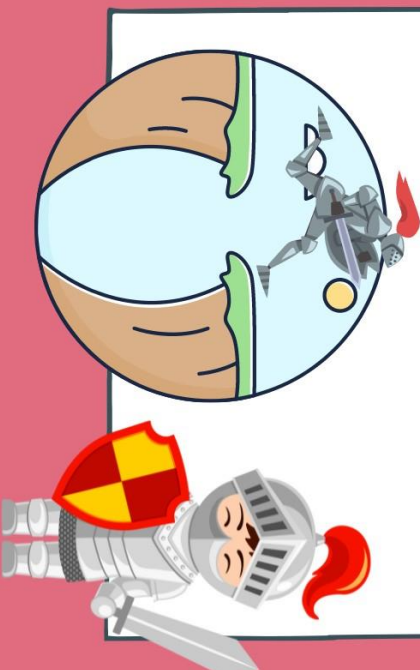
Voordat een ridder op een echt toernooi kon vechten, moest hij goed zijn evenwicht leren bewaren. Loop over de omgekeerde bank. En wie het nog lastig vindt wordt bijgestaan door een sterke 'ridderhand'.

HOE WORD IK EEN RIDDER?

Opdracht:
Kloof oversteken

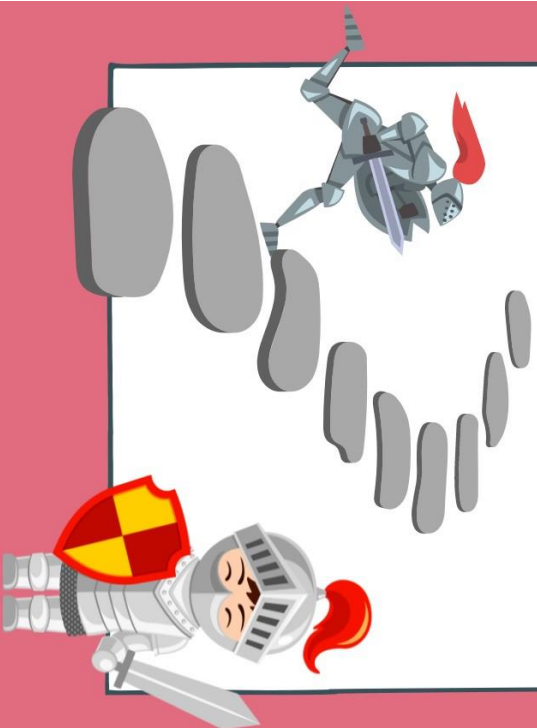
Ridders op avontuur moesten opletten, want er was een diepe kloof om overheen te gaan. Kies je voor de plek waar de kloof breed is, of ga je voor veilig, de plek waar de kloof smal is? Spring van kast naar kast.

HOE WORD IK EEN RIDDER?

Opdracht:
Van steen naar steen hoppen

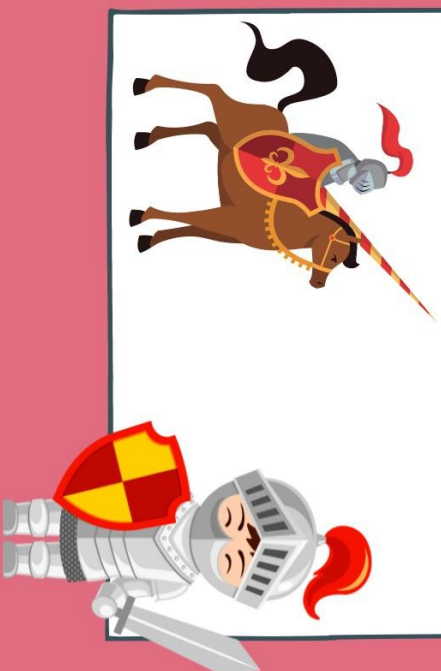
Ridders op avontuur hopten van steen naar steen (hoepels) en gingen weer verder op hun gevaarlijke tocht!

HOE WORD IK EEN RIDDER?

Opdracht:
Ringsteken

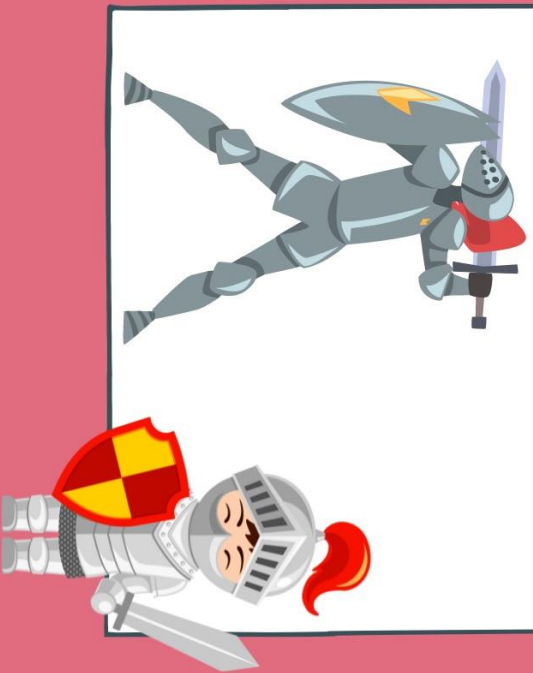
Leg met de lange stok het parcours af en steek alle ringen die je tegenkomt aan je stok.

HOE WORD IK EEN RIDDER?

Opdracht:
Vriendelijk vechten

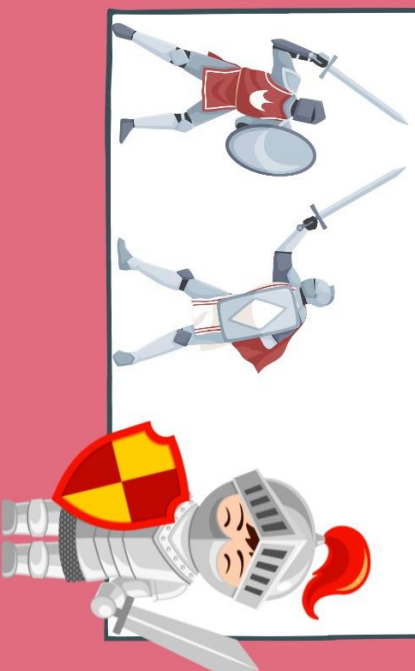
Ga met een andere ridder op de mat
zitten, op je knieën.
Probeer de andere ridder van de mat te
duwen.

HOE WORD IK EEN RIDDER?

Opdracht:
Zwaardvechten

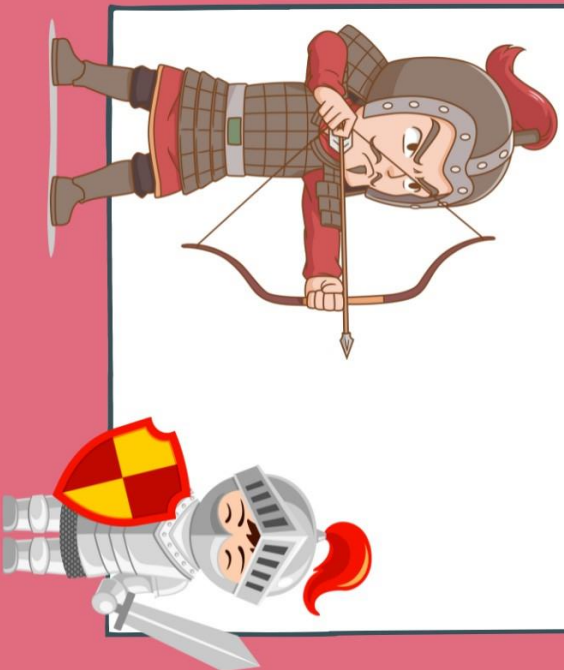
Ridders moesten oefenen met zwaarden,
maar wel met een vriend. Dus ze
mochten elkaar geen pijn doen!
Pak je zwaard en probeer je tegenstander
5x te raken zonder afgeweerd te worden.

HOE WORD IK EEN RIDDER?

Opdracht:
Pijl en boog schieten

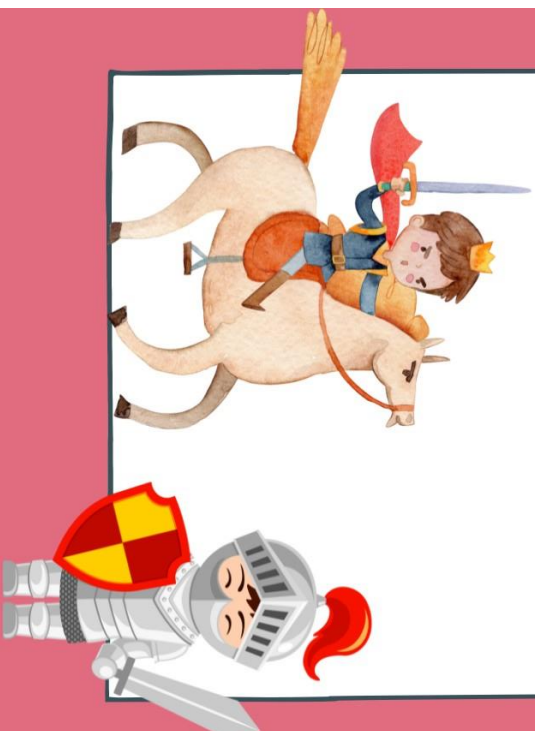
Probeer met de pijl en boog de
schietschijf te raken.

HOE WORD IK EEN RIDDER?

Opdracht:
Paardrijden

Leg met je stokpaard het parcours af.

HOE WORD IK EEN RIDDER?

Opdracht:
Netjes en beleefd zijn

Kleed je netjes aan en zeg iets heel
beleefds tegen je klasgenoot of
leerkracht.

Bijlage 26: Hoe word ik een jonkvrouw?

HOE WORD IK EEN JONKVROUW?

Opdracht:
Netjes en beleefd zijn

Kleed je netjes aan en zeg iets heel beleefds tegen je klasgenoot of leerkracht.

HOE WORD IK EEN JONKVROUW?

Opdracht:
Weven

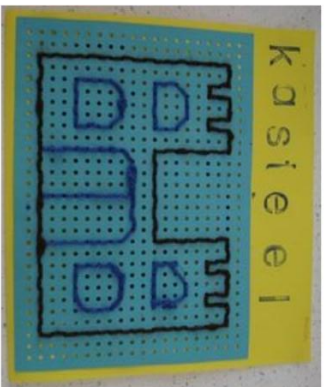
Weef een stukje met draad op het karton.

HOE WORD IK EEN JONKVROUW?

Opdracht:
Borduren

Pak een draad en naald en borduur een
kasteel.

HOE WORD IK EEN JONKVROUW?

Opdracht:
Lezen

Er was eens een jonk-vrouw.
Haar naam was Roos.
Ze woon-de in een kas-teel.
Roos had een jurk.
Ze hield van bloem-en.
Ze was lief voor ie-de-reen.

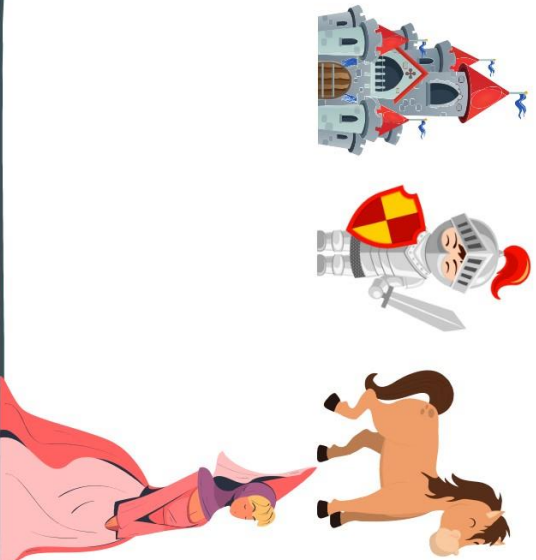

HOE WORD IK EEN JONKVROUW?

Opdracht:
Schrijven

Stempel of schrijf het woord bij
de volgende plaatjes.

HOE WORD IK EEN JONKVROUW?

Opdracht:
Dansen

Dans als een jonkvrouw
door de zaal.

HOE WORD IK EEN JONKVROUW?

Opdracht:
Schilderen

Maak een mooi schilderijtje
over het leven van een
jonkvrouw.

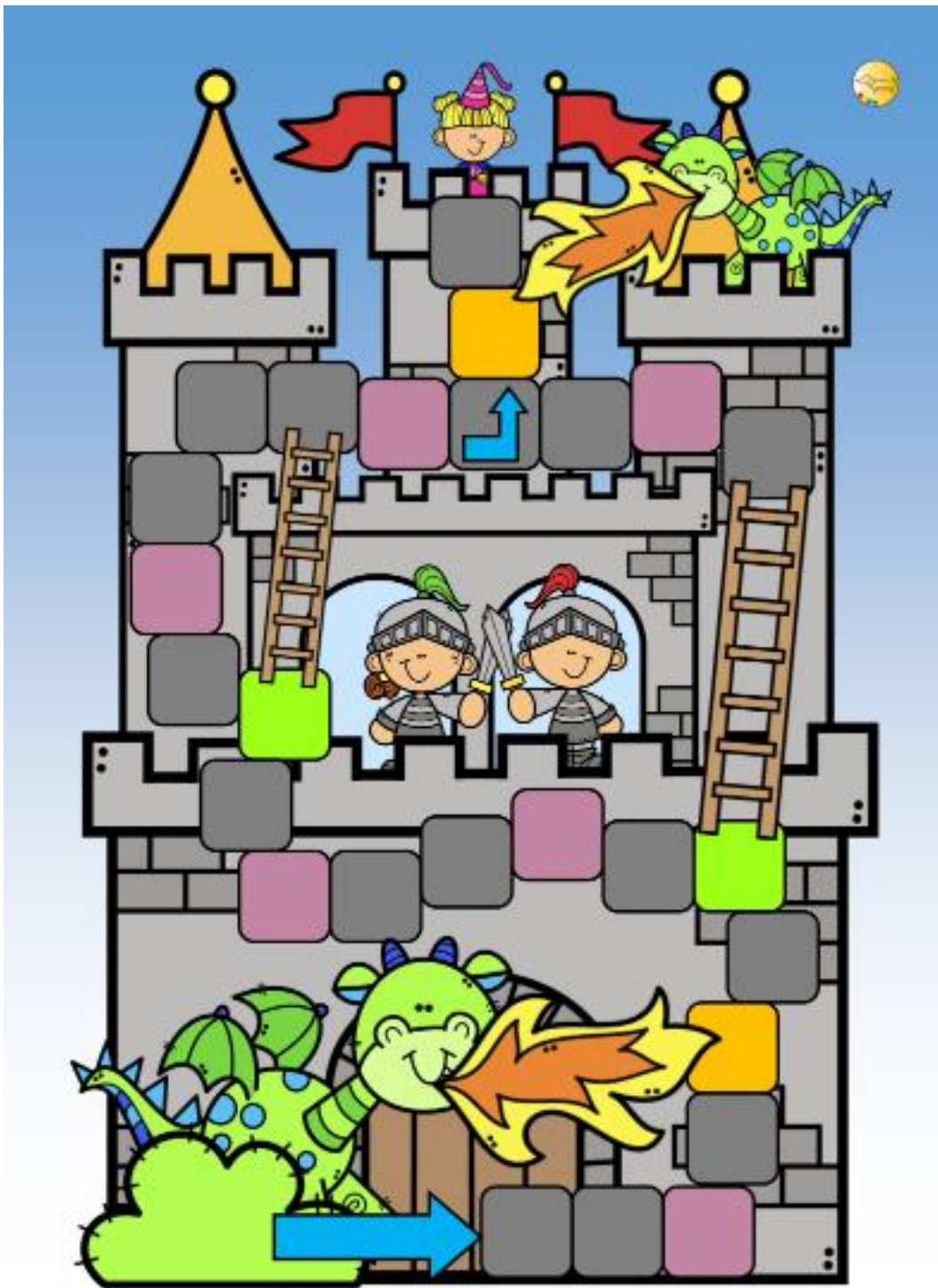
HOE WORD IK EEN JONKVROUW?

Opdracht:
Huishouden regelen

Vertel, teken of schrijf op wat
de ridders en jonkvrouwen
vandaag gaan eten.

Bijlage 27: Red de prinses bordspel met rekenvragen

1.

De vlechtster maakt elke dag
6 manden. Hoeveel manden
maakt ze in 2 dagen?

2.

De smid moet voor 4 paarden
nieuwe hoefijzers maken.
Hoeveel hoefijzers maakt hij?

3.

Een zwaard kost 4 dukaten.
De ridder koopt 3 zwaarden.
Hoeveel dukaten moet hij
betalen?

4.

De kuiper maakt elke dag 5
tonnen. Hoeveel tonnen maakt
hij in 3 dagen?

5.

De boer heeft 2 weilanden. In
elk weiland staan 9 schapen.
Hoeveel schapen heeft hij?

6.

De schoenmaker moet voor 3
mensen nieuwe schoenen
maken. Hoeveel schoenen
moet hij maken?

7.

De vlechtster heeft 12 manden gevlochten. Ze verkoopt er 2. Hoeveel manden heeft ze over?

8.

De smid moet 16 hoefijzers maken. Hij heeft er al 13 klaar. Hoeveel hoefijzers moet hij nog maken?

9.

De ridder koopt een zwaard voor 4 dukaten en een lans voor 5 dukaten. Hoeveel dukaten moet hij betalen?

10.

De kuiper maakt op maandag 5 tonnen en op dinsdag ook. Hoeveel tonnen heeft hij gemaakt?

11.

De boer heeft 18 schapen. 3 schapen lopen weg. Hoeveel schapen heeft hij nog over?

12.

De schoenenmaker heeft 7 paar schoenen gemaakt. Hij verkoopt er 3. Hoeveel paar schoenen heeft hij nog over?

13.

De vlechtster heeft 6 manden. Ze verkoopt de helft. Hoeveel manden heeft ze over?

14.

De smid moet 8 hoefijzers maken. Hij heeft de helft al klaar. Hoeveel hoefijzers moet hij nog maken?

15.

Een ridder heeft 10 zwaarden. Hij breekt de helft. Hoeveel zwaarden heeft hij nog?

16.

De kuiper heeft 12 tonnen gemaakt. Hij verkoopt de helft. Hoeveel tonnen heeft hij nog over?

17.

De boer heeft 16 schapen. De helft loopt weg. Hoeveel schapen heeft hij nog?

18.

De schoenmaker moet 14 schoenen maken. Hij heeft de helft af. Hoeveel schoenen moet hij nog maken?

19.

De vlechtster maakt 1 mand in 2 uur. Hoeveel manden maakt ze in 6 uur?

20.

De smid heeft 3 nagels nodig voor 1 hoefijzer. Hoeveel nagels heeft hij nodig voor 4 hoefijzers?

21.

Een ridder weegt 70 kilo. Zijn harnas weegt 100 kilo. Hoeveel weegt de ridder als hij zijn harnas aanheeft?

22.

De kuiper verkoopt 1 ton voor 8 dukaten. Hoeveel dukaten krijgt hij voor 3 tonnen?

23.

De boer 20 schapen. Hij geeft 4 schapen weg. Hoeveel schapen heeft hij nog over?

24.

De schoenmaker verkoopt een paar schoenen voor 6 dukaten. Hoeveel dukaten krijgt hij voor 4 paar schoenen?

antwoorden:

1. $2 \times 6 = 12$	7. $12 - 2 = 10$	13. $6 : 2 = 3$	19. $6 : 2 = 3$
2. $4 \times 4 = 16$	8. $16 - 13 = 3$	14. $8 : 2 = 4$	20. $4 \times 3 = 12$
3. $3 \times 4 = 12$	9. $4 + 5 = 9$	15. $10 : 2 = 5$	21. $70 + 100 = 170$
4. $3 \times 5 = 15$	10. $5 + 5 = 10$	16. $12 : 2 = 6$	22. $3 \times 8 = 24$
5. $2 \times 9 = 18$	11. $18 - 3 = 15$	17. $16 : 2 = 8$	23. $20 - 4 = 16$
6. $3 \times 2 = 6$	12. $7 - 3 = 4$	18. $14 : 2 = 7$	24. $4 \times 6 = 24$

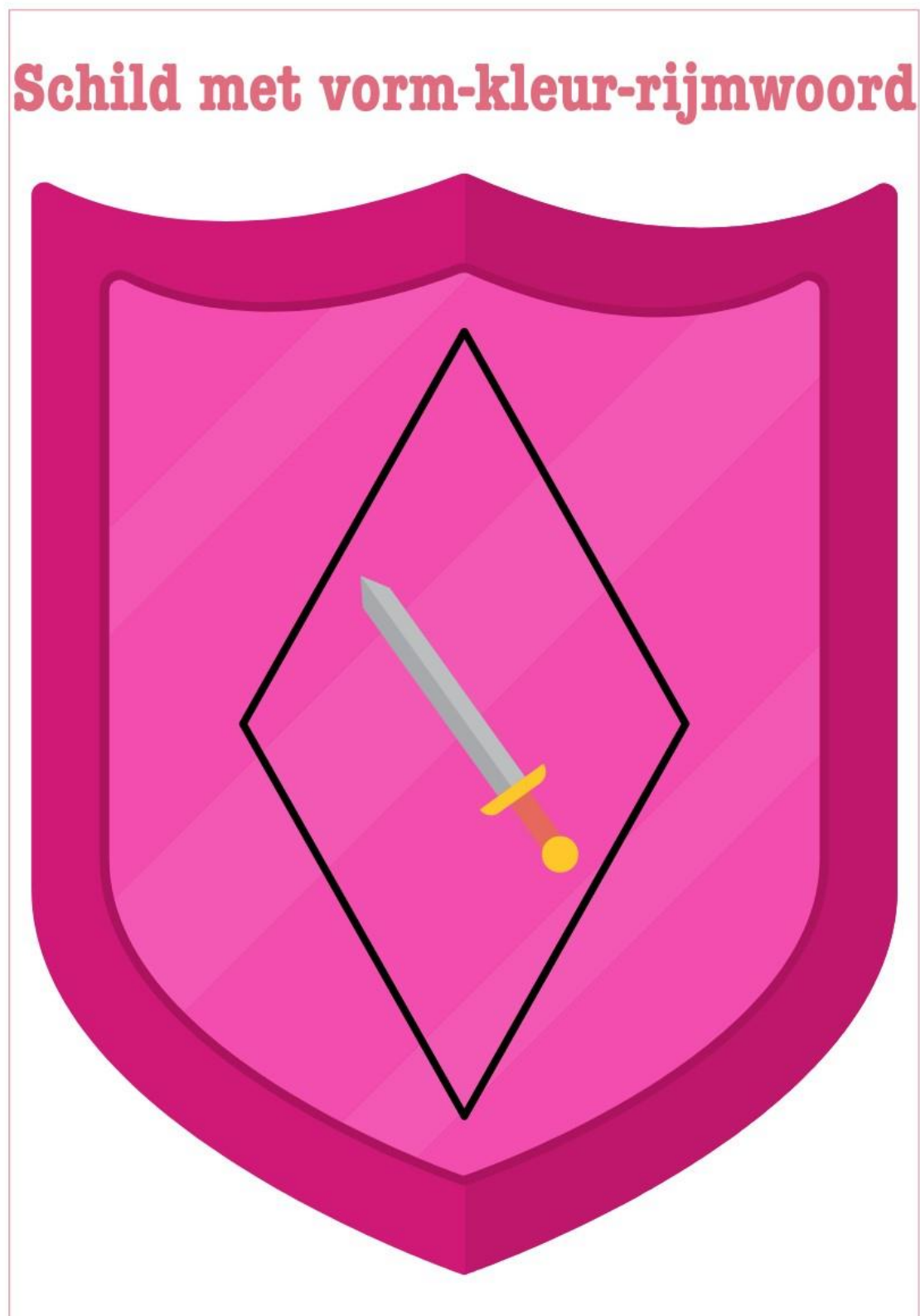

antwoorden:

1. $2 \times 6 = 12$	7. $12 - 2 = 10$	13. $6 : 2 = 3$	19. $6 : 2 = 3$
2. $4 \times 4 = 16$	8. $16 - 13 = 3$	14. $8 : 2 = 4$	20. $4 \times 3 = 12$
3. $3 \times 4 = 12$	9. $4 + 5 = 9$	15. $10 : 2 = 5$	21. $70 + 100 = 170$
4. $3 \times 5 = 15$	10. $5 + 5 = 10$	16. $12 : 2 = 6$	22. $3 \times 8 = 24$
5. $2 \times 9 = 18$	11. $18 - 3 = 15$	17. $16 : 2 = 8$	23. $20 - 4 = 16$
6. $3 \times 2 = 6$	12. $7 - 3 = 4$	18. $14 : 2 = 7$	24. $4 \times 6 = 24$

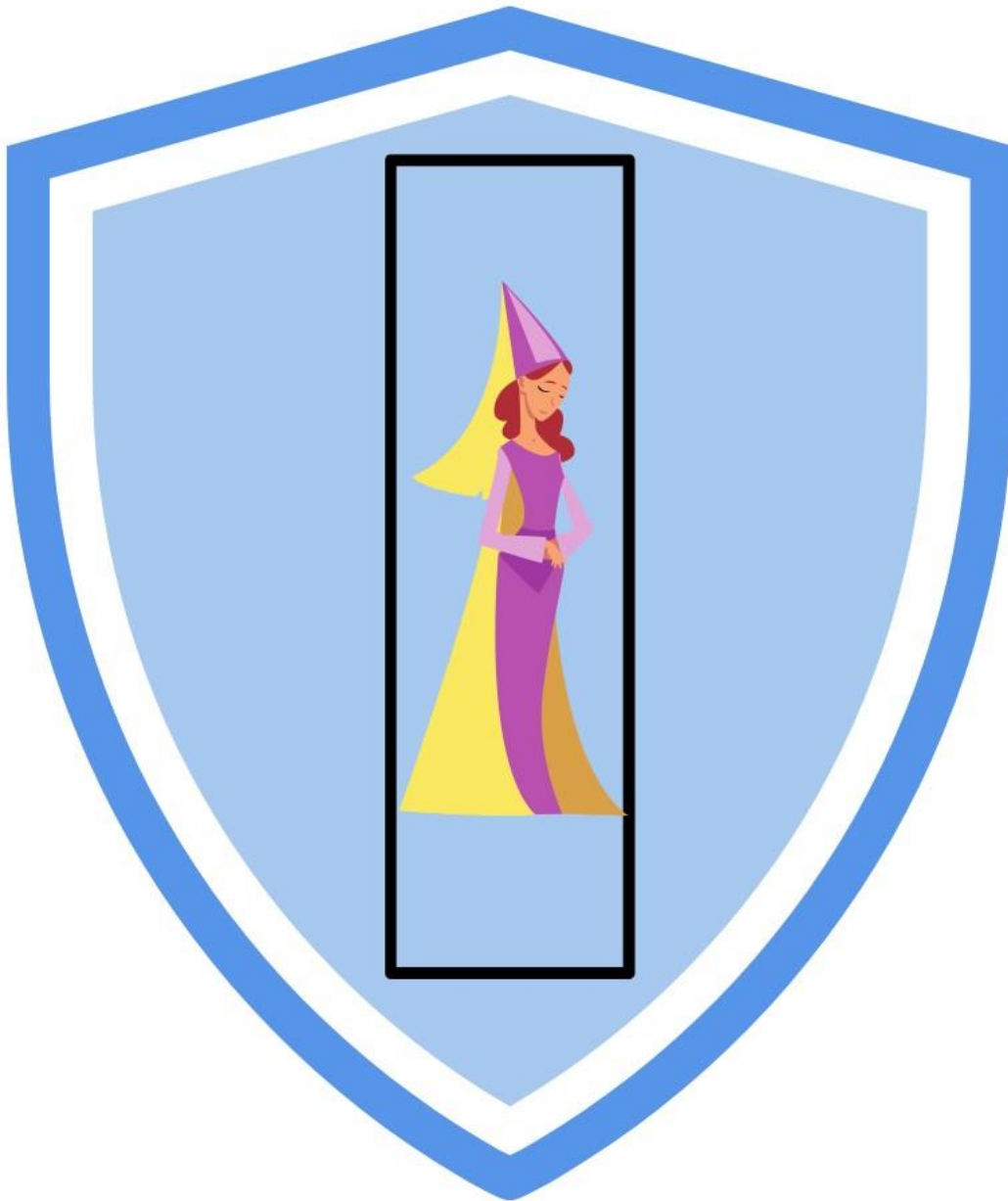
Bijlage 28: Schilden met vorm-kleur-rijmwoord

Schild met vorm-kleur-rijmwoord

Schild met vorm-kleur-rijmwoord

Schild met vorm-kleur-rijmwoord

Schild met vorm-kleur-rijmwoord

Schild met vorm-kleur-rijmwoord

Bijlage 29: Schildpatronen

